

Lik boginje
pravde

b i l t e n

sudske prakse
Vrhovnog suda
Federacije
Bosne i
Hercegovine

broj 1

**Sarajevo,
januar-juni 2006.
siječanj-lipanj 2006**

**BILTEN SUDSKE PRAKSE
VRHOVNI SUD FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE**

OSNIVAČ:

Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine,
Sarajevo, Valtera Perića 15

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK:

Predsjednik suda **AMIR JAGANJAC**

UREĐUJE:

ODJELJENJE ZA PRAĆENJE I
PROUČAVANJE SUDSKE PRAKSE

Amir JAGANJAC
Ignjacije DODIK
Hajrudin HAJDAREVIĆ
Sadudin KRATOVIĆ
Malik HADŽIOMERAGIĆ
Milka MITROVIĆ
Zdenko ETEROVIĆ
Milan PAVLIĆ

IZDAVAČ:

Javno preduzeće
Novinsko-izdavačka organizacija
Službeni list Bosne i Hercegovine
Sarajevo, Magribija 3

ZA IZDAVAČA:

Nino HASANOVIĆ, direktor

Lik boginje
pravde

b i l t e n

sudske prakse
Vrhovnog suda
Federacije
Bosne i
Hercegovine

broj 1

**Sarajevo,
januar-juni 2006.
siječanj-lipanj 2006.**

S A D R Ź A J

KRIVIČNO PRAVO

- sudske odluke

GRAĐANSKO PRAVO

- sudske odluke

UPRAVNO PRAVO

- Sudske odluke

ABECEDNI STVARNI REGISTAR

- za krivično pravo
- za građansko pravo
- za upravno pravo

REGISTAR PRIMIJENJENIH PROPISA

- za krivično pravo
- za građansko pravo
- za upravno pravo

KRIVIČNO PRAVO

KRIVIČNI ZAKON FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

1.

Kazneno djelo

Članak 21. Kaznenog zakona Federacije Bosne i Hercegovine

I POD UVJETOM, DA BI SE PRAVOVREMENOM LIJEČNIČKOM INTERVENCIJOM SIGURNO SPRIJEČILO NASTUPANJE SMRTI OŠTEĆENIKA, POSTOJI KAZNENOPRAVNA RELEVANTNA UZROČNA VEZA IZMEĐU RADNJE OPTUŽENIKA I TAKVE POSLJEDICE ODNOSNO UČINJENO JE KAZNENO DJELO UBOJSTVA U SITUACIJI KADA JE OPTUŽENIK SA RAZBIJENOM PIVSKOM ČAŠOM UDARIO OŠTEĆENIKA U PREDJELU LIJEVE STRANE VRATA I NA TAJ NAČIN MU ZASJEKAO DIO ZIDA LIJEVE GLAVNE ARTERIJE, USLJED ČEGA JE DOŠLO DO NAGLOG SPOLJAŠNJEG ISKRVAVLJENJA I NJEGOVE SMRTI.

Iz obrazloženja:

S tim u vezi neprihvatljivi su i žalbeni navodi da bi smrtna posljedica izostala da je oštećenom pružena pravovremena liječnička pomoć. Naime, nesporno je da je oštećeni nakon zadobivene povrede uspio doći do lokala L.V. koji ga je svojim vozilom prevezao do ambulante u Lukavici a potom je oštećeni prebačen u bolnicu Kasindo gdje je ubrzo umro. Dakle, radilo se o smrtonosnoj povredi, te postoji uzročna veza između inkriminirane djelatnosti optuženog tj. povrede izazvane razbijenim dijelom čaše i smrti povrijeđenog. Ona bi postojala po nalaženju ovoga suda i u slučaju kada bi bilo sigurno da bi pravovremenom intervencijom smrt mogla izostati, jer od nanošenja povrede do smrti nije prekinuta uzročna veza između nanijete povrede i smrti. Da je do smrti došlo uplitanjem nekog novog stvarnog uzroka (npr. radnjom nekog trećeg lica ili uslijed više sile), koji bi samostalnim djelovanjem i mimo nanesene povrede doveo do smrti, onda bi se moglo uzeti da je došlo do prekida uzročne veze između radnje optuženog i nastale posljedice. Ovim je dat odgovor i na prigovore iz žalbe kojim se prigovara nalazu i mišljenju vještaka sudsko-medicinske struke u pogledu vremena od povređivanja pa do nastupanja smrti i adekvatne liječničke intervencije u cilju sprečavanja smrtno posljedice.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 070–0–Kž–06–000233 od 21.06.2006. godine)

2.

Razbojstvo

Članak 289. stavak 1. Kaznenog zakona Federacije Bosne i Hercegovine

PRVOSTUPANJSKI SUD JE POVRIJEDIO KAZNENI ZAKON NA ŠTETU OPTUŽENIKA, KADA JE IZVEO PRAVNI ZAKLJUČAK DA NJEGOVA PRIJETNJA PLASTIČNIM PIŠTOLJEM PREDSTAVLJA UPOTREBU ORUŽJA ODNOSNO KVALIFIKATORNU OKOLNOST KAZNENOG DJELA RAZBOJSTVA IZ ČLANKA 289. STAVAK 2. KZ FBIH. OVO ZBOG TOGA, JER PLASTIČNI PIŠTOLJ BEZ OBZIRA ŠTO JE PREDSTAVLJAO VJERNU IMITACIJU PRAVOG PIŠTOLJA, NEMA SVOJSTVA ORUŽJA U SMISLU ZAKONA O NABAVLJANJU, DRŽANJU I NOŠENJU ORUŽJA I MUNICIJE.

3.

Razbojstvo

Članak 289. stavak 1. Kaznenog zakona Federacije Bosne i Hercegovine

U SLUČAJU KADA JE OPTUŽENIK SA PLASTIČNIM PIŠTOLJEM (KOJI JE PREDSTAVLJAO VJERNU IMITACIJU PRAVOG PIŠTOLJA) ZAPRIJETIO OŠTEĆENOJ DA MU MORA DATI NOVAC, PA JE OŠTEĆENA SMATRAJUĆI DA SE RADI O PRAVOM PIŠTOLJU TU PRIJETNJU SHVATILA OZBILJNO I PREDALA MU NOVAC ONDA SE MORA PRAVNO OCJENITI DA JE OPTUŽENIK NOVAC ODUZEO I PRISVOJIO UPOTREBOM PRIJETNJE, TE DA JE TIME UČINIO KRIVIČNO DJELO RAZBOJSTVA IZ ČLANKA 289. STAVAK 1. KZ FBIH.

Iz obrazloženja:

Prije svega, ovaj sud nalazi da je prvostupanjski sud na pravilno utvrđeno činjenično stanje pogrešno primijenio kazneni zakon kada je radnje optuženog opisane u izreci pobijane presude pravno ocijenio kao kazneno djelo iz članka 289. stavak 2. u svezi sa stavkom 1. KZ FBiH, umjesto da po pravilnoj primjeni zakona te radnje pravno ocjeni kao kazneno djelo iz članka 289. stavak 1. KZ FBiH. Ovo stoga što po nalaženju ovog suda za postojanje kvalifikatornog oblika kaznenog djela razbojstva iz članka 289. stavak 2. u svezi sa stavkom 1. KZ FBiH je potrebno da je počinitelj tog djela pri izvršenju istog upotrijebio oružje ili opasno oruđe a u konkretnom slučaju od strane optuženog upotrijebljena su dva plastična pištolja koji nemaju svojstvo oružja kako je to propisano u članku 2. Zakonom o nabavljanju, držanju i nošenju oružja i municije. Drugačiji zaključak nije moguće izvesti ni zbog toga što oštećena nije znala o kakvom se pištolju radi odnosno što je povjerovala da je pravi pištolj. U konkretnom slučaju s obzirom na utvrđene činjenice i okolnosti ovaj sud nalazi da je optuženi pri izvršenju kaznenog djela zaista prijetio oštećenoj sa plastičnim pištoljem pa izraženu prijetnju oštećena je shvatila ozbiljno što je optuženi i htio, te da je upravo pod uticajem te prijetnje predala optuženom novac u navedenom iznosu. Međutim, po nalaženju ovog suda za postojanje kaznenog djela iz članka 289. stavak 2. u vezi sa stavkom 1. KZ FBiH traži se da je kod njegovog izvršenja upotrijebljeno oružje ili opasno oruđe a plastični pištolji koje je upotrijebio optuženi nemaju svojstvo oružja koje se određuje navedenim zakonom. Zbog svega navedenog ovaj sud je radnje izvršenja optuženog iz izreke pobijane presude pravno ocijenio kao kazneno djelo iz članka 289. stavak 1. KZ FBiH, jer prijetnje upućene oštećenoj bile su usmjerene na sprečavanje njenog otpora, a pri tome je upotrijebio dva plastična pištolja, bez obzira što su oni bili vjerni imitaciji pravog pištolja, ne može se uzeti da je optuženi pri izvršenju djela upotrijebio oružje. Ovo zbog toga što

je pojam oružja definiran u članku 2. Zakona o nabavljanju, držanju i nošenju oružja i municije, dok plastični pištolj nema osobine oružja koje se pretpostavljaju u narečenom zakonu. Drugačiji zaključak nije moguće izvesti ni zbog toga što oštećena nije znala o kakvom se pištolju radi odnosno što je povjerovala da je pravi pištolj. Stoga je ovaj sud uvažanjem žalbe optuženog K. J. ne dirajući činjenični opis djela izmijenio samo pravnu ocjenu, tako što je radnje optuženog pravno ocijenio kao kazneno djelo iz članka 289. stavak 1. KZ FBiH, pa na taj način otklonio povredu kaznenog zakona iz članka 313. stavak 1. točka d) ZKP FBiH učinjeno na štetu optuženog na koju je osnovano ukazala žalba optuženog.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 070-0-Kž-06-000061 od 29.03.2006. godine)

4.

Teško djelo protiv sigurnosti javnog prometa

Član 336. stav 4. u vezi sa članom 332. stav 3. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine

AKO TUŽITELJ PROPUSTI, DA U ČINJENIČNI SUPSTRAT DJELA OPTUŽNICE UNESE ČINJENICE I OKOLNOSTI KOJE OMOGUĆAVAJU OCJENU, DA JE UTVRĐENA KOLIČINA ALKOHOLA U KRVI OPTUŽENOGA U UZROČNOJ VEZI SA KRŠENJEM SAOBRAĆAJNOG PROPISA O NEPRILAGOĐENOJ BRZINI I DA JE ONO (KRŠENJE SAOBRAĆAJNOG PROPISA) ZAVISNO OD SITUACIJE BILO GRUBO ILI BEZOBZIRNO, ONDA TAKAV OPIS DJELA NE MOŽE BITI OSNOVA ZA IZVOĐENJE ČINJENIČNIH I PRAVNIH ZAKLJUČAKA O UMIŠLJAJNOM UGROŽAVANJU SAOBRAĆAJA NA PUTEVIMA

5.

ČINJENIČNI OPIS DJELA IZ OPTUŽNICE, PREMA KOME JE OPTUŽENI U DINAMICI NASTANKA SAOBRAĆAJNE NEZGODE U KOJOJ JE SMRTNO STRADALA JEDNA OSOBA, VOZILOM UPRAVLJAO SA NEPRILAGOĐENOM BRZINOM I TOM PRILIKOM BIO U STANJU LAKOG PIJANSTVA SA KONCENTRACIJOM ALKOHOLA U KRVI OD 1,06 GR/KG (NIJE NAVEDENO DA JE POMENUTA KOLIČINA ALKOHOLA U KRVI OPTUŽENOGA U UZROČNOJ VEZI SA KRŠENJEM SAOBRAĆAJNOG PROPISA O NEPRILAGOĐENOJ BRZINI, A NITI DA JE ONO BILO GRUBO ILI BEZOBZIRNO), UPUĆUJE NA PRAVNI ZAKLJUČAK O NEHATNOM UGROŽAVANJU SAOBRAĆAJA NA PUTEVIMA ODNOSNO SADRŽI SAMO OBILJEŽJA KRIVIČNOG DJELA TEŠKO DJELO PROTIV SIGURNOSTI JAVNOG PROMETA IZ ČLANA 336. STAV 4. U VEZI SA ČLANOM 332. STAV 3. KZ FBiH.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 070-0-Kž-06-000056 od 23.03.2006. godine)

ZAKON O KRIVIČNOM POSTUPKU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

6.

Izuzete

Član 39. tačka f) Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

i

Član II/3. e) Ustava Bosne i Hercegovine i

Član 6. stav 1. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda

OKOLNOSTI DA SU ČLANOVI SUDEĆEG VIJEĆA, RANIJE KAO ČLANOVI IZVANRASPRAVNOG VIJEĆA U ISTOM PREDMETU SUDJELOVALI U DONOŠENJU RJEŠENJA O PRODUŽENJU PRITVORA PREMA OSUMNJIČENOM ODNOSNO OPTUŽENOM, SAME PO SEBI NE MOGU IZAZVATI SUMNJU U NJIHOVU NEPRISTRASNOST I PREDSTAVLJATI OSNOVU ZA NJIHOVO IZUZEĆE, KAKO SE TO POGREŠNO TVRDI U PODNESENOM ZAHTJEVU ZA IZUZEĆE.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj Su-428/06 od 16.03.2006. godine)

7.

Saslušanje svjedoka

Članak 95. stavak 1. Zakona o kaznenom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

NA GLAVNOM PRETRESU SUD MOŽE DOZVOLITI ISPITIVANJE NEKE OSOBE KAO SVJEDOKA, NE SAMO NA OKOLNOSTI KOJE JE SVJEDOK SAZNAO IZ NEPOSREDNOG OPAŽANJA, VEĆ I NA OKOLNOSTI O KOJMA JE SVJEDOK SAZNAO OD DRUGE OSOBE (TZV. SVJEDOČENJE PO ČUVENJU).

Iz obrazloženja:

Procesni zakon ne sadrži zabranu saslušanja svjedoka po čuvenju osim u slučaju ako je u tom zakonu drugačije propisano (napr. ako se radi o osobama koje nemogu biti saslušane kao svjedoci i dr.). To znači da je izvan tih zabrana dozvoljeno ispitati i svjedoke kojime je nešto rečeno ili su nešto čuli. Da je to zaista tako proizilazi i iz odredbe člana 95. stav 1. ZKP FBiH u kojoj je propisano, da se kao svjedoci saslušavaju osobe za koje postoji vjerovatnoća da će svojim iskazom moći dati obavijesti o krivičnom djelu, učinitelju i drugim važnim okolnostima. Očigledno je da osoba koja ima takva saznanja mora svjedočiti, osim u slučaju ako je to u zakonu drugačije propisano. Nema dileme da se sve izloženo odnosi i na svjedoke po čuvenju ili na dijelove iskaza svjedoka koji imaju i neka saznanja izvan svog neposrednog opažanja, a to su u konkretnom slučaju oni dijelovi iskaza svjedoka N. Z., I. G. i K. A. u kojima su se izjašnjavali o onome šta im je rečeno odnosno šta su čuli. S toga je, po ocjeni ovog suda prvostepeni sud pravilno postupio kada je i te dijelove iskaza pomenutih svjedoka takođe uzeo u obzir (pored onih dijelova iskaza koji se odnose na ono šta su neposredno opazili) i cijenio zajedno sa ostalim dokazima

na koje se poziva u obrazloženju pobijane presude, pa je suprotno shvatanje iznesenom u žalbi optuženog pogrešno.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj KŽ–495/05 od 16.03.2006. godine)

8.

Razlozi za pritvor

Član 146. stav 1. tačka d) Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

OPĆA KOMPONENTA U VIDU UGROŽENOSTI I SIGURNOSTI GRAĐANA, KOJA JE IZMEĐU OSTALOG POTREBNA ZA PRODUŽENJE PRITVORA PREMA OSUMNJIČENOM U SMISLU ČLANA 146. STAV 1. TAČKA D) ZKP FBiH, POSTOJI I U SLUČAJU AKO JE UGROŽENA SIGURNOST SAMO TROJE GRAĐANA.

Iz obrazloženja:

Prema utvrđenju nižestepenog suda, navodno učinjenje predmetnog krivičnog djela se odigralo pred "očima većeg broja ljudi", što osumnjičeni u žalbi osporava i ističe da se u stvari radilo o svega troje ljudi. Ocjenjujući ovakve žalbene prigovore osumnjičenog, ovaj sud je imao u vidu, da pojam veći broj ljudi, po prirodi komparativnog oblika pridjeva (velik – veći) koji je upotrebljen u toj sintagmi treba da asocira, ne na troje ljudi koliko ih je navodno bilo u vrijeme ovog događaja, već na neki znatno veći broj ljudi. Međutim, ovaj sud smatra, da se u pogledu te okolnosti radi samo o nepreciznim navodima prvostepenog suda, a isti nemaju onaj značaj koji im pridaje osumnjičeni u svojoj žalbi. Ovo zbog toga, jer iz dikcije naprijed pomenute zakonske odredbe proizlazi, da je uz ispunjenje ostalih uvjeta potrebno odrediti (u ovom slučaju produžiti) pritvor ako je uslijed načina učinjenja ili posljedica krivičnog djela to neophodno za sigurnost građana. Pošto se ovo, po mišljenju ovog suda, može odnositi i na ugroženost troje građana (navodno se poslije događaja taj broj povećao), onda se žalbeni prigovori osumnjičenog istaknuti u tom pogledu ukazuju kao neosnovani.

Kako osumnjičeni svojom žalbom nije doveo u pitanje ostale okolnosti na kojima je nižestepeni sud zasnovao svoje razloge za produženje pritvora u smislu člana 146. stav 1. tačka d) ZKP FBiH, to je onda dosljedno tome ovaj sud prihvatio da je produženje pritvora bilo opravdano i na zakonu osnovano.

Sa izloženog odlučeno je kao u izreci na temelju ovlašćenja iz člana 337. stav 1. ZKP FBiH.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 070–0–KŽ–06–000360 od 23.06.2006. godine)

9.

Žalba na rješenje o pritvoru nakon izricanja presude

Član 152. stav 1. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

NE MOGU SE TEK POSLIJE SUĐENJA U ŽALBI BRANITELJA OPTUŽENOGA PODNESENOJ PROTIV RJEŠENJA O PRODUŽENJU PRITVORA KOJE NIJE DONESENO NA OSNOVU PRIJEDLOGA TUŽITELJA, VEĆ GA JE NIŽESTEPENI SUD DONIO PO SLUŽBENOJ DUŽNOSTI NAKON IZRICANJA PRESUDE, USPJEŠNO IZNIJETI PRIGOVORI O PROPUSTIMA SUDIJE ZA PREDHODNI POSTUPAK I IZVANRASPRAVNOG VIJEĆA, DA OPTUŽENOME (TADA OSUMNJIČENOME) OMOGUĆE DA SE IZJASNI O PRIJEDLOZIMA TUŽITELJA ZA ODREĐIVANJE ODNOSNO PRODUŽENJE PRITVORA.

Iz obrazloženja:

U obrazloženju pobijanog rješenja nižestepeni sud je naveo razloge zbog kojih smatra, da nakon izricanja presude prema optuženom treba produžiti pritvor iz osnova člana 146. stav 1. tač. a) i d) ZKP FBiH.

Branilac u žalbi ne dovodi u pitanje takve razloge i zakonske osnove iz kojih je prema optuženom produžen pritvor. Umjesto toga, branitelj iznosi žalbene prigovore kojima tvrdi da optuženom u toku krivičnog postupka nijedanput nije omogućeno da se izjasni o pritvoru, iako mu je to garantirano međunarodnim dokumentima. Dosljedno tome smatra, da su zbog tih propusta povrijeđena prava na odbranu optuženog.

Međutim, iz stanja spisa predmeta proizilazi, da branitelj takve žalbene prigovore nije iznio kako u žalbi izjavljenoj protiv rješenja sudije za prethodni postupak kojim je optuženom (tada osumnjičenom) određen pritvor, tako ni u žalbama protiv rješenja izvanraspravnog vijeća kojim mu je isti nakon toga u dva navrata produžen (u drugom slučaju poslije potvrđivanja optužnice), iako su donesena na osnovu pismenih prijedloga tužitelja. Prilikom niza kontrola pritvora prvostepeni sud je po službenoj dužnosti donio više rješenja o produženju pritvora, ali ni u tim slučajevima branitelj nije ukazao, da je prije određivanja pritvora i kasnije dva produženja pritvora propušteno da se optuženom omogući izjašnjenje o prijedlozima tužitelja za određivanje odnosno produženje pritvora.

Dakle, proizilazi da je branitelj prvi puta tek u žalbi na rješenje o produženju pritvora, koje je doneseno nakon izricanja presude, ukazao na propuštanje sudije za prethodni postupak i izvanraspravnog vijeća da prije odlučivanja o prijedlozima tužitelja za određivanje odnosno produženje pritvora pred sud izvedu optuženog (u prva dva slučaja osumnjičenog i nakon potvrđivanja optužnice-optuženog) da se izjasni o tim prijedlozima. S tim u vezi, ovaj sud nalazi, da je branitelj prije podnošenja žalbe protiv pobijanog rješenja, bio dužan iskoristiti specifična pravna sredstva koja mu je omogućavao procesni zakon i to u žalbama protiv navedenih rješenja osporiti mogućnost odlučivanja o prijedlozima tužitelja za određivanje odnosno produženje pritvora bez prethodnog izjašnjenja optuženog. Drugačije navedeno, ovaj sud je mišljenja, da branitelj ne može uspješno tek u žalbi protiv pobijanog rješenja (nije doneseno na osnovu prijedloga tužitelja, već ga je nižestepeni sud donio po službenoj dužnosti nakon izricanja presude) iznositi naprijed navedene žalbene prigovore. Radi toga, ovaj sud zaključuje, da je sada nakon donošenja pobijanog rješenja bespredmetno raspravljati o žalbenim prigovorima branitelja, koje je trebao iznositi u žalbama na rješenje sudije za prethodni postupak o određivanju

prитвора i protiv rješenja izvanraspravnog vijeća o produženju pritvora prema optuženom, koja su donesena na prijedlog tužitelja, jer su u tim procesnim situacijama takvi nedostaci mogli biti ispravljani.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 070–0–Kž–06–000047 od 30.01.2006. godine)

10.

Izmjena optužnice

Član 290. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

TUŽITELJ MOŽE IZMJENITI OPTUŽNICU, BEZ OBZIRA ŠTO ZA TAKVU PROCESNU RADNJU NIJE IMAO UPORIŠTA U IZVEDENIM DOKAZIMA NA GLAVNOM PRETRESU. ZA TAKVU IZMJENU TUŽITELJU JE DOVOLJNA NJEGOVA NOVA SUBJEKTIVNA OCJENA IZVEDENIH DOKAZA, PA JE SUD PRAVILNO POSTUPIO KADA MU JE DOZVOLIO IZMJENU ČINJENIČNOG OPISA DJELA IZ PODNESENE OPTUŽNICE.

Iz obrazloženja:

U žalbi optuženi ističe, da prvostepeni sud nije trebao dozvoliti tužitelju izmjenu činjeničnog opisa djela iz optužbe, s obzirom da za takvo nešto nije imao uporišta u izvedenim dokazima na glavnom pretresu. Ovim su se otvorila pitanja, da li tužitelj može modificirati činjenični opis djela iz optužbe, a da tome na glavnom pretresu nije predhodila izmjena sadržaja izvedenih dokaza ili se nisu pojavili neki novi dokazi, koji bi zaista ukazivali na potrebu preduzimanja takve procesne radnje. U davanju odgovora na ta pitanja, ovaj sud je mišljenja, da tužitelj ima zakonsko pravo da izvrši izmjenu činjeničnog supstrata djela iz optužbe i to na temelju nove subjektivne ocjene prikupljenih dokaza u istrazi, odnosno izvedenih dokaza na glavnom pretresu. Ovo jasno proizlazi iz zakonskog određenja, prema kojem tužitelj može na glavnom pretresu izmijeniti optužbu, ako u toku glavnog pretresa nađe da izvedeni dokazi ukazuju da se izmijenilo činjenično stanje izneseno u optužnici. Takva zakonska odredba u tom dijelu je očigledno utemeljena na tome, što činjenični supstrat djela iz optužbe ne predstavlja samo skup objektivnih okolnosti već i zaključaka o njihovom značaju, a koji su zasnovani na slobodnoj subjektivnoj ocjeni tužitelja. Kada se sve ovo uvaži, onda je jasno, da je i u konkretnom slučaju tužitelj imao uporište u naprijed pomenutoj zakonskoj odredbi za izmjenu činjeničnog opisa djela iz optužbe, i to na temelju svoje nove subjektivne ocjene izvedenih dokaza na glavnom pretresu. Dosljedno tome, optuženi u svojoj žalbi neosnovano osporava zakonitost takve procesne radnje tužitelja, pa je prvostepeni sud pravilno postupio kada mu je dozvolio izmjenu činjeničnog opisa djela iz podnesene optužbe.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj Kž–550/05 od 22.06.2006. godine)

11.

Prekoračenje optužbe

Član 312. stav 1. tačka j) Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

UČINJENA JE BITNA POVREDA ODREĐABA KRIVIČNOG POSTUPKA PREKORAČENJEM OPTUŽBE, KADA JE SUD IZ ČINJENIČNOG OPISA KRIVIČNIH DJELA UBISTVA IZ ČLANA 166. STAV 1. I POKUŠAJA UBISTVA IZ ČLANA 166. STAV 1. U VEZI SA ČLANOM 28. KZ FBIH ISPUSTIO NAVODE, DA JE OPTUŽENI POSTUPAO „U NAMJERI“ DA OŠTEĆENE LIŠI ŽIVOTA I ONDA NJEGOVE RADNJE PRAVNO KVALIFIKOVAO KAO KRIVIČNO DJELO TEŠKO DJELO PROTIV SIGURNOSTI LJUDI I IMOVINE IZ ČLANA 308. STAV 2. U VEZI SA ČLANOM 304. STAV 1. RANIJEG KZ FBIH. OVO ZBOG TOGA, ŠTO SE PRESUDA MOŽE ODNOSITI SAMO NA DJELO KOJE JE U OVOM SLUČAJU PREDMET IZMJENJENE OPTUŽNICE (ČIJI JE GRUPNI ZAŠTITNI OBJEKAT ŽIVOT I TIJELO LJUDI), I SUD NIJE MOGAO IZVRŠITI NAVEDENU MODIFIKACIJU ČINJENIČNOG OPISA DJELA I OPTUŽENOG OGLASITI KRIVIM ZA NAVEDENO DRUGO DJELO BEZ OBZIRA ŠTO JE LAKŠE, IZ RAZLOGA JER IMA DRUGI GRUPNI ZAŠTITNI OBJEKAT A TO JE SIGURNOST I IMOVINA LJUDI.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj Kž–350/05 od 16.05.2006. godine)

12.

Preinačenje prvostepene presude

Član 329. stav 1. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

APELACIONO VIJEĆE MOŽE UVAŽITI ŽALBU OŠTEĆENE I PREINAČITI PRVOSTEPENU PRESUDU U ODLUCI O IMOVINSKOPRAVNOM ZAHTJEVU KOJOM JE UPUĆENA NA PARNICU I DOSUDITI JOJ IMOVINSKOPRAVNI ZAHTJEV U CJELINI, POD UVJETOM AKO SU U TOJ PRESUDI PRAVILNO I POTPUNO UTVRĐENE SVE ČINJENICE I OKOLNOSTI POTREBNE ZA DONOŠENJE TAKVE ODLUKE.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj Kž–76/05 od 20.10.2005. godine)

GRADANSKO PRAVO

NADLEŽNOST

13.

Član 16. Zakona o parničnom postupku

Član 7., 96. stav 1., 99., 100. i 101. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju
(“Sl. novine FBiH”, broj 29/98 i 32/01)

ZA OSTVARIVANJE PRAVA NA MIROVINU NIJE NADLEŽAN PARNIČNI
SUD.

Iz obrazloženja:

Ne stoje revizione tvrdnje da tužitelj tužbenim zahtjevom, kako ga je formulisao u tužbi, ne traži ostvarivanje prava na mirovinu, jer on tužbom upravo to traži počev od 01.07.2001. godine pa nadalje i to od Federalnog zavoda PIO/MIO Mostar kao tuženog.

Iz obavijesti tuženog tužitelju i njegovom punomoćniku od 10.10.2001. godine, 16.05. i 16.06.2005. godine, koje je sam tužitelj priložio tužbi, se vidi da ga je tuženi obavijestio da on svoju mirovinu mora potraživati od Fonda za PIO Republike Srpske, a prema Sporazumu o međusobnim pravima i obavezama u sprovođenju penzijskog i invalidskog osiguranja koji su zaključila dva entitetska fonda dana 31.03.2000. godine (objavljenog u «Službenim novina FBiH», broj: 24/00).

Ukoliko tužitelj nije bio zadovoljan ovakvim sadržajem obavijesti tuženog on je mogao pokrenuti upravni postupak te eventualno voditi i upravni spor po odredbama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, ali ne i podnijeti tužbu kakvu je podnio u ovom sporu.

Zbog toga drugostepeni sud nije pogrešno primijenio materijalno pravo, a nije počinio ni bilo koju povredu odredaba parničnog postupka iz člana 209. ZPP-a kad je potvrdio prvostepeno rješenje kojim se Općinski sud u Mostaru oglasio nenadležnim za rješavanje ovog spora po odredbi člana 16. ZPP-a.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: Rev-550/05 od
25.04.2006. godine)

PARNIČNI POSTUPAK

14.

Član 50. stav 2. Zakona o parničnom postupku

NEMOGUĆNOST SUDA DA IZVRŠAVA SVOJU FUNKCIJU ZBOG NEDOVOLJNOG BROJA SUDACA NE MOŽE SE ISKLJUČIVO RJEŠAVATI PREMA ODREDBI ČLANA 50. STAV 2. ZAKONA O PARNIČNOM POSTUPKU, NEGO IMENOVANJEM POTREBNOG BROJA SUDACA.

Iz obrazloženja:

Podneskom broj Gž-109/05 od 7.9.2005. godine Kantonalni sud u O. predložio je ovom sudu da za postupanje po žalbi u ovoj pravnoj stvari odredi stvarno nadležan sud u drugom kantonu, jer u Kantonalnom sudu u O. rade samo dva suca, pa se ne može sastaviti vijeće od trojice sudaca za odlučivanje po žalbi.

Prema odredbi člana 50. stav 2. ZPP Vrhovni sud Federacije BiH može, na prijedlog stranke ili nadležnog suda, odrediti da u pojedinom predmetu postupava stvarno nadležan sud u drugom kantonu ako je očito da će se tako lakše provesti postupak ili ako za to postoje drugi opravdani razlozi.

Ovaj sud nalazi da se neće lakše provesti postupak niti da postoje drugi opravdani razlozi iz pomenutog člana ZPP za delegiranje drugog suda, jer rukovoditi se okolnošću, koju navodi Kantonalni sud u O. u svom podnesku, značilo bi mogućnost da svaki predmet tog suda može da bude upućen na rješavanje po žalbi stvarno nadležnom sudu u drugom kantonu, odnosno da pojedinačno određeni predmeti, bez opravdanog razloga, budu upućeni na rješavanje po žalbi sudu u drugom kantonu. Nemogućnost suda da izvršava svoju funkciju ne može se rješavati na ovaj način, već imenovanjem potrebnog broja sudaca za potpuno izvršavanje funkcije suda.

Zbog toga je prijedlog za delegiranje drugog suda, na osnovu odredbe člana 50. stav 2. ZPP, valjalo odbiti i odlučiti kao u izreci.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: Gr-62/05 od 13.12.2005. godine)

15.

Član 185. stav 3. i 422. Zakona o parničnom postupku

KAD JE STRANKA UREDNO OBAVIJEŠTENA O DATUMU DONOŠENJA PRVOSTEPENE PRESUDE, NA POČETAK ŽALBENOG ROKA BEZ UTICAJA JE ČINJENICA DA JOJ JE PRESUDA DOSTAVLJENA POŠTOM. ROK ZA ŽALBU PROTIV PRESUDE POČINJE TEĆI PRVOG NAREDNOG DANA NAKON DONOŠENJA PRESUDE I TAJ ROK JE PREKLUZIVAN.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: Rev-949/04 od 15.09.2005. godine)

16.

Član 247. stav 2., 254. stav 4. Zakona o parničnom postupku

Član 26. i 42. Zakona o vanparničnom postupku

REVIZIJA PROTIV RJEŠENJA O ODUZIMANJU POSLOVNE SPOSOBNOSTI NIJE DOZVOLJENA.

Iz obrazloženja:

Pogrešno je reviziono rezonovanje da je u postupku oduzimanja poslovne sposobnosti revizija dozvoljena, jer to ne proizilazi ni iz jedne odredbe Zakona o vanparničnom postupku - ZVP.

Protiv rješenja kojim se odlučuje o oduzimanju poslovne sposobnosti dozvoljena je samo žalba (čl. 42. ZVP), kao što je to slučaj i u ostalim pravnim stvarima koje se po zakonu rješavaju u vanparničnom postupku. Izuzetak je predviđen samo za odlučivanje u stambenim stvarima i o naknadi za eksproprisane nepokretnosti (čl. 26. ZVP), kako to pravilno konstatuju i nižestepeni sudovi.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: Rev-269/02 od 29.06.2004. godine)

17.

Član 247. stav 2., 254. stav 4. Zakona o parničnom postupku

Član 272. i 286. Porodičnog zakona ("Sl. novine FBiH", broj 35/05 i 41/05)

REVIZIJA NIJE DOPUŠTENA U BRAČNIM SPOROVIMA I U SPOROVIMA IZ ODNOSA RODITELJA I DJECE NI U PERIODU OD 05.11.2003. GODINE (DAN STUPANJA NA SNAGU ZAKONA O PARNIČNOM POSTUPKU) DO 28.12.2005. GODINE (DAN POČETKA PRIMJENE PORODIČNOG ZAKONA)

Iz obrazloženja:

Prvostepena presuda u ovom predmetu donijeta je 04.06.2004. godine. U to vrijeme već je stupio na snagu novi Zakon o parničnom postupku – ZPP (05.11.2003. godine). U tom zakonu nema odredaba o reviziji u sporovima iz porodičnih odnosa, no po odredbi člana 286. novog Porodičnog zakona koji se počeo primjenjivati 28.12.2005. godine («Službene novine FBiH», broj: 35/05 i 41/05) revizija u sporovima iz porodičnih odnosa nije dozvoljena.

Revizija u porodičnim sporovima nije bila dozvoljena ni po odredbama člana 364. stav 4. ranijeg ZPP-a koji se primjenjivao do 05.11.2003. godine kada je stupio na snagu novi ZPP.

Dakle, u vrijeme donošenja prvostepene presude postojala je pravna praznina u pogledu dozvoljenosti revizije u sporovima iz porodičnih odnosa, pa je zbog toga primjenom analogije reviziju i u ovom predmetu valjalo odbaciti kao nedozvoljenu, jer ona u sporovima iz porodičnih odnosa nije dozvoljena ni po propisima koji su važili prije, a ni propisima koji važe poslije perioda od 05.11.2003. do 28.12.2005. godine u kome su donijete nižestepene presude u ovom predmetu.

Zbog toga je ovaj sud reviziju tuženog odbacio primjenom odredbe člana 247. stav 1. ZPP-a.

OBLIGACIONO PRAVO – OPĆI DIO

18.

Član 61. stav 1., 65. stav 1., 111., 192. stav 1., 924. i 925. Zakona o obligacionim odnosima

SAZNANJE TUŽITELJA – OSIGURANIKA DA JE TUŽENI – OSIGURAVAČ REOSIGURAVAJUĆEM DRUŠTVU PRIJAVIO ŠTETU USLJED POŽARA NA OSIGURANOJ IMOVINI U VEĆEM IZNOSU OD ONOG ISPLAĆENOG TUŽITELJU NIJE RAZLOG ZA PONIŠTAJ PORAVNANJA ZBOG MANE VOLJE TUŽITELJA.

Iz obrazloženja:

Tužitelj je sa tuženim imao zaključen ugovor o osiguranju imovine. Nakon požara u stambeno poslovnom objektu tužitelja dana 29.01.2000. godine, on je sa tuženim zaključio vansudsko poravnanje, tako što se tuženi obavezao naknaditi mu štetu u omjeru od 60%, jer je po izvještaju RMK Inženjeringa d.d. Z. Od 05.05.2000. godine utvrđeno da je uzrok požara nepropisan dimnjak i nepravilno uskladištena roba od lako zapaljivih materijala neposredno uz dimnjak.

Tužitelj tužbom traži poništenje vansudskog poravnanja jer da je bio u zabludi pristavši na samo djelimičnu naknadu štete, pošto je kasnije saznao da je tuženi društvu za reosiguranje (uzajamno osiguranje) prijavio cjelokupnu štetu.

Pravilno su nižestepeni sudovi primjenili materijalno pravo kad su odbili tužbeni zahtjev tužitelja, jer i po mišljenju ovog suda prilikom zaključenja vansudskog poravnanja sa tuženim dana 12.06.2000. godine kod tužitelja nije postojala mana volje u smislu odredbe člana 111. Zakona o obligacionim odnosima (ZOO).

Tužitelj tom prilikom nije bio ni u bitnoj zabludi o kojoj govori odredba člana 61. stav 1. ZOO, a ni u zabludi izazvanoj prevarom o kojoj govori odredba člana 65. stav 1. ZOO. On je na isplatu umanjene naknade štete (u omjeru 60% prema 40%) pristao, ne zato što ga je tuženi na to prisilio ili nagovorio, već što je iz odlučnih okolnosti utvrđeno da je i sam odgovoran za nastalu štetu usljed požara u njegovim poslovnim prostorijama dana 29.01.2000. godine.

Kasnije saznanje da je tuženi reosiguravajućem društvu prijavio ovu štetu u iznosu većem od iznosa koji je isplaćen tužitelju ne može biti razlog za poništaj poravnanja zbog mane volje tužitelja, jer navedeni postupak tuženog tužitelju ne ide ni u korist ni u štetu. To je odnos između tuženog i Društva B. Re d.d. S., jer sam tužitelj u reviziji kaže da je tuženi prevarno postupio u odnosu na reosiguravajuću organizaciju, dakle ne u odnosu na njega. Iz te činjenice tužitelj nema pravo potraživati kompletnu naknadu štete bez umanjjenja zbog svog propusta u nastanku

štetnog osiguranog događaja (član 192. stav 1. ZOO), jer bi u suprotnom i sam postupio prevarno.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: Rev-379/05 od 16.05.2006. godine)

19.

Član 103. stav 1. i 104. Zakona o obligacionim odnosima

Član 1. tačka 2. Zakona o pretvorbi društvene svojine

Član 154., 157. i 158. stav 1. Zakona o preduzećima

Član 2. i 7. Zakona o privatizaciji preduzeća

UGOVOR O PRODAJI UDJELA U PREDUZEĆIMA KOJA IMAJU U CIJELOSTI ILI U PRETEŽNOM DIJELU DRŽAVNI KAPITAL SUPROTNO ZAKONU O PRIVATIZACIJI PREDUZEĆA JE NIŠTAV PRAVNI POSAO.

Iz obrazloženja

Sporno je pravno pitanje valjanosti ugovora koje je zaključio prednik tužitelja o prijenosu članskog udjela u društvu "E." d.o.o. M. na tužene od 1. do 3., kao i valjanost ugovora kojim je prednik tužitelja prenio 250 svojih dionica četvrtotuzenoj "A.K." a koje je imao u temeljnom kapitalu H. banke.

Suština revizijskih razloga svodi se na tvrdnje da ti sporni ugovori predstavljaju slobodan promet vlasničkog udjela prema tada važećem Zakonu o preduzećima i da su u skladu sa tim i drugim zakonima i propisima. Takođe ističu da su udjeli preneseni tim ugovorima upisani u javne registre i shodno načelu poštivanja pravne sigurnosti smatraju da zahtjev tužitelja nije osnovan i da je prvostepeni sud odbijajući tužbeni zahtjev pravilno primijenio materijalno pravo, s obzirom da je upis udjela u sudski registar temeljem predmetnih ugovora potvrđen odlukama najviših sudskih instanci.

Ovakvo pravno stajalište revidenata nije pravilno.

Ovaj sud je shvatanja da načelo pravne sigurnosti u vezi upisa u sudski registar egzistira samo pod uslovom da je zakonit pravni posao na temelju kojeg je izvršen upis.

Nižestepeni sudovi su utvrdili:

- da su domaće pravno lice JP HPT d.o.o. M., zajedno sa stranim pravnim licem JP HPT d.o.o. Z. 1.8.1996. godine, kao osnivači, osnovali društvo sa ograničenom odgovornošću "E." sa sjedištem u M. sa osnovnom glavnicom od 50.000,00 DEM od toga 24.500,00 DEM uložio strani ulagač (49%), a 25.500,00 DEM uložio domaći ulagač (51%).

Dakle, osnovali su oblik preduzeća propisan članom 49. Zakona o preduzećima, koji je bio na snazi u vrijeme zaključenja tog ugovora kao i u vrijeme prenošenja udjela, pa se ima primijeniti kao mjerodavno pravo, budući da se Zakon o privrednim društvima počeo primjenjivati od 28.8.1999. godine. Prema odredbi iz

člana 50. stav 4. Zakona o preduzećima na osnovu uloga i ugovora o osnivanju društva članovi stiču udjele koji se izražavaju u procentima. Ulog novca od 25.500,00 DEM prednika tužitelja JP HPT d.o.o. M. u osnovnu glavnici preduzeća "E." d.o.o. M. je državni kapital (član 1. tačka 2. Zakona o pretvorbi društvene svojine koji je u primjeni od 1.1.1995.godine). Dakle, osnovom takvog uloga i ugovora o osnivanju društva "E." d.o.o. M. prednik tužitelja stekao je pravo udijela od 51% vrijednosti ukupnog kapitalu u tom društvu (vlasničkog, članskog, poslovnog), koja činjenica je pravno značajna i odlučna u rješavanju predmetnog spora.

Prednik tužitelja, JP HPT d.o.o. M. tim svojim članskim udjelom od 51% vrijednosti ukupnog kapitala u društvu "E." d.o.o. M. je raspolagao temeljem Odluke Upravnog odbora od 2.8.1999. godine, na način da je taj svoj udjel koji cjelokupno proizilazi iz državne imovine nominalne vrijednosti preko 4.000.000,00 DEM u to vrijeme, izrazio u procentima: jedan u iznosu od 3.263.343,20 DEM odnosno 35,60%; drugi u iznosu od 1.000.000,00 DEM odnosno 10,92% i treći u iznosu od 410.716,30 DEM odnosno 4,48%, i spornim ugovorima o prodaji neposrednom pogodbom sa tuženim od 1. do 3. prenio im te udjele i time ustupio im svoje mjesto člana u društvu "E.", d.o.o. M.

Međutim, uporišta za takav neposredni prijenos udjela tuženim od 1. do 3., na način kako je to učinio spornim ugovorima o prodaji nije imao u materijalnom pravu koje je bilo u to vrijeme u primjeni. Ovo iz razloga što promet članskim udjelima koji proizilaze iz državnog vlasništva mogao se odvijati samo pod uslovima propisanim Zakonom o preduzećima, Zakonom o privatizaciji preduzeća, te setom tzv. privatizacijskih propisa, s obzirom da su ti ugovori zaključeni u periodu tranzicije kada je privatizacija kao proces pretvorbe državnog vlasništva u privatno proklamovana kao načelo društvenog uređenja u prelaznom periodu i kao strateški ekonomski cilj i temeljni princip koji se odražava iz cjeline važećih propisa koji su u to vrijeme doneseni, pa je pravilno u pobijanoj presudi izveden zaključak da su sporni ugovori apsolutno ništavi. Sporni ugovori su protivni posebnim odredbama Zakona o preduzećima (glava XIII članovi 154 do 161.) i u vezi s tim protivni su i prinudnim privatizacijskim propisima na koje nesumnjivo upućuju te zakonske odredbe i to: član 154., član 157. i član 158. st.1. Zakona o preduzećima.

Preduzećima iz člana 154 Zakona o preduzećima upravlja država kao vlasnik tog kapitala srazmjerno učešću državnog kapitala u osnovnom kapitalu preduzeća (član 155. tog zakona). Prema odredbama iz člana 157. i 158. stav 1. istog zakona ovlaštenja i obaveze države – vlasnika nad preduzećima po osnovu državnog kapitala vrše nadležni organi Federacije, kantona i općina u skladu sa zakonom, a na što upućuje Zakon o privatizaciji preduzeća koji je na snazi od 28.11.1997. godine.

Član 2. Zakona o privatizaciji preduzeća propisuje da odobravanje i provođenje privatizacije vrše nadležne agencije za privatizaciju osnovane Zakonom o agenciji za privatizaciju.

Član 7. Zakona o privatizaciji preduzeća je propisivao obavezu izrade programa i početne bilanse, koja se prema određenju iz članu 7. Zakona o početnoj bilanci stanja preduzeća i banaka ("Sl.novine FBiH", br. 12/98, na snazi od 8.4.1998. godine) imala pripremiti sa stanjem na dan 31.12.1997. godine. Ova obaveza se odnosila na sva preduzeća, dakle, i na preduzeća iz člana 3. stav 1. i 2. Zakona o

privatizaciji preduzeća. Nesporno je da je prednik tužitelja početnu bilansu pripremio nakon što je zaključio sporne ugovore o prodaji udjela (sa stanjem na dan 31.12.1999. godine). Osnovom odredbe iz člana 3. stav 2. Zakona o privatizaciji preduzeća Parlament FBiH donio je Odluku o listi preduzeća iz oblasti prometa i veza kojom je utvrđena lista preduzeća za čiju privatizaciju je nadležna Agencija za privatizaciju FBiH u kojoj se pod oznakom 38. nalazi društvo "E." ("Sl.novine FBiH", br. 41/98 – na snazi od 23.10.1998. godine). Osnovom odredbe iz člana 3. stav 1. istog zakona Vlada FBiH je donijela Odluku o metodama, rokovima i ... iz koje se vidi da se društvo "E." nalazi pod oznakom 102. ("Sl.novine FBiH" br. 11/99 – na snazi od 4.4.1999. godine). U čl. 1. st. 2. Pravilnika o postupku prodaje imovine i dionica ili udjela preduzeća ("Sl.novine FBiH" br.19/98 – na snazi od 18.3.1998. godine) propisano je da se pod prodajom dionica podrazumijeva i prodaja udjela u preduzeću.

Navedeni propisi su objavljeni u službenim glasilima Federacije BiH pa tuženi ne mogu sa uspjehom isticati prigovor savjesnosti ili smatrati da je zaključenje ugovora u smislu odredbe člana 103. stav 2. preuzetog Zakona o obligacionim odnosima zabranjeno samo jednoj strani odnosno predniku tužitelja.

Po shvatanju ovog suda nema dvojbe da su navedene odredbe Zakona o preduzećima (posebne odredbe), Zakona o privatizaciji preduzeća kao i ostali privatizacijski propisi prinudnog karaktera zbog imperativnosti tranzicije državnog kapitala u privatni, što znači da je po tim propisima obavezno ponašanje subjekata na koji se oni odnose.

Kako je spornim ugovorima u preduzeću "E." d.o.o. M. koje potpada pod nadležnost Agencije za privatizaciju FBiH, bez njenog odobrenja i bez procedure koja je propisana zakonom, prednik tužitelja neposrednom pogodbom prenio tuženim od 1. do 3. svoj članski udjel od 51% državnog kapitala – to su predmetni ugovori suprotni naprijed navedenim odredbama označenih propisa koji su prinudni, pa su prema odredbi iz člana 103. ZOO apsolutno ništavi, a što je u pobijanoj presudi drugostepeni sud pravilno i zaključio.

Stoga prigovori revidenata o pogrešnoj primjeni materijalnog prava nisu se mogli prihvatiti kao valjani, s obzirom da osnovanost tužbenog zahtjeva proizilazi iz nezakonitog raspolaganja udjelom kao imovinskim pravom koje proističe iz državnog kapitala, a što je u svemu tome i odlučujuće u rješavanju ovog spora. Tim ugovorima zapravo je privatiziran udjel od 51% državnog kapitala u preduzeću koje potpada pod nadležnost Agencije za privatizaciju FBiH bez njenog odobrenja i bez procedure koja je propisana zakonom. Spornim ugovorima oštećen je tužitelj kao pravni slijednik, umješak Federacija BiH kao vlasnik državnog kapitala i svi koji bi imali interesa da ostvaruju svoja prava u zakonitom procesu privatizacije.

U pobijanoj presudi pravilno je izveden zaključak da je i sporni ugovor o prijenosu 250 dionica u H. banci d.d. M. zaključen 1.4.1998. godine između prednika tužitelja kao prenositelja i tuženog TGP "A.K." d.o.o. Š.B. kao sticaoca ništav, pošto i u odnosu na taj pravni posao su ispunjene zakonske pretpostavke iz člana 103. stav 1. ZOO iz istih razloga protivnosti navedenim propisima kao prinudnim, pošto su te dionice činile imovinu prednika tužitelja koja je morala biti uključena u početnu bilansu sa stanjem na dan 31.12.1997.godine te privatizirana na navedeni način određen privatizacijskim propisima, a ne neposrednom pogodbom. Naime, pretvorba

vlasničke strukture državnog kapitala u privatni odvija se kroz jasno proklamovani cilj privatizacije u odnosu na koju nema iznimke.

Iz ništavog pravnog posla ne može ništa ni proizaći, pa kako su ništavi ugovori o prodaji udjela i ugovor o prenosu dionica, to su ništavi i svi ugovori koji su nastali iz njih. S obzirom da su sporni ugovori izvršeni, jer su upisani u javne registre – to su se izvršeni upisi našli pod restitucijskim udarom u smislu posljedica ništavosti iz člana 104. ZOO, pa dosljedno tome stanje u javnim registrima mora se vratiti u ono prije zaključenja tih ugovora. Stoga je u pobijanoj presudi pravilno odlučeno da se uspostavi ranije stanje u javnim registrima i tuženi trpe brisanje navedenih udjela u društvu "E." d.o.o.M. koja su u sudskom registru upisana na njih i upis na tužitelja, te da četvrtotužena "A.K." trpi da se u Registru vrijedonosnih papira FBiH izvrši prijenos navedenih dionica tužene H. banke d.d. M. u privremenoj upravi sa četvrtotužene na tužitelja.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: Rev-940/04 od 28.02.2005. godine)

20.

Član 180. Zakona o obligacionim odnosima

Član 2. Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim nekretninama u svojini građana

OPĆINA NE MOŽE ODGOVARATI ZA ŠTETU NA STAMBENOM OBJEKTU SRUŠENOM USLJED RATNIH DEJSTAVA ZA VRIJEME RATA.

Iz obrazloženja:

Prvostepenom presudom odbijen je tužbeni zahtjev tužitelja (kojim je tražio da se tužena Općina M. obaveže izgraditi mu za vrijeme rata srušenu stambenu zgradu i prateće objekte upisane u posjedovnom listu broj 1778/03 k.o. M. ili mu isplatiti naknadu štete u iznosu od 120.000,00 KM).

Drugostepenom presudom odbijena je žalba tužitelja i potvrđena prvostepena presuda.

Protiv drugostepene presude tužitelj je izjavio reviziju.

Revizija nije osnovana.

Ne može se prihvatiti reviziono rezonovanje tužitelja da mu je tužena bila dužna čuvati imovinu za vrijeme rata do njegovog povratka iz izbjeglištva, jer da je na to bila obavezna po odredbama člana 2. Zakona o privremeno napuštenim nekretninama u svojini građana («Službeni list RBiH», br. 11/93 i 13/94). Primjena tog zakona prestala je stupanjem na snagu Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim nekretninama u svojini građana («Službene novine FBiH», broj: 11/98 do 15/02) tj. dana 04.04.1998. godine. Članom 2. tog zakona propisano je da sa danom stupanja na snagu tog zakona nadležni organi u Federaciji prestaju sa poduzimanjem novih radnji kojima se nekretnine u svojini građana proglašavaju napuštenim ili se stavljaju pod upravu općine.

Tužitelj nije dokazao da je tužena bilo prije bilo poslije stupanja na snagu ovog zakona njegove nekretnine stavila pod svoju upravu niti ih bilo kad dala na korištenje privremenim korisnicima. On sam kaže da su njegove nekretnine u toku rata srušene i zapaljane. Za ovakvu štetu ne postoji nijedan propis po kome bi tužena bila dužna naknaditi je.

Odgovornost tužene ne postoji ni po općim pravilima o odgovornosti za štetu – odredbama Zakona o obligacionim odnosima. Po odredbama člana 180. tog zakona tužena kao društveno-politička zajednica (odnosno jedinica lokalne samouprave) odgovara za oštećenje ili uništenje nečije imovine nastalo uslijed akata nasilja ili terora, kao i prilikom javnih demonstracija i manifestacija, ukoliko su njeni organi po važećim propisima bili dužni da spriječe takvu štetu.

Dakle, član 180. ZOO ne predviđa odgovornost općine kad se radi o uništenju nečije imovine zbog rata ili ratnih dejstava, jer organi općine svakako nisu u stanju spriječiti rat odnosno agresiju na čitavu zemlju kao što se to desilo u Bosni i Hercegovini 1992. godine.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: Rev–706/04 od
12.01.2006. godine)

21.

Član 180. Zakona o obligacionim odnosima

Član III/1 g) Ustava Federacije BiH

Član 2. Zakona o unutrašnjim poslovima Federacije BiH

**ZA ŠTETU NASTALU TJELESNOM POVREDOM USLJED AKTA NASILJA ILI
TERORA ODGOVARA FEDERACIJA BIH.**

Iz obrazloženja:

I po mišljenju ovog suda okolnosti pod kojima je dana 23.02.1996. godine povrijeđen tužitelj mogu se podvesti pod akt nasilja ili terora koji ima u vidu odredba člana 180. Zakona o obligacionim odnosima (ZOO) kad za štetu nastalu smrću ili tjelesnom povredom predviđa odgovornost društveno političke zajednice (sada države, entiteta ili federalne jedinice – kantona) čiji su organi bili dužni da spriječe takvu štetu.

Ne može se prihvatiti reviziona tvrdnja da konkretni događaj u kome je tužilac pretrpio tešku tjelesnu povredu ne predstavlja akt nasilja ili terora usmjeren protiv države, odnosno federacije već samo atak pojedinca na tužitelja lično, jer prema utvrđenom činjeničnom stanju u nižestepenom postupku sve okolnosti događaja te opšta klima u M. iz tog vremena pouzdano upućuju na pravilnost zaključka nižestepenih sudova – da je nepoznato lice napad na tužitelja izvršilo iz političkih pobuda u cilju zadržavanja postojećeg stanja podjele grada, a protiv društvenog poretka utvrđenog Ustavom države i federacije te protiv slobode kretanja građana i prava na povratak svih izbjeglih i raseljenih. Postupak nepoznatog učinioca u konkretnom događaju u cijelosti se može podvesti pod definiciju terorizma kao namjernog ugrožavanja Ustavom utvrđenog državnog i društvenog uređenja i

bezbjednosti aktom nasilja kojim je stvoreno osjećanje nesigurnosti kod građana (član 125. Krivičnog zakona SFRJ koji je kao preuzeti republički zakon bio na snazi u to vrijeme).

Neosnovani su i revizioni prigovori o nedostatku pasivne legitimacije tužene u ovom sporu.

S obzirom da je šteta koju je tužitelj pretrpio dana 23.02.1996. godine posljedica napada koji se može podvesti pod akt terorizma, organi koji su bili dužni spriječiti tu štetu nisu kantonalni organi unutrašnjih poslova, kako to smatra revizija, već federalni, a njihova nadležnost zasniva se na odredbama III člana 1.g) Ustava Federacije BiH, te člana 2. Zakona o unutrašnjim poslovima Federacije BiH po kojima su u isključivoj nadležnosti Federacije poslovi suzbijanja i spriječavanja terorizma. Kako je, dakle, do štete – teške tjelesne povrede tužitelja došlo zbog propusta federalnih organa unutrašnjih poslova da štetu spriječe, to je prema odredbama člana 180. ZOO tužena dužna istu naknaditi.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: Rev–280/05 od 21.03.2006. godine)

22.

Član III/4.a) Ustava Federacije BiH

Član II 9. i IV 15. Ustava HNK

Član 180. i 172. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima

Član 2. Zakona o unutrašnjim poslovima Federacije BiH

ZA ŠTETU NASTALU SMRĆU PRILIKOM JAVNIH MANIFESTACIJA ODGOVARA KANTON ČIJI SU ORGANI – POLICIJSKE SNAGE BILE DUŽNE DA ZAŠTITE JAVNI RED I MIR.

Iz obrazloženja:

Prema utvrđenju nižestepeni sudova do smrti muža, odnosno oca tužiteljica došlo je dana 10.02.1997. godine u neredima u Liska parku u Mostaru prilikom održavanja najavljenih javnih manifestacija građana i to istovremenih karnevalskih svečanosti građana hrvatske nacionalnosti i posjete haremu Šehitluci građana bošnjačke nacionalnosti.

Ne stoje revizione tvrdnje da drugostepeni sud u ovom sporu nije trebao primijeniti odredbe člana 180. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima (ZOO), već samo odredbe člana 172. tog zakona. Upravo po odredbama člana 180. ZOO za nastalu štetu tužiteljicama odgovoran je drugotuženi kanton, a ne prvotužena Općina M. i trećetužena Federacija BiH.

Prema odredbama člana 180. ZOO za štetu nastalu smrću prilikom javnih manifestacija odgovara društveno-politička zajednica (sada država, entitet ili kanton) čiji su organi po važećim propisima bili dužni da spriječe takvu štetu.

Prema odredbi III. člana 4.a) Ustava Federacije BiH uspostava i nadziranje policijskih snaga spada u posebnu nadležnost kantona. To nisu ovlasti koje su

Ustavom izričito dodjeljene federalnoj vlasti, a ni ovlasti koje su po odredbama III. člana 2. Ustava Federacije BiH zajedničke federaciji i kantonima.

U vrijeme štetnog događaja još nije bio stupio na snagu Zakon o unutrašnjim poslovima HNK, međutim, na snazi je bio Ustav HNK koji je skupština HNK usvojila 23.12.1996. godine i koji je prema Odluci o proglašenju tog Ustava stupio na snagu u ponoć 23.12.1996. godine.

Prema odredbama člana 15. tačka a) tog Ustava Kanton ima sve nadležnosti koje nisu Ustavom Federacije BiH izričito povjerene federalnoj vlasti ili koje nisu tim Ustavom utvrđene kao zajednička nadležnost federalnih vlasti i Kantona, a posebno je nadležan za uspostavljanje i nadziranje policijskih snaga koje će imati federalne uniforme sa kantonalnim oznakama.

Ni iz odredaba člana 2. Zakona o unutrašnjim poslovima Federacije BiH («Službene novine FBiH», br. 1/95 i 19/98) koji je bio na snazi u vrijeme štetnog događaja poslovi javnog reda i mira nisu stavljeni u nadležnost federalnih organa unutrašnjih poslova. Dakle, organi unutrašnjih poslova odnosno policajci koji su bili dužni da spriječe štetu nastalu smrću muža, odnosno oca tužiteljica pripadali su drugotuženom, pa za nju po odredbama člana 172. stav 1. ZOO odgovara drugotuženi, a ne prvo i trećetužena.

Pozivanje revizije tužiteljica na odredbe člana 83. Zakona o unutrašnjim poslovima Federacije BiH o odgovornosti trećetužene Federacije BiH je suvišno, jer je za taj član, kao i niz drugih članova tog zakona, odlukom Ustavnog suda Federacije BiH broj U-13/97 od 25.03.1998. godine utvrđeno da nije u skladu sa Ustavom Federacije BiH. Zbog toga, i po mišljenju ovog suda, trećetužena nije pasivno legitimisana u ovom sporu.

Za nastalu štetu smrću muža, odnosno oca tužiteljica ne može odgovarati ni prvotužena Općina, unatoč općoj odredbi iz člana 8. tačka 9. Zakona o osnovama lokalne samouprave («Službene novine FBiH», broj: 6/95 i 14/97) o obavezi općine da osigura javni red i mir, jer općine u propisima o organizaciji unutrašnjih poslova i nemaju svoju policiju, pa stoga ni prvotužena ne može odgovarati za nastalu štetu ni po odredbama člana 172. stav 1. ZOO, a ni po odredbama člana 180. istog zakona.

Odredbe II. A. člana 1. do 7. Ustava Federacije BiH, na koje se revizija tužiteljica poziva, a koje govore o općim pravima i slobodama građana, takođe ne mogu biti osnov odgovornosti prvotužene u konkretnom slučaju, ali ni odgovornosti trećetužene, jer su organi za zaštitu ovih prava i sloboda predviđeni specijalnim zakonima, u ovom slučaju kantonalnim, a drugostepeni sud je dao prihvatljive razloge zašto za konkretnu štetu odgovara drugotuženi kanton.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: Rev-60/05 od 07.03.2006. godine)

23.

Član 195. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima

IZGUBLJENA ZARADA JE MATERIJALNA ŠTETA I ONA SE MORA DOKAZIVATI U SVAKOM KONKRETNOM SLUČAJU.

Iz obrazloženja:

Ne stoje revizioni prigovori da drugostepeni sud nije cijenio navode žalbe na odbijajući dio prvostepene presude za buduću rentu tužiteljici zbog izgubljene zarade, jer je drugostepeni sud na strani 4. svoje odluke taj dio žalbe odbio s obrazloženjem da tužiteljica nije pružila nikakve dokaze da je zbog tjelesnog oštećenja u saobraćajnom udesu 07.06.1998. godine gubila zaradu, a što je tačno.

Naknada štete po odredbi člana 195. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima (ZOO) dosuđuje se povrijeđenom koji zbog potpune ili djelimične nesposobnosti za rad gubi zaradu, a tužiteljica ni tokom postupku, a ni u žalbi nije pružila ni jedan dokaz da gubi neku zaradu, niti da joj je ta zarada manja zbog posljedica povrijeđivanja. Po odredbi člana 195. stav 2. ZOO dosuđuje se naknada materijalne štete, a ona se mora dokazati u svakom konkretnom slučaju, pa svakako ne može predstavljati prosječnu mjesečnu platu koja se isplaćuje u Federaciji BiH, kako je to tužiteljica tražila, a sada u reviziji smatra da joj shodno stepenu tjelesnog oštećenja pripada 45% od prosječne plate u Federaciji BiH. Prvostepeni sud je provedenim dokazom – vještačenjem po vještaku medicinske struke utvrdio da je tužiteljica šest mjeseci nakon povrijeđivanja bila potpuno sposobna obavljati svoju profesiju frizera uz uloženi napon od oko 3 do 5 % od uobičajenog, no tužiteljica ničim ne dokazuje da joj je zbog toga zarada manja.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: Rev-683/04 od 06.12.2005. godine)

24.

Član 372. stav 1. i član 279. stav 3. Zakona o obligacionim odnosima

Član 106. Zakona o radu

POTRAŽIVANJA ISPLATE NEISPLAĆENIH PLAĆA IMAJU KARAKTER POVREMENIH POTRAŽIVANJA, PA ZASTARJEVAJU U ROKU OD TRI GODINE.

Iz obrazloženja:

Revizija je dozvoljena i osnovana.

Ovaj sud je primjenom odredbe člana 237. stav 3. važećeg Zakona o parničnom postupku ocjenio da reviziju treba dopustiti bez obzira što vrijednost spora ne prelazi 10.000,00 KM (član 237. stav 2. ZPP), jer bi odlučivanje u ovoj pravnoj stvari moglo biti od značaja za primjenu prava u drugim slučajevima.

Osnovano tuženi u reviziji tvrdi da su nižestepeni sudovi pogrešno primijenili materijalno pravo, kada su odlučujući o osnovanosti prigovora o zastarjelosti potraživanja tužiteljice našli da je pravni osnov potraživanja tužiteljice neosnovano obogaćenje, koje zastarjeva u općem zastarnom roku od 5 godina (član 371. Zakona o obligacionim odnosima), zbog čega da potraživanje tužiteljice nije zastarjelo.

U konkretnom slučaju ne radi se o neosnovanom obogaćenju. Tužiteljica od tuženog potražuje neisplaćene plaće u periodu od 1.11.1999. godine do 30.6.2000. godine, za vrijeme kada je bila u radnom odnosu kod tuženog, u iznosima od po 200,00 KM mjesečno, ukupno 1.400,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom od dospelosti pojedinačnih mjesečnih iznosa.

Potraživanja isplate neisplaćenih plaća imaju karakter povremenih potraživanja, koja kao takva u smislu člana 372. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima zastarjevaju u roku od 3 godine, dok je članom 106. Zakona o radu propisano da apsolutna zastara potraživanja iz radnog odnosa nastupa za tri godine od dana nastanka potraživanja ako zakonom nije drugačije određeno.

To što je tužiteljica u tužbi kao pravni osnov svog potraživanja naznačila neosnovano obogaćenje ne veže sud, koji u smislu člana 53. stav 3. Zakona o parničnom postupku nije vezan za pravni osnov tužbenog zahtjeva, a prema odredbi stava 4. istog člana postupat će po tužbi i kada tužitelj nije naveo pravni osnov tužbenog zahtjeva.

Iznos plaće, obračun i razdoblje isplate koje ne može biti duže od 30 dana, kod poslodavca se ugovara ugovorom o radu u skladu sa kolektivnim ugovorom i pravilnikom o radu. Obračun i isplata nisu ovisni o uspjehu u poslovanju, ali su neodvojivo povezani sa obavljanjem poslova i radnih zadataka u radnom odnosu koji je po svojoj prirodi trajni pravni odnos bez obzira da li je zasnovan na neodređeno ili neko određeno vrijeme. Kada se kao naknada za izvršavanje poslova i radnih zadataka u tom trajnom odnosu isplaćuje periodično u vremenskim razmacima ne dužim od 30 dana i dospijeva protekom tog vremena, plaća ima sva obilježja povremenog potraživanja koje dospijeva u zakonom određenom periodu koji je kraći od 1 godine kako je to određeno u članu 372. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima i kao takvo zastarjeva za 3 godine računajući odvojeno od dospelosti svake pojedine mjesečno neisplaćene plaće.

Polazeći od činjenice da tužiteljica traži isplatu plaće za period od 1.11.1999. godine do 30.6.2000. godine, a da je tužbu podnijela 12.7.2004. godine, dakle po isteku roka od tri godine od posljednjeg dospelog potraživanja, njeno potraživanje je zastarjelo zbog čega su nižestepeni sudovi pogrešno primijenili materijalno pravo kada su na potraživanja plaća kao neosnovanog obogaćenja primijenili opći zastarni rok od 5 godina.

Pored toga treba napomenuti da se na povremena dospjela novčana potraživanja, kakva su isplate neisplaćenih plaća, kamata dosuđuje od dana kada je sudu podnesen zahtjev za njihovu isplatu (član 279. stav 3. Zakona o obligacionim odnosima).

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: Rev-594/05 od 11.05.2006. godine)

25.

Član 279. stav 3. i 372. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima

NAKNADE PLAĆE, REGRESA ZA GODIŠNJI ODMOR, TOPLOG OBROKA I TROŠKOVA PREVOZA SU POVREMENA PLAĆANJA NA KOJA KAMATA TEČE OD DANA KAD JE SUDU PODNESEN ZAHTJEV ZA NJIHOVU ISPLATU.

Iz obrazloženja:

Ispitujući pobijanu presudu u granicama razloga navedenih u reviziji, a pazeći po službenoj dužnosti na primjenu materijalnog prava (član 241. ZPP-a), ovaj sud je našao da je revizija osnovana samo u pogledu kamata na dosuđene iznose naknade za regres za 2001. i 2002. godinu, topli obrok i troškove prevoza, jer su sve to povremena potraživanja (član 372. stav 1. ZOO), a prema odredbi člana 279. stav 3. ZOO na povremena dospjela novčana davanja zatezna kamata teče od dana kad je sudu podnesen zahtjev za njihovu isplatu. Kako je tužba podnijeta 29.12.2003. godine, to je odluku o kamati valjalo preinačiti tako da je kamata na sve dosuđene naknade određena od dana podnošenja tužbe tj. od 29.12.2003. godine.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: Rev-717/05 od 07.02.2006. godine)

26.

Član 376. Zakona o obligacionim odnosima

UKOLIKO TUŽITELJ U KRIVIČNOM POSTUPKU NIJE POSTAVIO IMOVINSKOPRAVNI ZAHTJEV, A KRIVIČNI POSTUPAK JE OKONČAN PRAVOMOĆNIM RJEŠENJEM KOJIM SE OPTUŽENI OSLOBAĐA OD KRIVIČNOG GONJENJA, SMATRA SE DA NIJE NASTUPIO PREKID ZASTARJEVANJA.

Iz obrazloženja:

Prema činjeničnom utvrđenju nižestepnih sudova proizilazi da je tužitelj povrijeđen u prometnoj nezgodi koja se dogodila 13.1.1994. godine, da je protiv vozača vozila koji je izazvao nezgodu podnesen optužni prijedlog za kazneno djelo ugrožavanja javnog prometa iz člana 181. stav 3. Krivičnog zakona, da je rješenjem Općinskog suda u T. broj K-40/94 od 15.12.1999. godine optuženi Z. Š. oslobođen od kaznenog gonjenja zbog amnestije, da je liječenje tužitelja završeno 15.1.1995. godine, da je tuženi djelimično isplatio tužitelju naknadu štete 22.5.1996. godine i 18.6.1996. godine, a da je tužitelj tužbu sudu radi isplate potpune naknade štete podnio 13.6.2002. godine.

Prvostepeni sud je na osnovu ovako utvrđenog činjeničnog stanja zaključio da je osnovan prigovor tužene o zastarjelosti potraživanja, da je do podnošenja tužbe protekao i subjektivni rok od 3 godine računajući od završetka liječenja i objektivni rok od 5 godina od kada je šteta nastala, a kako je propisano članom 376. stav 1. i 2. Zakona o obligacionim odnosima.

Dok prvostepeni sud ocjenjuje da u predmetnom slučaju nema mjesta primjeni člana 377. Zakona o obligacionim odnosima, da vođenjem krivičnog postupka koji je završen 15.12.1999. godine nije došlo do prekida zastarjevanja, jer da je krivični

postupak okončan oslobađajućom odlukom, drugostepeni sud ocjenjuje da je zastarjelost potraživanja nastupila i na osnovu odredbi člana 377. Zakona o obligacionim odnosima, jer da je isteklo vrijeme određeno za zastarjelost krivičnog gonjenja (za krivično djelo iz člana 181. stav 3. Krivičnog zakona za koje je propisana kazna zatvora do 3 godine, zastarjelost krivičnog gonjenja nastaje kada protekne 3 godine od izvršenja krivičnog djela).

Revizijom tužitelja se neosnovano ukazuje da njegovo potraživanje nije zastarjelo.

U konkretnom slučaju za štetu koja je predmet tužbenog zahtjeva nije dokazano da je nastala kao posljedica krivičnog djela budući da je krivični postupak protiv osiguranika tuženog radi krivičnog djela ugrožavanja javnog prometa počinjenog na štetu tužitelja završen rješenjem kojim se optuženi oslobađa od krivičnog gonjenja, zbog čega se u pogledu dužine zastarnog roka primjenjuje odredba člana 376. Zakona o obligacionim odnosima. S obzirom na činjenicu da je štetni događaj nastao 13.1.1994. godine a da je tužba tužitelja prvostepenom sudu podnesena 13.6.2002. godine, prvostepeni sud je pravilno zaključio da je tužitelj pokrenuo postupak radi naknade štete nakon proteka zastarnog roka od 3 godine. Pri tome valja navesti da se zastarni rok za potraživanje naknade štete računa u trajanju od 3 godine od saznanja za štetu i osobu koja je štetu načinila, a pod saznanjem oštećenika za štetu potrazumijeva se saznanje o postojanju, odnosno obimu štete i elementima njene visine. Nadalje okolnosti koje tužitelj navodi u reviziji nemaju nikakav uticaj na prekid zastarjevanja budući da se zastarjevanje prekida priznanjem duga, te podizanjem tužbe i svakom drugom radnjom tužitelja podnesenom protiv dužnika pred sudom ili drugim nadležnim organom. Krivični postupak sam za sebe ne dovodi do prekida zastarjevanja potraživanja po osnovu naknade štete već je potrebno da oštećeni u krivičnom postupku postavi imovinsko-pravni zahtjev i zatim, nakon što je u krivičnom postupku upućen da taj zahtjev ostvaruje u parnici, da u roku od 3 mjeseca od odluke podnese tužbu za naknadu štete u skladu sa odredbom člana 390. Zakona o obligacionim odnosima. Budući da tužitelj u krivičnom postupku nije postavio imovinsko-pravni zahtjev, a krivični postupak je okončan pravomoćnim rješenjem kojim se optuženi oslobađa od krivičnog gonjenja, u konkretnom slučaju nema osnova za primjenu tzv. privilegiranog zastarnog roka iz člana 377. Zakona o obligacionim odnosima.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: Rev–174/05 od 13.04.2006. godine)

27.

Član 377. stav 1. i 2., 388. i 392. stav 3. Zakona o obligacionim odnosima
Član 95. stav 1. i 2. Krivičnog zakona SFRJ

**PREKID ZASTARJEVANJA KRIVIČNOG GONJENJA POVLAČI ZA SOBOM I
PREKID ZASTARJEVANJA ZAHTJEVA ZA NAKNADU ŠTETE.**

Iz obrazloženja:

Iz utvrđenja nižestepenih presuda slijedi da se saobraćajna nesreća u kojoj je stradao tužitelj desila 26.10.1990. godine i da je štetnik M. F. zbog nje proglašen

krivim presudom Osnovnog suda K. broj K-92/91 od 27.11.1991. godine zbog krivičnog djela teškog djela protiv bezbjednosti javnog saobraćaja iz člana 186. stav 1. u vezi sa članom 182. stav 1. Krivičnog zakona SRBiH na kaznu zatvora u trajanju od tri mjeseca. Ta presuda postala je pravosnažna 03.05.1993. godine.

Tužitelj je parnicu u ovom predmetu pokrenuo tužbom 28.03.2001. godine.

Prema odredbi člana 388. Zakona o obligacionim odnosima (ZOO) zastarjevanje potraživanja se prekida podnošenjem tužbe i svakom drugom povjeriočevom radnjom preduzetom protiv dužnika pred sudom, a tužitelj je svoj odštetni zahtjev prema M. F., za koga tuženi kao njegov osiguravač odgovora po odredbama člana 54. tada važećeg Zakona o osnovama sistema osiguranja imovine i lica, istakao već u krivičnom postupku koji je protiv M. F. vođen, pa je pravosnažnom krivičnom presudom suda sa svojim odštetnim zahtjevom upućen na parnicu.

Prema odredbama člana 392. stav 3. ZOO kad je prekid zastarjevanja nastao prijavljivanjem potraživanja u nekom drugom postupku (sem u parnici), zastarijevanje počinje teći iznova od dana kad je spor okončan ili završen na neki drugi način. Krivični postupak je pravomoćno okončan 03.05.1993. godine (datum drugostepene krivične presude Kž-2/92).

Prema odredbama člana 377. stav 1. ZOO kad je šteta prouzrokovana krivičnim djelom, a za krivično gonjenje je predviđen duži rok zastarjelosti, zahtjev za naknadu štete prema odgovornom licu zastarjeva kad istekne vrijeme određeno za zastarjelost krivičnog gonjenja. Prema stavu 2. ovog člana prekid zastarjevanja krivičnog gonjenja povlači za sobom i prekid zastarjevanja zahtjeva za naknadu štete.

Zastarjevanje krivičnog gonjenja propisano je odredbom člana 95. stav 1. i 2. u vrijeme štetnog događaja važećeg preuzetog Krivičnog zakona SFRJ, prema kojoj za gonjenje zbog krivičnog djela za koje je odgovarao M. F. rok zastare iznosi 10 godina. Taj rok je prema odredbi člana 392. stav 3. ZOO počeo teći od pravosnažnosti krivične presude, tj. od 03.05.1993. godine, te nije istekao do podnošenja tužbe 28.03.2001. godine. Stoga tužiočevo potraživanje nije zastarilo ni za jedan vid štete za koje tužbom traži naknadu. Zato nije bitno ni kad je njegovo liječenje završeno kao ni kad je saznao za posttraumatsku epilepsiju i encefalopatiju kao posljedice povrijeđivanja, a na čemu insistira revizija tuženog.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: Rev-953/04 od 31.01.2006. godine)

OBLIGACIONO PRAVO – NAKNADE ŠTETE

28.

Član 154. stav 1. i 165. stav 4. Zakona o obligacionim odnosima

PRETPOSTAVKE O ODGOVORNOSTI ZA NAKNADU ŠTETE PROSUĐUJU SE PREMA VREMENU KAD SE DESILA ŠTETA, ODNOSNO ŠTETNI DOGAĐAJ, A NE U VRIJEME KADA SE PROVODI POSTUPAK OBEŠTEĆENJA POVODOM TOG ŠTETNOG DOGAĐAJA.

Iz obrazloženja:

U nižestepenim presudama nije bilo sporno da je 27.09.1992. godine ispred porodične kuće tuženih, njihov sin, mlđb N, u dobi od 12-13 godina, opalio iz lovačke puške i ranio tužiteljicu u lijevu šaku. Štetni događaj desio se u prisustvu tužene Š, majke mlđb. N, kad je tužiteljica nailazila pored kuće tuženih. Mlđb. N, uzeo je lovačku pušku iz parkiranih kola tuženih, upravio je u pravcu oštećene i nakon uzvika da stane, pucao i pogodio je u lijevu šaku. Zbog saniranja posljedica ranjavanja, koje se ogledaju u teškoj povredi šake, tužiteljica je imala više operacija u toku bolničkog liječenja preko 14 mjeseci, i to u Ratnoj bolnici Z. i u S. na odijelu plastične hirurgije.

Na tako utvrđeno činjenično stanje nižestepeni sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo kada su utvrdili odgovornost tuženih kao roditelja, osnovom člana 165. stav 4. Zakona o obligacionim odnosima (dalje ZOO), prema kojoj roditelji odgovaraju za štetu koju prouzrokuje drugom njihovo malodobno dijete koje je navršilo 7 godina, osim ako dokažu da je šteta nastala bez njihove krivice, a to u predmetu nije slučaj, jer roditelji mlđb. štetnika to nisu ni dokazivali.

Pored toga valja ukazati na opće pravilo u građanskom pravu, da se pretpostavke o odgovornosti za naknadu štete prosuđuju prema vremenu kad se desila šteta odnosno štetni događaj, a ne u vrijeme kada se provodi postupak obeštećenja povodom tog štetnog događaja, a kako to neosnovano smatraju tuženi. Stoga nemaju valjanog pravnog uporišta prigovori revidenata da je njihov sin N. postao punoljetan u vrijeme tužbe, pa da je stoga on pasivno legitimisan za naknadu štete koju je učinio kao maloljetnik. Suprotno tome, roditelji odgovaraju za štetu svoje malodobne djece stare preko sedam godina po principu prezumirane krivnje (čl. 154. st. 1. ZOO), pa njihovi prigovori o pogrešnoj primjeni materijalnog prava nisu se mogli prihvatiti kao pravno utemeljeni.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: Rev-609/05 od 18.05.2006. godine)

29.

Član 170. stav 1. i 2. Zakona o obligacionim odnosima

ZDRAVSTVENA USTANOVA KOJA VRŠI MEDICINSKU INTERVENCIJU MOŽE ODGOVARATI SAMO ZA ONE POSLJEDICE INTERVENCIJE KOJE NASTANU USLJED NESTRUČNOG, NEPAŽLJIVOG I NEPROPISNOG RADA NJENIH RADNIKA, DAKLE ZA POSLJEDICE KOJE SE MOGU PRIPISATI U KRIVICU LJEKARIMA I DRUGOM OSOBLJU ZBOG POSTUPANJA KOJE NIJE BILO U SKLADU SA PRAVILIMA MEDICINSKE STRUKE, A OSLOBAĐA SE ODGOVORNOSTI AKO DOKAŽE DA JE RADNIK U DATIM OKOLNOSTIMA POSTUPAO ONAKO KAKO JE TREBALO.

Iz obrazloženja:

Nižestepeni sudovi su odbili tužitelje sa tužbenim zahtjevom za naknadu štete na osnovu utvrđenja da je prvotuženi ljekar, stručno porodio trećetužiteljicu i da nije kriv što je rođenje mlđb. prvotužiteljice bilo otežano kojom prilikom je, a u cilju

spašavanja majke i djeteta morao slomiti klavikulu - ključnu kost bebe, koje radnje su dovele i do oštećenja spinalnog korjena sa parezom – potpunog ispada lijeve ruke što ima za posljedicu invalidnost mlđb. tužiteljice od 45%.

Ovakav zaključak nižestepeni sudovi obrazlažu činjenicom da je rješenjem Općinskog suda u Lj. broj Ki-9/03 od 15.10.2003. godine obustavljena istraga protiv prvotuženog radi kaznenog djela, teškog djela protiv zdravlja ljudi iz člana 254. stav 1. Krivičnog zakona Federacije BiH u vezi sa članom 245. stav 1. Krivičnog zakona Federacije BiH, da nema krivnje prvotuženog za nastanak invaliditeta mlđb. tužiteljice, kao i da tužitelji nisu predložili dokaze na okolnosti da je prvotuženi mogao predvidjeti poteškoće sa porodom, da je propustio da porodilju uputi u porodilište bolnice (tužiteljica je porođena u Ginekološko-akušerskoj ambulanti Doma zdravlja). Zbog nedokazane krivnje prvotuženog sudovi ocjenjuju da nema odgovornosti za štetu ni drugog i trećeg tuženog, tj. doma zdravlja i kantona.

Navedena činjenična i pravna obrazloženja nižestepeni sudova su posljedica pogrešne primjene materijalnog prava.

Nižestepeni sudovi zanemaruju odredbe člana 170. Zakona o obligacionim odnosima koje se primjenjuju u slučaju kada lice u radnom odnosu na radu ili u vezi sa radom prouzrokuje štetu trećem licu, kakav je predmetni slučaj.

Prema odredbi člana 170. Zakona o obligacionim odnosima za štetu koju zaposleni u radu ili u vezi sa radom prouzrokuje trećem licu odgovara preduzeće u kome je zaposlenik radio u trenutku prouzrokovanja štete, a oštećeni može tražiti naknadu i od zaposlenog, ako je ovaj štetu prouzrokovao namjerno.

Odgovornost zdravstvene ustanove je subjektivne, a ne objektivne prirode i ona odgovara za štetu prouzrokovanu pacijentu, ako njeni ljekari i drugo medicinsko osoblje nisu postupali u skladu sa pravilima medicinske nauke i sa odgovarajućom pažnjom, pa iz takvog ponašanja nastane šteta. Građansko-pravna odgovornost zdravstvene ustanove postoji ako se dokaže da u datim okolnostima ljekar i zdravstveno osoblje nisu postupali onako kako je trebalo. Zdravstvena ustanova koja vrši medicinsku intervenciju može odgovarati samo za one posljedice intervencije koje nastanu usljed nestručnog, nepažljivog i nepropisnog rada njenih radnika, dakle, za posljedice koje se mogu pripisati u krivicu ljekarima i drugom osoblju zbog postupanja koje nije bilo u skladu sa pravilima medicinske struke, a oslobađa se odgovornosti ako dokaže da je radnik u datim okolnostima postupao onako kako je trebalo.

Kako iz provedenih dokaza nižestepeni sudova slijedi da prvotuženi ljekar štetu nije prouzrokovao namjerno, isti u smislu odredbe člana 170. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima nije odgovoran za nastalu štetu u predmetnom sporu, pa je u odnosu na njega revizija tužitelja neosnovana.

Takođe, revizija je neosnovana i u odnosu na treće tuženu Županiju Z.H., koja nije pasivno legitimisana jer članom 170. Zakona o obligacionim odnosima nije predviđena njena odgovornost.

Zbog pogrešne primjene materijalnog prava, odredbi člana 170. Zakona o obligacionim odnosima, nižestepeni sudovi su nepotpuno utvrdili činjenično stanje u odnosu na drugotuženog. Naime, nižestepeni sudovi nisu utvrdili da li je ljekar tuženog Doma zdravlja, koji je pratio trudnoću tužiteljice, postupao sa odgovarajućom pažnjom kada tužiteljicu nije uputio da se porodi u adekvatnoj medicinskoj ustanovi (sudovi u tom smislu nisu ni cijenili iskaz tužiteljice da je beba pri porodu bila teška 5.900 gr. i dugačka 58 cm i da ju je isti ljekar zbog gojaznosti i težine ploda prve trudnoće uputio na porod u S., te iskaz tuženog doktora da je plod bio krupniji). Samo na osnovu utvrđenja da je porod obavljen stručno, nižestepeni sudovi nisu mogli zaključiti da je ljekar koji je porodio tužiteljicu, u datim okolnostima prije porođaja, u toku praćenja trudnoće, postupao onako kako je trebalo. Nije utvrđeno da li je prema specifičnostima trudnoće tužiteljice, njene debljine i težine ploda ljekar bio dužan blagovremeno uputiti tužiteljicu da se porodi u bolnici u kojoj bi se mogao obaviti operativni zahvat, odnosno da li su sve okolnosti predmetnog slučaja upućivale na moguće komplikacije pri porodu koji bi se obavio u samoj ambulanti.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: Rev-962/04 od 09.02.2006. godine)

30.

Član 173. i 174. Zakona o obligacionim odnosima

ZA ŠTETU IZAZVANU OPASNOM STVARI, ODNOSNO OPASNOM DJELATNOŠĆU, ODGOVORNOST SE ZASNIVA NA STVORENOM RIZIKU (A NE NA KRIVICI), PA DA BI OŠTEĆENI OSTVARIO PRAVO NA NAKNADU ŠTETE DOVOLJNO JE DA DOKAŽE DA JE PRETRPIO ŠTETU I DA ONA POTIČE OD OPASNE STVARI ILI OD OPASNE DJELATNOSTI.

Iz obrazloženja:

Ne stoje prigovori tuženog u reviziji da tuženi nije odgovoran za štetu koju je pretrpio tužitelj, da je šteta nastala isključivo radnjom oštećenika.

Za štetu izazvanu opasnom stvari, odnosno opasnom djelatnošću, odgovornost se ne zasniva na krivici, već na stvorenom riziku. Stoga da bi oštećeni ostvario pravo na naknadu štete u smislu odredbe člana 173. i 174. Zakona o obligacionim odnosima dovoljno je da dokaže da je pretrpio štetu i da ona potiče od opasne stvari ili opasne djelatnosti.

Iz činjeničnih utvrđenja nižestepenih sudova slijedi da je tužitelj dana 13.9.2000. godine kao učenik drugog razreda srednje stručne škole za zanimanje montera centralnog grijanja, prilikom obavljanja praktične nastave kod tuženog, u vrijeme kada u radionici nije bilo stručnih osoba, kada su učenici čistili radionicu, slučajno pritiskom papučice aktivirao radnu mašinu, stroj za savijanje limova, rund mašinu sa reduktorom, nakon čega su valjci stroja povukli prste lijeve ruke tužitelja i teško ga povrijedili.

U konkretnom slučaju i po ocjeni ovog suda radi se o objektivnoj odgovornosti tuženog, jer je mašina, imajući u vidu njene osobine i svojstva, čijim

aktiviranjem je povrijeđen tužitelj, opasna stvar, a u smislu člana 174. Zakona o obligacionim odnosima za štetu od opasne stvari odgovara njen imalac.

Ne postoje uslovi za oslobađanje od odgovornosti tuženog u cjelosti ili djelimično prema odredbi člana 177. stav 1, 2. i 3. Zakona o obligacionim odnosima, jer tuženi nije dokazao da šteta potiče od nekog uzroka koji se nalazi van stvari, a čije se dejstvo nije moglo predvidjeti ni izbjeći ili otkloniti, niti da je šteta nastala isključivo ili djelimično radnjom oštećenika.

Ostavljanjem učenika u radionici sa mašinama, prvog dana obuke, bez ikakvog nadzora od strane radnika tuženog, tuženi je mogao predvidjeti mogućnost da neko od učenika pritiskom papučice može aktivirati mašinu, zbog čega nisu ispunjene pretpostavke određene članom 177. Zakona o obligacionim odnosima za oslobađanje od odgovornosti tuženog. Pošto postojanje razloga za isključenje odgovornosti nije dokazano, tuženi je dužan da prouzrokovanu štetu reparira.

Ne mogu se prihvatiti tvrdnje tuženog u reviziji da je tužitelj povrijeđen svojom krivicom, jer da je aktivirao mašinu iz radoznalosti, a kako je napisano u upitniku za popunjavanje prijave o nesreći na poslu od 13.9.2000. godine, s obzirom na činjenična utvrđenja nižestepenih sudova da je šteta nastala nehotećim aktiviranjem mašine u vrijeme kada učenici na obuci nisu bili pod nadzorom odgovornih za njihovu obuku niti su prethodno upozoreni na opasnost od aktiviranja mašine.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: Rev-564/05 od 23.05.2006. godine)

OBLIGACIONO PRAVO – ZAKONSKE OBAVEZE

31.

Član 103. Zakona o obligacionim odnosima

Član 4. Zakona o porezu na promet nepokretnosti i prava

NEMA POVREDE PRINUDNIH PROPISA AKO SE PRODAVAC I KUPAC DOGOVORE DA ĆE POREZ NA PROMET NEPOKRETNOSTI PLATITI KUPAC.

Iz obrazloženja:

Neosnovani su u reviziji ponovljeni žalbeni navodi tuženog da je odredba člana 3. kupoprodajnog ugovora stranaka od 23.01.1991. g. ništava po odredbi čl. 103. Zakona o obligacionim odnosima (ZOO), jer da je suprotna prinudnim propisima po kojima je obveznik plaćanja poreza na promet nepokretnosti prodavac, a ne kupac.

Tačno je da je prema odredbi člana 4. Zakona o porezu na promet nepokretnosti i prava, koji je bio na snazi u vrijeme zaključenja kupoprodajnog ugovora od 23.01.1991. g., porezni obveznik prodavac. Međutim, ta odredba ne spriječava učesnike u prometu da se međusobno saglasnošću volja (član 10. ZOO) dogovore da će obavezu plaćanja poreza umjesto prodavca ispuniti kupac. Na taj način nisu povrijeđeni prinudni propisi, jer će porez biti plaćen bez obzira koji od

učesnika u prometu nekretnina će to učiniti. U konkretnom slučaju nesporno je da je tužitelj kao prodavac tj. porezni obveznik prema državi taj porez i platio, no on u ovoj parnici traži ispunjenje tuženikove ugovorne obaveze prema njemu, a ta obaveza se zasniva na odredbama čl. 17, 99. st. 1. 148. st. 1. i 262. st. 1. ZOO.

Zato je drugostepeni sud pravilno primijenio materijalno pravo kad je donio drugostepenu presudu, a nisu osnovane revizione tvrdnje da u kupoprodajnom ugovoru od 23.01.1991. g. nije striktno navedeno o kojim obavezama prema društvu se radi, jer među strankama nije bilo sporno da je plaćanje poreza jedina takva obaveza.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: Rev-165/03 od 18.01.2005. godine)

32.

Član 8. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda

Član 1. Protokola I uz Konvenciju

Član II/3 f) i k) Ustava Bosne i Hercegovine i član II a) stav 2. Ustava Federacije Bosne i Hercegovine

Član 103. Zakona o obligacionim odnosima

Član 21. a) Zakona o prometu nepokretnosti

Član 20. stav 1. i 23. Zakona o osnovnim svojinsko-pravnim odnosima

PITANJE DOBROVOLJNOSTI ZA ZAKLJUČENJE UGOVORA U OKOLNOSTIMA RATNOG STANJA, MORA SE CIJENITI U ŠIREM KONTEKSTU OD KLASIČNE PRIJETNJE I PRINUDE, ŠTO ZNAČI DA SU OKOLNOSTI KONKRETNOG SLUČAJA MORALE UKAZIVATI NA POSTOJANJE STVARNE DOBROVOLJNOSTI PRODAVCA DA IZVRŠI PRODAJU NEOVISNO OD RATNIH OKOLNOSTI.

Iz obrazloženja:

Nižestepeni sudovi su utvrdili da su tužitelj i tuženi u toku rata zaključili kupoprodajni ugovor ovjeren u Osnovnom sudu u Z. pod br. OV 679/93 od 2.9.1993. godine kojim je tužitelj kao prodavatelj prodao tuženom svoje nekretnine, stambeni prostor na spratu zgrade, podrum, garažu i pripadajući dio dvorišta za kupoprodajnu cijenu koja je tada odgovarala iznosu od 6.000 DM. Ugovor je po zaključenju realizovan, na osnovu ugovora tuženi se upisao kao suvlasnik i posjednik kupljenih nekretnina, dok je tužitelj sa porodicom nakon izvršene prodaje svoje imovine, napustio Z. Sudovi su takođe utvrdili da je 1993. godine u Z. bilo teško ratno stanje, da je vladala takva „klima“ koja je kod pripadnika naroda kojih je bilo u manjini (srpske nacionalnosti kakve je i tužitelj) mogla uticati na donošenje odluke o napuštanju Z. Tužitelja su na odlazak iz Z. natjerale ratne prilike, prisustvo vojske i pojedini anonimni pozivi. Na osnovu navedenog činjeničnog utvrđenja nižestepeni sudovi ocjenjuju da predmetni kupoprodajni ugovor ugovorne strane nisu zaključile pod prinudom, da je na strani ugovarača postojala dobrovoljnost, zbog čega da nema mjesta primjeni odredbe člana 21.A Zakona o prometu nepokretnosti („Službeni list SRBiH“ br. 21/92, 3/93 i 18/94) koji propisuje:

„Jednostrane izjave volje kao i drugi pravni poslovi koji su zaključeni nakon 30.aprila 1991. godine kojima je vlasnik nepokretnosti u svojini građana, odnosno

pravno lice koje je nosilac prava raspolaganja nepokretnosti u društvenoj svojini, odnosno mješovitoj svojini pod djelovanjem prinude, prevare ili sile prenijelo pravo vlasništva na drugo fizičko ili pravno lice ništave su i ne predstavljaju osnov za sticanje prava vlasništva nad predmetnim nekretninama.

Ništavi su i ugovori na osnovu kojih su treća lica stekla pravo vlasništva na nekretninama pod uslovima iz stava 1. ovog člana.

Svi upisi vlasništva u javnim knjigama o evidenciji nekretnina izvršeni na osnovu jednostranih izjava volje i pravnih poslova iz stava 1. i 2. ovog člana ništavi su i ne proizvode pravno dejstvo“.

Nižestepeni sudovi zaključuju da su utvrđene okolnosti u vrijeme zaključenja kupoprodajnog ugovora mogle tužitelja opredijeliti na donošenje odluke o napuštanju Z., a da nemaju uticaja na zaključenje ugovora o kupoprodaji nekretnina.

Ovakav stav nižestepeni sudova nije pravilan i revizija na to osnovano ukazuje.

Nižestepeni sudovi se osnovano pozivaju na odredbe člana 21.a) Zakona o prometu nepokretnosti, ali ih pogrešno primjenjuju na predmetni slučaj kada ocjenjuju da je ugovor zaključen dobrovoljno i bez prinude.

Nižestepeni sudovi zanemaruju da slobodno izražena volja prilikom zaključivanja kupoprodajnog ugovora može biti dovedena u pitanje ako se desila u urgentnim situacijama ili dok je prodavac bio pod velikim pritiskom ili u ozbiljnoj opasnosti, pri čemu su ovo elementi koji se moraju uzeti u obzir kod određivanja da li se za njega može smatrati da je na valjan način prenio svoja prava na drugu osobu ili nije.

Nižestepeni sudovi odbijaju tužbeni zahtjev tužitelja jer da ni on ne tvrdi da ga je tuženi podvrgao prijetnjama ili da ga je na drugi način prisilio da zaključi ugovor o kupoprodaji sa njim, a navodi da je tužitelj prije zaključenja ugovora dobijao prijetnje telefonom da su neodređeni i općeg karaktera.

Međutim, postoje druge okolnosti koje se moraju uzeti u obzir prilikom ocjenjivanja predmetne transakcije. Treba imati u vidu da je tužitelj u prodatom stambenom prostoru stanovao sa svojom porodicom i da ga u drugim okolnostima, da nije bilo rata ne bi prodavao. Kupoprodaja se desila u ratnim prilikama kada je tužitelj, koji je Srbin, bio u bitnim teškoćama, pod uticajem svog ranjivog položaja kao pripadnika etničke manjine u vrijeme kada se politika etničkog čišćenja vodila u velikom dijelu Bosne i Hercegovine. Jasno je da ugovor nije u skladu sa onim što bi bile želje tužitelja pod normalnim okolnostima i mora se pretpostaviti da je tuženi barem na jedan općenit način bio svjestan razloga koji su naveli tužitelja na prodaju njegove imovine. To potvrđuje i podatak da su sve nekretnine prodane za 6.000,00 DM pa je i ugovor sa ekonomskog stanovišta bio nepovoljan za tužitelja kao prodavca. Sve te okolnosti su bile od uticaja na zaključenje ugovora o kupoprodaji. Predmetna transakcija se ne može posmatrati odvojeno od odluke tužitelja da napusti dotadašnje mjesto prebivališta, kako pogrešno rezonuju nižestepeni sudovi.

Ovaj sud ocjenjuje da provođenje zaključenog ugovora o kupoprodaji nekretnina nije u skladu sa pravom tužitelja na poštivanje njegovog doma iz člana 8. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda i člana II/3 (f) Ustava Bosne i Hercegovine te sa pravom na poštivanje njegove imovine iz člana 1. Protokola I uz Konvenciju o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda i člana II/3 (k) Ustava Bosne i Hercegovine, odnosno člana IIA-2 stav 1. (k) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine.

S obzirom da se u predmetnom slučaju radi o ugovoru o kupoprodaji nekretnina koji je zaključen tokom ratnih dejstava u Bosni i Hercegovini, to je za ocjenu o postojanju pravne valjanosti tog ugovora bilo neophodno da tuženi dokaže da je pravo vlasništva na nekretninama stekao na dobrovoljan način kako to propisuje i dodatna odredbe člana 17.b - stav 2. Zakona o prestanku primjene Zakona o privremeno napuštenim nekretninama u svojini građana („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, br. 56/01), što tuženi nije uspio dokazati u ovom postupku. Pitanje dobrovoljnosti u okolnostima ratnog stanja, suprotno rezonovanju nižestepeni sudova, mora se cijeliti u širem kontekstu od klasične prijetnje i prinude, što znači da su okolnosti konkretnog slučaja morale ukazivati na postojanje stvarne dobrovoljnosti prodavca da izvrši prodaju, neovisno od ratnih okolnosti.

Iz utvrđenja nižestepeni sudova upravo slijedi da je kupoprodajni ugovor zaključen 2.9.1993. godine ništav u smislu člana 103. Zakona o obligacionim odnosima i da ne predstavlja pravni osnov za sticanje prava vlasništva nad kupljenim nekretninama bez obzira što je izvršen upis u javnim knjigama o nekretninama (samim upisom ne stiče se pravo vlasništva ako ugovor nije objektivno punovažan – kauzalnost upisa – član 21. a) Zakona o prometu nepokretnosti u vezi sa članom 20. stav 1. i članom 33. Zakona o osnovnim svojinsko pravnim odnosima).

Pogrešnom primjenom materijalnog prava, navedenih zakonskih odredbi, nižestepeni sudovi su pogrešno odlučili kada su odbili tužbeni zahtjev tužitelja, odnosno kada su udovoljili protivtužbenom zahtjevu tuženog.

Zbog utvrđene ništavosti ugovora svaka ugovorna strana dužna je vratiti drugoj sve što je primila po osnovu takvog ugovora (član 104. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima).

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: Rev-459/04 od 13.09.2005. godine)

OBLIGACIONO PRAVO – UGOVORI

33.

Član 8. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda

Član 1. Protokola I uz Konvenciju

Član II/3 f) i k) Ustava Bosne i Hercegovine i odredba II A člana 2. k) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine

Član 103. Zakona o obligacionim odnosima

Član 21. a) Zakona o prometu nepokretnosti

Član 20. stav 1. Zakona o osnovnim svojinsko pravnim odnosima

KOD OCJENE DA LI JE UGOVOR O PRODAJI NEPOKRETNOSTI IZMEĐU PARNIČNIH STRANAKA ZAKLJUČEN DOBROVOLJNO I BEZ PRINUDE, NIJE BITNO DA JE SAMA UGOVORNA STRANA – TUŽENI DOVEO DRUGU STRANU – TUŽITELJA U SITUACIJU DA JE IZOSTALA DOBROVOLJNOST. BITNO JE DA LI JE UGOVORNA STRANA DOVEDENA U TAKVU URGENTNU SITUACIJU DA JE BILA POD PRITISKOM I U OZBILJNOJ OPASNOSTI KADA JE ZAKLJUČIVALA UGOVOR.

Iz obrazloženja:

Na osnovu provedenih dokaza, saslušanjem parničnih stranaka, te svjedoka, kao i uvidom u materijalne dokaze koji su priloženi spisu, nižestepeni sudovi su utvrdili da su parnične stranke u toku rata zaključile ugovor o prodaji 5.10.1993. godine, koji je kod Osnovnog suda u Z. ovjeren pod brojem: OV-866/93 od 7.10.1993. godine, kojim je tužitelj kao prodavatelj prodao tuženom svoje nekretnine koje se sastoje od stambeno-poslovnog prostora i to dva trosobna stana na spratu površine od po 95 m² i dva opremljena poslovna prostora u prizemlju ukupne površine 100 m². Sudovi su nadalje utvrdili da je prema ugovoru o poravnanju koji je također ovjeren kod suda u Z. pod brojem: OV-865/93 od 7.10.1993. utvrđeno poravnanje parničnih stranaka za visinu tuženikovog dugovanja naznačenog u iznosu od 160.000,00 KM, što ustvari predstavlja po utvrđenjima suda visinu prodajne cijene koja je u cijelosti isplaćena prodavcu na način kako su se stranke dogovorile. Ugovor je po zaključenju realizovan i osnovom istog tuženi se upisao u zemljišne knjige kao vlasnik.

Sudovi su također prihvatili da je kod tužitelja (koji je pripadnik manjinske nacionalnosti – Hrvat), zbog ratnih okolnosti i općeg stanja u Z. u periodu zaključenja ugovora o prodaji, kada je u njegov stambeni objekat postavljena eksplozivna naprava i njenom eksplozijom mu pričinjena materijalna šteta, sazrela svijest o potrebi prodaje poslovno-stambenog objekata a potom i napuštanja Z.

Međutim, nižestepeni sudovi zaključuju da pri tome sam tuženi nije svojim postupanjem doprinio formiranju takve svijesti kod tužitelja, već da je ta svijest rezultat općeg stanja u kome su se našli svi stanovnici u ratom zahvaćenim područjima. Iz tih razloga nižestepeni sudovi su zaključili da od strane tuženog pri zaključenju ugovora o prodaji nije bilo ni prisile ni prijetnje te stoga zaključuju da je zaključen ugovor čin dobrovoljnosti stranaka odnosno tužitelja i da je ispunjavao sve uslove koje predviđaju odredbe Zakona o obligacionim odnosima (član 10., 12. i 15.) te da nije protivan Ustavom utvrđenim načelima društvenog uređenja, prinudnim propisima a niti moralu.

Kod utvrđenja da opće ratne okolnosti u vrijeme zaključenja ugovora jesu kod tužitelja formirale svijest za potrebom prodaje spornog objekta i napuštanja Z., da zaključenim ugovorom sa postignutom cijenom nije narušeno načelo ekvivalentnosti te da ugovor nije suprotan moralu, odnosno da moralni aspekt ugovora nije od strane tuženog narušen, nižestepeni sudovi nalaze da nije osnovan tužbeni zahtjev za utvrđenje ništavosti ugovora po odredbi člana 103. Zakona o obligacionim odnosima, jer da su u ratnoj Z. prilike vezane za sigurnost, odnosno nesigurnost svih građana bile

približno iste a da tužitelj nije dokazao činjenicu da je zbog toga morao prodati svoje nekretnine.

Međutim, ovakav pravni stav nižestepeni sudova nije pravilan i nije utemeljen na pravilnoj primjeni materijalnog prava našto revizija tužitelja osnovano ukazuje.

Naime, obzirom na vrijeme kada je zaključen sporni ugovor (5.9.1993.godine) o pravnom aspektu istog u pogledu ocjene da li je ništav iz razloga koje propisuje odredba člana 103. citiranog zakona, ne može se ispustiti iz vida i ne cijeliti i odredba člana 21. a/ Zakona o prometu nepokretnosti.

Citirani član propisuje da su jednostrane izjave volje kao i drugi pravni poslovi koji su zaključeni nakon 30.4.1991. godine, a kojim je vlasnik nepokretnosti pod djelovanjem prinude, prevare ili sile prenio pravo vlasništva na druga fizička ili pravna lica, ništavi i ne predstavljaju osnov za sticanje prava vlasništva na predmetnim nekretninama.

Ništavi su i ugovori na osnovu kojih su treća lica stekla pravo vlasništva na nekretninama pod uslovima iz stava 1. citiranog člana i svi upisi vlasništva u javnim knjigama o evidenciji nekretnina na osnovu jednostranih izjava volje i pravnih poslova iz stava 1. i 2. citiranog člana i ne proizvode pravno dejstvo.

Imajući u vidu citirani propis nižestepeni sudovi pogrešno primjenjuju materijalno pravo kad ocjenjuju da je ugovor između parničnih stranaka zaključen dobrovoljno i bez prinude.

Pri tome valja istaknuti da za ocjenu da li je ugovor zaključen pod prinudom i da li ili nije bilo dobrovoljnosti nije bitno da je sama ugovorna strana – tuženi doveo drugu stranu – tužitelja u situaciju da je izostala dobrovoljnost.

U konkretnoj situaciji se i ne tvrdi da je tuženi na bilo koji način prisilio tužitelja da zaključi s njim ugovor o prodaji.

Međutim, druge okolnosti koje su se desile – da su tužitelju upućivane prijete telefonom, da je postavljena eksplozivna naprava u njegov objekat te da mu je od eksplozije nanescena i materijalna šteta, da od tada tužitelj više nije smio boraviti u svojoj kući, da je privođen na saslušanje, da su te okolnosti zbog kojih je kao Hrvat u Z. osjećao teškoće i pritiske posebno kada se zna da su vršena etnička raslojavanja i čišćenja u velikom dijelu BiH, se moraju uzeti u obzir prilikom ocjene o dobrovoljnosti zaključenog ugovora.

Kad se sve to cijeni uz činjenicu da je u predmetnom objektu koji je bio predmetom zaključenja ugovora o prodaji tužitelj živio sa porodicom i da je u poslovnom prostoru obavljao djelatnost, onda je jasno da zaključeni ugovor nije u skladu sa onim što bi tužitelj pod normalnim okolnostima učinio. Na ovo upućuje i okolnost da na ranije prijeratne ponude za prodaju navedenog objekta pod povoljnijim finansijskim prilikama nije pristao kao i činjenica koja u postupku nije osporena da je stvarna vrijednost objekata bila višestruko veća od ugovorene cijene, makar što je po

samim navodima punomoćnika tužitelja utvrđena kupoprodajna cijena za to vrijeme kada je ugovor sačinjen, bila relativno dobra.

Sve ove okolnosti koje su naprijed istaknute bile su od uticaja na zaključenje predmetnog ugovora pa se pri tome ne može prihvatiti rezonovanje nižestepenih sudova da je tužitelj mogao napustiti Z. a da ne proda objekat.

Zbog toga ovaj sud ocjenjuje da pri zaključenju spornog ugovora o prodaji nije bilo dobrovoljnosti na strani tužitelja te stoga nalazi da zaključen ugovor nije u skladu sa pravom tužitelja na dom iz člana 8. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda te sa pravom na poštivanje i mirno uživanje njegove imovine (član 1. Protokola I uz Konvenciju) kao i člana II/3 f) Ustava Bosne i Hercegovine, kao i odredbe II A člana 2. k) Ustava Federacije BiH.

Budući, da se u konkretnom slučaju radi o ugovoru o prodaji nekretnina koji je zaključen tokom ratnih dejstava u BiH a iz svih utvrđenih činjenica se ne može zaključiti da je postojala dobrovoljnost tužitelja na zaključenje istog, jer se ta dobrovoljnost mora cijeliti šire od klasične prijetnje i prinude, što znači da su okolnosti konkretnog slučaja morale ukazivati na postojanje stvarne dobrovoljnosti tužitelja kao prodavca da izvrši prodaju neovisno od ratnih okolnosti, a što u toku postupka nije utvrđeno.

Prema tome, po ocjeni ovog suda ugovor je ništav u smislu odredbe člana 103. Zakona o obligacionim odnosima i ne predstavlja valjan pravni osnov za sticanje vlasništva na kupljenoj nekretnini bez obzira što je izvršen i upis u zemljišnim knjigama. I ako se upisom u zemljišne knjige stiče pravo vlasništva, za to je potrebna punovažnost samog ugovora što slijedi iz odredaba člana 21.a Zakona o prometu nepokretnosti a u vezi sa članom 20. stav 1. tada važećeg Zakona o osnovnim svojinsko pravnim odnosima.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: Rev-182/05 od 28.02.2006. godine)

34.

Član 2. stav 3. i član 2. a) Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima

U SLUČAJU SPORA O VALJANOSTI UGOVORA O ZAMJENI STANOVA TERET DOKAZIVANJA JE NA STRANCI KOJA TVRDI DA JE PO OSNOVU UGOVORA O ZAMJENI PRAVO NA STAN STEKLA NA DOBROVOLJAN NAČIN I U SKLADU SA ZAKONOM.

Iz obrazloženja:

Predmet spora je zahtjev tužiteljice upravljen na utvrđenje ništavosti ugovora o zamjeni stanova.

U nižestepenim postupcima nije bilo sporno da su supružnici stranaka, H. C. i I. J., kao njihovi pravni prednici (muž tužene umro u augustu 1996. godine, a muž tužiteljice u martu 2000. godine) zaključili sporni ugovor o zamjeni stanova početkom

1996. godine u M., na koji su suglasnost dala oba davaoca stanova na korištenje. Predmet ugovora o zamjeni su stanovi na kojim je prije rata prednik tužiteljice imao stanarsko pravo na stanu u ulici P. D., površine 105 m²; a prednik tužene na stanu u ulici H. R., površine 110 m².

U vrijeme zaključenja ugovora o zamjeni stanova oni su bili izbjegla odnosno raseljena lica. Na snazi je bila neposredna ratna opasnost (ukinuta 26.12.1996. godine). Prednik tužiteljice nije bio u posjedu tog stan, jer je sa porodicom živio u trećem neuslovnom stanu, a prednik tužene imao je predmetni stan u posjedu, jer je u njega ušao u ratnim okolnostima (1993. godine). Isto tako, nije sporno da su nakon zaključenog ugovora o zamjeni stanova, 12.02.1996. godine zaključili i ugovore o korištenju tih stanova i da je prednik tužiteljice nakon tri godine ušao u posjed zamijenjenog stana (1999. godine). Tužiteljica je pred nadležnim stambenim organom nastavila postupak za povrat stana, koji je pokrenuo njen suprug i koji je u toku.

Na tako utvrđeno činjenično stanje, za koje je vezan ovaj sud, nižestepeni sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo kada su usvojili tužbeni zahtjev i utvrdili da je ništav ugovor o zamjeni spornih stanova.

Odredbom člana 2. stav 3. Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima propisano je da svako stanarsko pravo ili ugovor o korištenju stana zaključen u periodu između 01.04.1992. i 07.02.1998. godine, prestaje da važi, a članom 2. a. istog zakona propisano je da se odredbe ovog zakona primjenjuju i na ugovor o zamjeni stana ako je zamjena izvršena u istom periodu. U članu 2. stav 5. pomenutog zakona propisano je da je u slučaju spora o valjanosti ugovora o zamjeni teret dokazivanja na stranci koja tvrdi da je po osnovu ugovora o zamjeni pravo na stan stekla na dobrovoljan način i u skladu sa zakonom.

Međutim, te pravno relevantne činjenice, po nalaženju i ovog suda, tužena nije dokazala, jer pravo na stan zasniva na ugovoru o zamjeni koji je njen prednik zaključio 1996. godine, dakle unutar perioda iz člana 2. stav 3. zakona u kom periodu se nije moglo sticati stanarsko pravo, pa tako ni osnovom ugovora o zamjeni, a što izričito propisuje odredba člana 2.a) zakona. Stoga se stanovište revizije o neprimjenljivosti tih normi ne može prihvatiti.

Nema dvojbe da su te zakonske odredbe prinudnog karaktera, jer se njima realizuje provedba Aneksa 7. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, kojim je raseljenim i izbjeglim licima garantovano pravo na povrat u svoje prijeratne stanove.

Kako tužena pravo na stan temelji na ugovoru o zamjeni stanova koji je zaključen u periodu neposredne ratne opasnosti (1996. godine), znači u situaciji kada se prednik tužiteljice, kao raseljeno (izbjeglo) lice, nije mogao vratiti u svoj prijeratni stan, što je općepoznata činjenica, a sa članovima porodice živio je u trećem stanu, to je pravno utemeljen zaključak pobijane presude da tužena nije dokazala pretpostavke iz člana 2.a. stav 5. zakona, tj. dobrovoljnost prednika tužiteljice, a njen je prednik morao imati svijest o tim okolnostima koje su rezultat rata, dakle prisile koje su kao takve same po sebi objektivno bile od uticaja na zaključenje spornog ugovora i objektivno ograničavale slobodu volje prednika tužiteljice.

Stoga je, po shvatanju i ovog suda, pravilan zaključak u pobijanoj presudi da je ugovor o zamjeni stanova ništav u smislu člana 103. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima, pa su prigovori revizije o pogrešnoj primjeni materijalnog prava lišeni valjanog pravnog uporišta. U prilog tome ide i činjenica da je po zaključenju ugovora o zamjeni, prednik tužiteljice podnio zahtjev za povrat stana koji je predmet tog ugovora.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: Rev–1329/05 od 23.05.2006. godine)

PRAVO OSIGURANJA

35.

Član 73. Zakona o osiguranju imovine i lica

MOTORNO VOZILO, KOJE JE NEHOTIČNO STAVLJENO U POGON KADA SE NALAZILO U RADIONICI RADI OPRAVKE, IMA SE SMATRATI VOZILOM U UPOTREBI, A NASTALA ŠTETA OD UPOTREBE TOG VOZILA ŠTETA OD OPASNE STVARI

Iz obrazloženja:

Ne stoje revizione tvrdnje da su nižestepeni sudovi pogrešno primjenili materijalno pravo kada su, na osnovu utvrđenja da je šteta prouzrokovana upotrebom motornog vozila kao opasne stvari, obavezali tuženo osiguravajuće društvo kod koga se vlasnik vozila osigurao od odgovornosti za štete trećim osobama, da tužiteljima naknadi štetu po kriterijumu uzročnosti.

Osiguravajuće društvo za nastalu štetu odgovara temeljem člana 73. Zakona o osiguranju imovine i lica, koji propisuje obavezno osiguranje vlasnika odnosno korisnika motornog vozila za štetu koju upotrebom motornog vozila nanese trećim osobama. Tužitelji tužbom traže naknadu štete od tuženog kao osiguravatelja uz tvrdnju da je šteta nastala upotrebom motornog vozila.

Tuženi i u reviziji ponavlja, tokom postupka isticani prigovor, da do nezgode u kojoj je nastradao srodnik tužitelja nije došlo vozilom u upotrebi, zbog čega da ne postoji odgovornost tuženog za nastalu štetu.

Na temelju rezultata provedenog postupka nižestepeni sudovi su utvrdili da je srodnik – sin, suprug i otac tužitelja, poginuo u automehaničarskoj radionici – servisu dok je vršena opravka vozila koje je bilo osigurano kod tuženog od odgovornosti za štete pričinjene trećim osobama. Do nezgode je došlo kada je radnik servisa nehотиčno stavio u pogon vozilo, tako što je neprovjeravajući da li je vozilo u brzini ili u leri i da li je povučena ručna kočnica, okrenuo ključ u bravi, usljed čega je došlo do pokretanja vozila koje je svojim desnim dijelom prignječilo srodnika tužitelja uza zid.

I po ocjeni ovog suda pravilno je tumačenje nižestepenih sudova da se na utvrđeni način nastala šteta ima smatrati štetom od upotrebe vozila kao opasne stvari,

jer štete koje su prouzrokovane trećim osobama prilikom opravke vozila su u tijesnoj vezi sa upotrebom vozila, vozilo se opravljalo radi toga da bi moglo da se kreće.

Zakon o osiguranju imovine i lica ne sadrži odredbe o tome šta se smatra upotrebom vozila, a praksa je pokazala da je nemoguće predvidjeti sve slučajeve šteta koje se mogu pripisati upotrebi motornih vozila.

Nižestepeni sudovi su pravilno primjenili materijalno pravo, odredbe Zakona o osiguranju imovine i lica, kada su zaključili da upotrebu vozila treba posmatrati kao uzrok štete u širem smislu riječi.

Iz navedenih razloga se ne mogu prihvatiti tvrdnje tuženog u reviziji da za nastalu štetu odgovara samo vlasnik radionice u kojoj je vršena opravka. Takvo tumačenje tuženog je usko i ide na ograničenje pokrivanja osiguranja štete nastale od vozila u upotrebi samo za vrijeme vožnje, što ne bi bila svrha obaveznog osiguranja od odgovornosti za štetu koja se upotrebom motornog vozila (osiguranje od automobilske odgovornosti) nanese trećim osobama zbog smrti, tjelesne povrede, narušenja zdravlja, uništenja ili oštećenja stvari.

Tuženi je iz navedenih razloga odgovoran za nastalu štetu i dužan je naknaditi je tužiteljima u cijelosti.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: Rev-619/04 od 08.11.2005. godine)

36.

Član 77. stav 2. alineja 6. Zakona o zdravstvenoj zaštiti

Član 41., 122. i 124. Zakona o zdravstvenom osiguranju

Član 5. do 20. Pravilnika o uslovima i načinu upućivanja osiguranog lica na liječenje u inostranstvo

PRAVO NA LIJEČENJE U INOSTRANSTVU KORISNIK ZDRAVSTVENOG OSIGURANJA STIČE KADA ISPUNI ZAKONSKU PROCEDURU PROPISANU ZAKONOM O ZDRAVSTVENOJ ZAŠTITI, ZAKONOM O ZDRAVSTVENOM OSIGURANJU I PRAVILNIKOM O USLOVIMA I NAČINU UPUĆIVANJA OSIGURANOG LICA NA LIJEČENJE U INOSTRANSTVO. OVI PROPISI SU LEX SPECIALIS U ODNOSU NA ZAKON O OBLIGACIONIM ODNOSIMA.

Iz obrazloženja:

Predmet ovog spora je naknada materijalne štete koja se odnosi na troškove liječenja u inostranstvu u toku 1991. godine.

Prema utvrđenju nižestepeni sudova, mlđb. tužitelj se liječio u inostranstvu, a da za to nije dobio odobrenje od strane nadležne zdravstvene ustanove, niti je ispoštovao proceduru propisanu Zakonom o zdravstvenoj zaštiti i Pravilnikom o uslovima i načinu upućivanja osiguranog lica na liječenje u inostranstvo ("Sl. list SRBiH" br.40/87).

Članom 77. stav 2. alineja 6. Zakona o zdravstvenoj zaštiti, a koji je bio na snazi u vrijeme štetnog događaja, regulisano je da će republička zajednica regulisati uslove i način korištenja zdravstvene zaštite u inostranstvu.

Pravilnikom o uslovima i načinu upućivanja osiguranog lica na liječenje u inostranstvo (član 5. do 20.), koji je donesen na osnovu člana 77. stav 2. alineja 6. naprijed citiranog Zakona, regulisan je način upućivanja osiguranika na liječenje u inostranstvo te plaćanje troškova tog liječenja.

Ovaj pravilnik je bio na snazi u vrijeme štetnog događaja, a i danas je na snazi po odredbama člana 41., 122. i 124. Zakona o zdravstvenom osiguranju.

Imajući u vidu naprijed citirane propise i činjenično utvrđenje nižestepeni sudova da tužitelj nije ispoštovao zakonsku proceduru za odlazak na liječenje u inostranstvo, pogrešan je zaključak nižestepeni sudova da tužiteljima prema Zakonu o obligacionim odnosima (koji je opći propis) pripada pravo na naknadu materijalne štete, ne vodeći računa o navedenim propisima kao *lex specialis*.

Kako su nižestepeni sudovi na utvrđeno činjenično stanje pogrešno primijenili materijalno pravo, na što revizija osnovano ukazuje, ovaj sud je primjenom člana 250. stav 1. Zakona o parničnom postupku reviziju uvažio i tužbeni zahtjev odbio.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: Rev-296/05 od 29.11.2005. godine)

NAKNADA ŠTETE ZBOG KLEVETE

37.

Član 4. tačka d) i član 6. stav 2. Zakona o zaštiti od klevete FBiH

TUŽENI KOJI NIJE AUTOR TEKSTA NIJE PASIVNO LEGITIMISAN U SLUČAJU KADA JE KLEVETNIČKO IZRAŽAVANJE IZNESENO PUTEV SREDSTVA JAVNOG INFORMISANJA. (POD AUTOROM SE NE SMATRA LICE KOJE JE DALO INFORMACIJU ILI IZJAVU SREDSTVIMA JAVNOG INFORMISANJA, VEĆ SE POD AUTOROM PREMA SAMOM TEKSTU ZAKONA, PODRAZUMIJEVA LICE KOJE OBRAĐUJE ODREĐENU TEMU U OBJAVLJENOJ INFORMACIJI.)

Iz obrazloženja:

Prema razlozima pobijane presude prvostepeni sud odbija tužitelja sa tužbenim zahtjevom na osnovu utvrđenja da u sadržaju teksta objavljenog u listu „S.B.“ broj 373. od 8.1.2004. godine pod nazivom „Nakon što je nagovijestio atentat na S. 'A.' najavljuje i likvidaciju L.“ i u listu „D.“ broj 343. od 9.1.2004. godine pod nazivom „Jasno je s kim sam se sukobio“, nema elemenata klevete u smislu odredbe člana 4. tačka d. Zakona o zaštiti od klevete Federacije BiH, zbog čega da ne postoji ni građanska odgovornost tuženog za naknadu štete. Pasivnu legitimaciju tuženog prvostepeni sud temelji na odredbi člana 6. stav 1. Zakona o zaštiti od klevete koji propisuje odgovornost za klevetu svakog lica koje prouzrokuje štetu ugledu fizičkog

ili pravnog lica iznošenjem ili pronošenjem izražavanja neistinite činjenice identificirajući to pravno odnosno fizičko lice trećem licu.

Pogrešno se prvostepeni sud poziva na stav 1. člana 6. pomenutog zakona, jer je u predmetnom slučaju tuženi prema tvrdnjama tužbe klevetu iznio u sredstvima javnog informisanja, zbog čega se primjenjuje stav 2. člana 6. zakona kojim je propisano da su za klevetu iznesenu u sredstvima javnog informiranja odgovorni autor, odgovorni urednik, izdavač, kao i lice koje je na drugi način vršilo nadzor nad sadržajem tog izražavanja. Kleveta iznesena u sredstvima javnog informiranja ima po pravilu za posljedicu mogućnost težeg povređivanja časti i ugleda drugog lica, nego što je to slučaj predviđen u stavu 1, jer iznošenje odnosno pronošenje neistinitih tvrdjenja dolazi do saznanja neograničenom, najčešće većem broju lica. Klevetničkoj izjavi daje se na taj način širi publicitet, zbog čega je zakonom i predviđena odgovornost više nabrojanih osoba.

Po ocjeni ovog suda, tuženi koji nije autor spornih tekstova nije pasivno legitimisan u predmetnom slučaju kada je izražavanje izneseno putem sredstava javnog informiranja. (Pod autorom se ne smatra lice koje je dalo informaciju ili izjavu sredstvima javnog informiranja, već se pod autorom, prema samom tekstu zakona, s obzirom da se veže uz urednika i izdavača, podrazumijeva lice koje obrađuje određenu temu u objavljenoj informaciji.)

Iz tih razloga, za izražavanja u tekstovima napisanim u informativnoj reviji „S.B.“ i magazinu „D.“, dakle putem sredstava javnog informiranja, bila bi odgovorna lica nabrojana u stavu 2. člana 6. Zakona o zaštiti od klevete, a ne tuženi, zbog čega su neosnovane tvrdnje žalbe da je tuženi odgovoran za štetu koju tužitelj trpi.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: Gž–155/05 od 22.12.2005. godine)

38.

Član 10. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda

Član 3. i 4. tačka d) Zakona o zaštiti od klevete FBiH

DA BI IZNOŠENJE ILI PRONOŠENJE IZRAŽAVANJA U SMISLU ODREDBE ČLANA 4. TAČKA d) ZAKONA O ZAŠTITI OD KLEVETE FBiH PREDSTAVLJALO DJELO KLEVETE, NUŽNO JE DA SE ISTINITOST ILI NEISTINITOST IZNESENE ČINJENICE, ODNOSNO ČINJENIČNOG TVRĐENJA MOŽE DOKAZIVATI .

Iz obrazloženja:

Ispitujući pobijanu presudu u granicama navoda iz žalbe i po službenoj dužnosti u smislu odredaba člana 221. ZPP-a, odlučeno je kao u izreci ove presude iz slijedećih razloga:

Prvostepena presuda je pravilna i na zakonu osnovana i u obrazloženju iste dati su valjani razlozi koje i ovaj sud u cijelosti prihvata.

Analizom sadržaja tuženikovog Saopštenja za javnost od 07.09.2004. godine, koji je decidno naveden kroz razloge prvostepene presude, prvostepeni sud zaključuje da je u tom saopštenju izneseno samo mišljenje i vrijednosni sud o tužiteljima i njihovom djelovanju. I ovaj sud nalazi da takvim saopštenjem tuženi nije počinio građansko-pravni delikt koji bi bio kleveta i zbog toga nema ni građansko-pravne odgovornosti tuženog.

Naime, da bi iznošenje ili pronošnje izražavanja u smislu odredbe člana 4. tačke d. Zakona o zaštiti od klevete F BiH predstavljalo djelo klevete, nužno je da se istinitost odnosno neistinitost činjenica, odnosno činjeničnog tvrđenja može dokazivati, odnosno utvrditi.

Nasuprot tome, izneseno mišljenje ili vrijednosni sud, odnosno uopšteno mišljenje o nekome, makar i došlo do tećeg lica, ne predstavlja djelo klevete u smislu citiranog člana, niti je od značaja kakvo subjektivno osjećanje kod povrijeđenog lica takvo mišljenje izaziva.

U protivnom, drugačijim tumačenjem odredaba Zakona o kleveti bilo bi dovedeno u pitanje osnovno načelo slobode izražavanja i mišljenja zagarrantovano kako odredbom člana 10. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Iz izloženih razloga, kao i razloga obrazloženja prvostepene presude, ovaj sud nalazi da su neosnovani žalbeni prigovori u kojima se tvrdi da sadržaj osporenog saopćenja predstavlja klevetu.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: GŽ-125/05 od 29.09.2005. godine)

STAMBENO PRAVO

39.

Član 122. Zakona o stambenim odnosima – prečišćeni tekst (“Sl. list SFRJ” broj 11/66)

Član 2. stav 3. Zakona o stambenim odnosima (“Sl. list SRBiH”, broj 13/74)

Član 2. stav 2. važećeg Zakona o stambenim odnosima

VLASNIK STANA U PORODIČNOJ STAMBENOJ ZGRADI NEMA PRAVO TRAŽITI ISELJENJE LICA KOJE JE DO 31.05.1974. GODINE STEKLO STANARSKO PRAVO NA TAJ STAN.

Iz obrazloženja:

Iz utvrđenja nižestepenih presuda slijedi da se sporni stan nalazi u prizemlju kuće u S. u ul. P.L. br. 31, koju je tužitelj kupio kupoprodajnim ugovorom od 31.10.1996. godine i upisao se u zemljišnoj knjizi kao njen vlasnik sa 1/1. U tom stanu od 1967. godine stanovao je suprug drugotužene T. E. i to na osnovu rješenja pravnog prednika prvotužene – Komande garnizona Sarajevo broj: 602 od 02.09.1967. godine o dodjeli stana na korištenje. T. E. umro je 20.12.1996. godine, a u

stanu je ostala drugotužena koja se u njemu nalazi od zaključenja braka sa T. E. 17.06.1977. godine.

Tužitelj je tužbu u ovoj pravnoj stvari za iselenje drugotužene podnio 23.12.1996. godine tvrdeći da drugotužena u spornom stanu stanuje bez pravnog osnova, jer njen pokojni suprug nikada nije zaključio ugovor o korištenju tog stana, a rješenje o dodjeli stana tužitelj smatra ništavim jer je stan i u vrijeme dodjele bio privatno vlasništvo pa njegov davalac na korištenje nije mogla biti vojna komanda tj. pravni prednik prvotužene.

Oba nižestepena suda udovoljavaju tužbenom zahtjevu prihvatajući da se T. E. u stan uselio bespravno jer da sa vlasnikom stana nije zaključio pismeni ugovor o korištenju stana te da je rješenje Komande garnizona S. broj: 602 od 02.09.1967. godine nezakonito, jer Komanda garnizona nije bila vlasnik stana.

Međutim, u vrijeme donošenja pomenutog rješenja bio je na snazi Zakon o stambenim odnosima – prečišćeni tekst («Službeni list SFRJ», broj: 11/66) koji je u članu 122. propisao da nadležna vojna komanda ima, do kraja 1970. godine, isključivo pravo davanja na korištenje onih stanova u kojima na dan 18 marta 1965. godine, kao dana stupanja na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o stambenim odnosima («Službeni list SFRJ», broj: 10/65), stanuju kao nosioci stanarskog prava vojna lica ili građanska lica na službi u JNA.

U nižestepenom postupku je utvrđeno da je T. E. u vrijeme dodjele stana bio građansko lice u službi u JNA, da je prije njega u istom svojstvu u spornom stanu stanovao B. Đ. i to od 01.08.1965. godine, a prije njega lice sa prezimenom Z.

Prema tome, drugostepeni sud je pogrešno primijenio materijalno pravo kad je zaključio da je rješenje Komande garnizona S. broj: 602 od 02.09.1967. godine nezakonito, jer je ono u cijelosti u skladu sa odredbom člana 122. tada važećeg Zakona o stambenim odnosima (ZSO).

Tačno je da T. E. nije zaključio pismeni ugovor o korištenju stana sa preduzećem za gazdovanje stambenim zgradama u društvenoj svojini kako je to predviđeno u tački 2. spornog rješenja Komande garnizona S. o dodjeli stana, a takav ugovor nije nikada zaključio ni sa privatnim vlasnicima stana.

Međutim, prema našoj sudskoj praksi (Bilten Vrhovnog suda FBiH, broj: 1/05 – 19) i usmeni ugovor o korištenju stana zaključen na osnovu valjanog zakonskog akta (rješenja o dodjeli stana na korištenje) koji je u cijelosti izvršavan (stan predat na korištenje, a nosilac stanarskog prava plaćao stanarinu) iako nije zaključen u pismenom obliku smatra se punovažnim. Prema dokazima provedenim u nižestepenom postupku – priznanicama o plaćenju stanarini, poštanskim uplatnicama, pismenoj prepisci ranijih vlasnika stana i njihovih nasljednika sa T. E. – nedvojbeno slijedi da je ugovor o korištenju stana u cijelosti izvršavan dugi niz godina sve od 1967. godine pa negdje do 1996. godine kada je stan kupio tužitelj.

Dakle, ne stoji zaključak pobijane presude da je T. E. bespravno uselio u sporni stan i da drugotužena kao njegov bračni drug nema stanarsko pravo na spornom stanu. Upravo obratno, jer prema odredbi člana 2. stav 2. važećeg ZSO

građanin koji je do stupanja na snagu Zakona o stambenim odnosima («Službeni list SRBiH», broj: 13/74) stekao stanarsko pravo na stan u porodičnoj stambenoj zgradi, odnosno na posebnom dijelu zgrade (stan u svojini građana) ima sva prava i obaveze koji se tim zakonom propisuju za nosioca stanarskog prava i članove njegovog porodičnog domaćinstva odnosno korisnika stana, ako tim zakonom nije drukčije određeno.

Istovjetna odredba stajala je i u članu 2. stav 2. ranijeg republičkog Zakona o stambenim odnosima («Službeni list SRBiH», broj 13/74), koji je stupio na snagu 31.05.1974. godine i koji je zamijenio savezni Zakon o stambenim odnosima iz 1966. godine.

Prema odredbi člana 2. stav 3. sada važećeg ZSO stanarsko pravo može prestati samo u slučajevima i na način koji je predviđen zakonom. Zbog toga tužitelj nema pravnog osnova da traži iselenje drugotužene iz spornog stana samo zato što je on njegov vlasnik. Na spornom stanu drugotužena je stekla stanarsko pravo pa tužitelju kao vlasniku stana pripadaju samo prava predviđena glavom VII ZSO – članovima 55., 56. i 57. stav 2.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: Rev–1079/05 od 09.05.2006. godine)

40.

Član 30. stav 2. Zakona o stambenim odnosima

Član 7. stav 2. i 46. stav 2. Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo

OSOBA KOJA JE NESMETANO KORISTILA STAN DUŽE OD 8 GODINA PRIJE 06.12.1999. GODINE IMA ISTA PRAVA KAO NOSITELJ STANARSKOG PRAVA, TE I PRAVO NA OTKUP STANA.

Iz obrazloženja:

U postupku pred nižestepenim sudovima utvrđeno je da je tužilja 1973. godine, na osnovu pribavljene saglasnosti Kućnog savjeta zgrade u T., ul. S. M. br. 5, uselila u tadašnje zajedničke prostorije – potkrovlje, koje je, nakon pribavljanja potrebne saglasnosti 1982. godine, adaptirano. Sredstva za adaptaciju obezbjedila su tadašnja preduzeća „P.P.“ i „T.“ iz T. u kojoj firmi je bio zaposlen muž tužilje. Takođe je utvrđeno da je nadležna komisija „P.P.“ obišla predmetni stan i utvrdila da isti ima status stana namjenjenog za stanovanje, nakon čega je dat prijedlog tadašnjem SIZ-u stanovanja u T. da se izvrši uknjižba predmetnog stana u stambeni fond, čiji je korisnik tužilja.

Tužilja se prvi put obratila tuženom 14.2.2001. godine da joj izda rješenje o dodjeli stana, koje joj je i izdato 20.2.2001. godine pod br. 463/1 (postalo pravomoćno 21.2.2001. godine), na osnovu kojeg je ona sa Javnim stambenim preduzećem u T. dana 27.2.2001. godine zaključila ugovor o korišćenju stana.

Prvostepeni sud je kod odlučivanja pošao od toga da tužilja do 6.12.2000. godine nije zaključila ugovor o korišćenju stana, niti stekla stanarsko pravo do

6.12.1999. godine a da ne ispunjava ni uvjete iz člana 30 stav 2 i 7 Zakona o stambenim odnosima, pa je odbio njen tužbeni zahtjev, što je drugostepeni sud svojom presudom potvrdio.

Odluka drugostepenog suda, po ocjeni ovog suda, nije pravilno i zakonito donesena. Osnovano revizija ukazuje na pogrešnu primjenu materijalnog prava od strane nižestepenih sudova.

Zakon o stambenim odnosima (ZSO) u članu 30 stav 2 propisuje da će stambeni organ na osnovu zahtjeva ili po službenoj dužnosti donijeti rješenje o ispražnjenju stana, koje je neko lice prisvojilo bez pravnog osnova u roku od tri godine. Protekom ovog roka nije isključeno pravo davaoca stana na korišćenje da zahtjeva ispražnjenje stana kod nadležnog suda u roku od daljih pet godina (član 30 stav 7 ZOS). Kada protekne vrijeme od osam godina od bespravnog useljenja u društveni stan, može se smatrati da je takav korisnik stekao u pogledu korišćenja stana prava koja ima nositelj stanarskog prava.

Tužilja je u predmetnom stanu neometano stanovala od 1973. godine, što znači da je poslije osam godina, tj. već 1981. godine, stekla prava koja ima nositelj stanarskog prava i dalje nastavila nesmetano koristiti taj stan. Po tome je pogrešan stav nižestepenih sudova da je tužbeni zahtjev tužilje neosnovan, jer se isti može podvesti pod odredbu člana 46 stav 2. Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo, koji propisuje da osobe koje su do isteka roka iz čl. 50. tog zakona (tj. do 6.12.1999. godine) stekle stanarsko pravo ili pravnu osnovu za zakonito useljenje, sukladno odredbama ZSO-a, imaju pravo otkupa stana po odredbama tog zakona.

Tužilja je, na ovaj način, prije 6.12.1999. godine stekla prava koja ima nositelj stanarskog prava, što je samo deklarirano rješenjem o dodjeli stana tužilji i ugovorom o korišćenju stana, od 2001. godine.

Prema izmijenjenoj odredbi člana 7. stav 2. Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo („Službene novine Federacije BiH“ br. 15/02) zahtjev za kupnju stana podnosi se u roku od dvije godine od dana stupanja na snagu tog zakona, odnosno u roku od tri mjeseca od dana okončanja eventualnog sudskog postupka, ovisno koji je rok kasniji a ugovor o prodaji stana mora se zaključiti u roku od tri mjeseca od dana podnošenja zahtjeva za otkup stana.

Obzirom da je tužilja stekla status nositelja stanarskog prava prije 6.12.1999. godine, to joj stoji mogućnost da predmetni stan otkupi u skladu sa Zakonom o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: Rev-826/05 od 28.03.2006. godine)

41.

Član 39. a) Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo

OSOBA KOJA JE ZAKLJUČILA PRAVNO OBVEZUJUĆI UGOVOR O OTKUPU STANA SA SSNO NE MOŽE SE UKNJŽITI KAO VLASNIK STANA AKO

NEMA STATUS NOSITELJA STANARSKOG PRAVA NA STANU I AKO NIJE LEGALNI KORISNIK STANA.

Iz obrazloženja:

Postupajući po reviziji tužene na presudu Kantonalnog suda u S. broj GŽ-1053/03 od 14.7.2003. godine, ovaj sud je istu ukinuo i predmet vratio drugostepenom sudu na ponovno suđenje, sa uputom da taj sud utvrdi da li je tužilja stekla status nositelja stanarskog prava i da li je legalni korisnik stana kako bi se na osnovu toga, a primjenom člana 39.a. Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo utvrdilo da li je njen tužbeni zahtjev osnovan ili nije.

Na ročištu održanom 21.4.2005. godine pred drugostepenim sudom nesporno je utvrđeno da tužilja nije bila nositelj stanarskog prava na spornom stanu, niti je bila član porodičnog domaćinstva nositelja stanarskog prava, a ni legalni korisnik stana, ali je punomoćnik tužilje ustrajao kod postavljenog tužbenog zahtjeva iz razloga što i dalje tvrdi da je pravni prednik – otac tužilje sklapanjem ugovora o otkupu stana 12.3.1992. godine sa Državom SFRJ – SSNO – Vojnom građevinskom direkcijom S. I isplatom kupoprodajne cijene, te time što je bio u posjedu stana 12.3.1992. godine, još ranije svoje stanarsko pravo pretvorio u etažno vlasništvo, koje tužilja crpi iz njegovog prava a koje je zaštićeno članom 1. Protokola 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i sloboda, koji štiti imovinu pojedinca.

Drugostepeni sud je, nakon ovakvih utvrđenja u ponovljenom postupku, pobijanom presudom žalbu tužene ponovo odbio i potvrdio prvostepenu presudu, kojom je tužilji priznato pravo etažnog vlasništva na stanu i dozvoljena uknjižba istog. Taj sud je i dalje cijenio da u ovom postupku nije bitno da li je tužilja bila nositelj stanarskog prava i legalni korisnik stana jer da joj u konkretnom slučaju, bez obzira na to, pripada imovina – stan, koju je u vlasništvo stekao njen otac.

Presudu drugostepenog suda ovaj sud cijeni pogrešnom i nezakonitom.

Prema odredbi člana 39.a. Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo ako nositelj stanarskog prava na stan koji je na raspolaganju Ministarstva odbrane Federacije taj stan koristi zakonito i ako je prije 6. travnja 1992. godine zaključio pravno obavezujući ugovor o otkupu stana sa Saveznim sekretarijatom za narodnu odbranu (SSNO) u skladu sa zakonima navedenim u članku 39. ovog zakona, Ministarstvo odbrane Federacije izdaje nalog da se nositelj stanarskog prava uknjiži kao vlasnik stana u nadležnom sudu.

Odredba člana 39.a. navedenog zakona je odredba *lex specialis* koja se posebno, kao i članovi 39, 39.b, 39.c, 39.d. i 39.e, odnosi na stanove koji su na raspolaganju Ministarstva odbrane Federacije sa čijim prednikom je zaključen ugovor o otkupu stana prije 6.4.1992. godine.

Citirani član predviđa da lice koje je zaključilo takav pravno obavezujući ugovor prije 6.aprila 1992. godine mora biti nositelj stanarskog prava na stanu i legalni korisnik stana da bi moglo da se uknjiži kao vlasnik stana u nadležnom sudu. U konkretnoj situaciji nositelj stanarskog prava – prednik tužilje je umro 21.5.1997. godine i prestao biti nositelj stanarskog prava, koje pravo tužilja nikada nije stekla,

niti je podnijela zahtjev za povrat predmetnog stana (proglašen napuštenim rješenjem GŠ ARBiH br. 8/27-6/NT-524/96 od 5.3.1996. godine), koji je njen otac napustio 1992. godine i u koji ona nije, nakon njegovog odlaska u izbjeglištvo a ni nakon njegove smrti, uselila.

Pogrešan je stav drugostepenog suda da je prednik tužilje, samim tim što je zaključio ugovor o otkupu stana, isplatio kupoprodajnu cijenu i bio korisnik stana 12.3.1992. godine, stekao pravo vlasništva na stanu. Citirana odredba Zakona predviđa određene kumulativne uvjete (status nositelja stanarskog prava i status legalnog korisnika stana), koje prednik tužilje nije ispunjavao, pa kako ona svoje pravo vlasništva nije mogla izvesti iz prava prednika – svog oca, niti ga je mogla sama steći primjenom odredbe člana 39. a. Zakona, to se o istom, kao i o njegovoj zaštiti po članu 1. Protokola 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i sloboda ne može govoriti.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: Rev–1118/05 od 18.04.2006. godine)

PORODIČNO PRAVO

42.

Član 264. stav 2. i 3. ranijeg Porodičnog zakona

DONATORSKA SREDSTVA ULOŽENA U IMOVINU BRAČNIH DRUGOVA SU ZAJEDNIČKA IMOVINA STEČENA U BRAKU.

Iz obrazloženja:

Kod činjeničnih utvrđenja koja proizilaze iz provedenih dokaza; da su parnične stranke u toku trajanja bračne zajednice sagradile 1978. godine porodičnu zgradu i šupu, da je brak parničnih stranaka razveden dana 24.5.2001. godine, da parnične stranke od 1993. godine ne žive zajedno, nižestepeni sudovi su pravilno zaključili da imovina parničnih stranaka je zajednička, znači, i u vrijeme kada je tražen povrat imovine, koju zbog ratnih dejstava parnične stranke nisu posjedovale, kao i u vrijeme kada je za tu imovinu dodijeljena humanitarna pomoć, odnosno donacija i izvršen popravak oštećene imovine. Iz takvih utvrđenja pravilan je zaključak da su ta ulaganja - donatorska, učinjena na zajedničkoj imovini.

Pri tome nije relevantno ko je od bračnih drugova podnio zahtjev za povrat imovine, zahtjev za donaciju i na čije ime je glasila donacija te ko je od bračnih drugova potpisao sporazum o rekonstrukciji objekta.

Iako je te radnje obavio tuženi, on time nije mogao sebi pribaviti pravo na veći udio u zajedničkoj imovini, jer i u vrijeme rekonstrukcije 2000. godine, kuća je bila zajednička imovina stečena u braku i donatorska sredstva uložena u tu imovinu su imovina bračnih drugova (član 264. stav 3. Porodičnog zakona).

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: Rev–801/04 od 08.12.2005. godine)

RADNO PRAVO

43.

Član 86. tačka 3. Zakona o radu

Član 122. Zakona o radnim odnosima i platama službenika organa uprave u FBiH

Član 1. i 33. stav 4. Zakona o radnim odnosima i plaćama službenika organa uprave u HNK

Član 55. Zakona o unutrašnjim poslovima HNK

NA PRESTANAK RADNOG ODNOSA POLICAJCA PO SILI ZAKONA IMAJU SE PRIMJENITI ODREDBE ZAKONA O RADNIM ODNOSIMA I PLATAMA SLUŽBENIKA ORGANA UPRAVE U FBiH, ODNOSNO ODREDBE ISTOIMENOG KANTONALNOG ZAKONA KAO LEX SPECIALIS, A NE ZAKON O RADU KAO OPŠTI PROPIS.

Iz obrazloženja:

Nije tačno da tužitelj kao policajac nema status službenika organa uprave, te da se na prestanak njegovog radnog odnosa nije trebao primjeniti Zakon o radnim odnosima i plaćama službenika organa uprave u Federaciji BiH kao lex specialis, već samo Zakon o radu kao opšti propis. Suprotno tvrdnjama tuženog, i po mišljenju ovog suda, nisu bili ispunjeni uslovi da tužitelj radni odnos kod tuženog prestane po sili zakona 31.12.2003. godine kad je navršio 40 godina staža osiguranja, a kako je to predviđeno odredbom člana 86. tačka 3. Zakona o radu, jer taj uslov nije predviđen odredbom člana 122. Zakona o radnim odnosima i platama službenika organa uprave u Federaciji BiH, a koji zakon se na osnovu odredbi člana 55. Zakona o unutrašnjim poslovima HNK i člana 1. i 33. stav 4. Zakona o radnim odnosima i plaćama službenika organa uprave u HNK ima primjeniti u ovom sporu.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: Rev-324/05 od 07.02.2006. godine)

44.

Član 69. i 111. Zakona o radu

Član 4. i 5. Općeg kolektivnog ugovora

TEŠKA FINANSIJSKA SITUACIJA NE OSLOBAĐA POSLODAVCA OD OBAVEZE PLAĆANJA OSNOVNE PLAĆE I DRUGIH PRIMANJA IZ RADNOG ODNOSA KOJI SU PROPISANI OPĆIM I GRANSKIM KOLEKTIVNIM UGOVOROM.

Iz obrazloženja:

U reviziji tužena ponavlja navode o svome teškom finansijskom položaju i prekobrojnosti uposlenika zbog prestanka rada pojedinih njenih organizacijskih jedinica, s tim da je bitan revizijski prigovor usmjeren na pravnu nevaljanost granskog

kolektivnog ugovora i njegovu neobveznost u odnosu na tužene, te da se kolektivni ugovori ne mogu neposredno primjeniti pri odlučivanju o pravima uposlenika.

Ovakvi prigovori nisu osnovani.

Revizija gubi iz vida da su kolektivni ugovori neposredni izvori radnog prava u našem pravnom sustavu, kako to nedvojbeno proistječe iz odredbe člana 111. Zakona o radu i da u odnosu na individualne ugovore o radu djeluju kao zakon, odnosno kao pravna norma kojom se zaštićuje minimum prava uposlenika ispod kojeg se ne može ići prilikom zaključivanja ugovora o radu, odnosno prilikom zasnivanja radnog odnosa, ali ne i kao maksimum, te je moguće ugovoriti sve što je za uposlenika povoljnije. Kolektivni ugovor, inače, ima svoj normativni dio kao bitni elemenat ugovora, a uz taj kao bitni dio može sadržavati i obligacije stranaka koje su sklopile kolektivni ugovor. Uzimajući u obzir normativnost kolektivnog ugovora, smatra se da je svaki uposlenik, stupanjem na posao, pristupio i kolektivnom ugovoru, pa iz njega može crpiti sva prava, koja su mu po osnovi rada ili u vezi sa radom njime kao minimum osigurana, a to dalje znači da poslodavac ta prava ne može umanjiti niti uskratiti, jer ga na to prisiljava obilježje normativnosti kolektivnog ugovora.

Imajući sve ovo u vidu sudovi nižeg stupnja mogli su svoje odluke o minimumu prava tužitelja kao uposlenika, zasnovati i na neposrednoj primjeni kolektivnog ugovora i dosuditi tužitelju obim prava ispod kojeg tuženik nije mogao svojim aktima ići, bez obzira u kakvoj se financijskog situaciji nalazi, jer se ugovorom o radu ne ugovora isplata osobnog dohotka, koji je u vrijeme pravnog postojanja zaista ovisio o ukupnom dohotku i uspjehu u poslovanju, već isplata plaće, koja nije ovisna o uspjehu u poslovanju, a egzistira kao obligacija poslodavca koju on pod prijetnjom prisile mora izvršiti.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: Rev-794/04 od 06.09.2005. godine)

45.

Član 143. stav 1. Zakona o radu

AKO POSLODAVAC RADNIKA NA ČEKANJU POSLA PO ODREDBI ČLANA 143. STAV 1. ZAKONA O RADU NIJE POZVAO NA RAD U ROKU IZ TOG STAVA, RADNIKU JE RADNI ODNOS PRESTAO 05.05.2000. GODINE PO SILI ZAKONA.

ODLUKA POSLODAVCA O PRESTANKU RADNOG ODNOSA TAKVOG RADNIKA IMA SAMO DEKLARATORNI KARAKTER I MOŽE SE DONIJETI I KASNIJE.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: Rev-879/05 od 04.04.2006. godine)

UPRAVNO PRAVO

46.

Članovi 3., 4. i 146. stav 1. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju

OSTVARENO PRAVO NA PORODIČNU PENZIJU KOD NOSIOCA OSIGURANJA U JEDNOM ENTITETU NE MOŽE SE PONOVO OSTVARIVATI KOD NOSIOCA OSIGURANJA U DRUGOM ENTITETU.

Iz obrazloženja:

Odredbom člana 146. stav 1. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju („Službene novine Federacije BiH“, broj: 29/98 i 49/00) propisano je da se državljani Bosne i Hercegovine – korisnici prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja nastavljaju koristiti stečenih prava kod nosioca osiguranja na teritoriji Federacije. Prema utvrđenju upravnih organa i stanju spisa predmeta, što se i u tužbi navodi, tužiteljica je ostvarila pravo na porodičnu penziju iza umrlog bračnog druga kod Javnog fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske - Filijala u S., rješenjem te filijale broj 1077900653 od 20.8. 1998. godine počev od 6.4.1998. godine, ali joj je prestalo pravo na isplatu porodičnu penziju sa danom 30.9.1998. godine rješenjem istog organa i pod istim brojem od 3.11.1998. godine. Pravilan je stav upravnih organa da je tužiteljici već odlučeno o pravu na porodičnu penziju, dakle, da je stekla to pravo u Republici Srpskoj i po njihovim propisima i da to isto pravo više ne može ponovo ostvarivati kod tuženog, kao nosioca osiguranja na području Federacije BiH i po propisima koji važe na teritoriji Federacije.

Iz navedenog proizilazi da samo u slučaju da je tužiteljica ostvarila pravo na porodičnu penziju kod tuženog, pa joj isplata vršena u Republici Srpskoj radilo bi se o stečenim pravima čije korištenje se može nastaviti po povratku na teritoriju Federacije, svakako i to pod uslovom da tužiteljica kao osiguranik ima prebivalište na teritoriji Federacije i da joj se penzija isplaćuje u Republici Srpskoj. Zato za rješenje ove stvari nije bitna činjenica što je tužiteljici prestalo pravo na isplatu porodične penzije iza umrlog bračnog druga u Republici Srpskoj gdje ju je i ostvarila (prema odredbama članova 3. i 4. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, ta prava su neotuđiva, ne mogu zastarjeti niti se oduzeti, smanjiti ili ograničiti, izuzev u slučajevima utvrđenim tim zakonom) jer ona, s obzirom na izložene razloge i citiranu zakonsku odredbu, ne može jednom ostvareno pravo na porodičnu penziju u Republici Srpskoj ponovo ostvarivati kod tuženog kao nosioca osiguranja na teritoriji Federacije, pa se svi njeni tužbeni prigovori ukazuju kao neosnovani.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj U-1400/00 od 02.11.2005. godine)

47.

Članovi 104. stav 1. i 107. stav 2. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju

DRŽAVLJANINU FEDERACIJE BIH KOJI ŽIVI U INOSTRANSTVU I KOJEM JE ODOBRENA ISPLATA OSTVARENE STAROSNE PENZIJE, PRAVO NA ISPLATU PENZIJE TEČE OD DANA PODNOŠENJA ZAHTJEVA ZA ISPLATU PENZIJE U INOSTRANSTVU I ŠEST MJESECI UNAZAD, A NE OD DANA KADA JE OSTVARIO PRAVO NA TU PENZIJU.

Iz obrazloženja:

Osporenim rješenjem tuženog tužiteljici je odobrena isplata u inozemstvu samostalne starosne penzije počev od 17.05.2000. godine, a po osnovu zahtjeva tužiteljice od 17.11.2000. godine, jer je u postupku na osnovu provedenih dokaza utvrđeno da su ispunjeni uslovi iz člana 107. stav 2. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službene novine Federacije BiH", broj: 29/98, 49/00 i 32/01) za isplatu penzije u inozemstvu, a dan od kada teče isplata penzije određen je na osnovu člana 104. istog zakona. Tužiteljica u tužbi smatra da joj pravo na isplatu starosne penzije u inozemstvu pripada od 01.03.1998. godine od kada joj je rješenjem prvostepenog organa broj: 1058215242 od 20.10.1999. godine priznato pravo na isplatu starosne penzije.

Suprotno prigovorima tužbe, sud nalazi da tuženi organ nije povrijedio zakon na štetu tužiteljice, jer je pravilnom primjenom odredaba člana 104. stav 1. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju odlučio o početku isplate samostalne starosne penzije tužiteljici počev od 17.05.2000. godine, odnosno šest mjeseci unazad od dana podnošenja zahtjeva. (Pravo na samostalnu starosnu penziju počev od 01.03.1998. godine tužiteljici je priznato privremenim rješenjem direktora Filijale tuženog u S. broj: 1058215242 od 20.10.1999. godine, te navedeno da će o zahtjevu za transfer odlučiti direktor tuženog). Prema odredbi člana 104. stav 2. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, dospjela novčana primanja proistekla iz ostvarenog prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja zastarjevaju u roku od šest mjeseci od dana dospelosti, a odredbom člana 106. stav 1. istog zakona propisano je da se penzija određuje u mjesečnom iznosu i dospjeva za isplatu unazad posljednjeg dana kalendarskog mjeseca, što znači da zastara obuhvata ona dospjela mjesečna primanja penzija za čiju je isplatu prošlo više od šest mjeseci, računajući od dana dospelosti. Rok od šest mjeseci u kojem nastupa zastara je prekluzivni rok, pa zakon ne predviđa mogućnost bilo kakvih opravdavajućih okolnosti koje bi mogle dovesti do produženja tog roka. S obzirom na navedene razloge, tužiteljica neosnovano smatra da joj je pravo na isplatu samostalne starosne penzije u inozemstvu trebalo priznati od dana priznavanja prava na isplatu starosne penzije, odnosno od dana 01.03.1998. godine, jer iz podataka u spisima predmeta proizilazi da je zahtjev za transfer penzije u inozemstvu podnijela 17.11.2000. godine.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj U-14/01 od 25.01.2006. godine)

48.

**Članovi 2., 3. tačka 5. i 4. stav 2. Zakona o prezu na promet nepokretnosti
Članovi 6. stav 2., 8. stav 2., 9. i 10. Zakona o porezu na promet nekretnina ZE-
DO Kantona**

NAKON DONOŠENJA I STUPANJA NA SNAGU KANTONALNIH ZAKONA O POREZU NA PROMET NEKRETNINA NE MOGU SE VIŠE PRIMJENJIVATI ODREDBE REPUBLIČKOG ZAKONA O POREZU NA PROMET NEPOKRETNOSTI KOJE REGULIŠU REZREZ I NAPLATU TOG POREZA VEĆ ODREDBE ZAKONA ODNOSNOG KANTONA.

U TAKVOM SLUČAJU PRILIKOM ZAMJENE NEKRETNINA POREZ NA PROMET SE PLAĆA NA RAZLIKU PROMETNE VRIJEDNOSTI ZAMIJENJENIH NEKRETNINA (PORESKA OSNOVICA) SAMO AKO JE TAKO PROPISANO KANTONALNIM ZAKONOM, ODNOSNO NA PROMETNU VRIJEDNOST KOJU JE PROPISAO KANTONALNI ZAKON.

Iz obrazloženja:

U postupku rezreza poreza na promet nekretnina prvostepeni porezni organ je imajući u vidu da su tužioci zaključili ugovor o zamjeni nekretnina dana 29.03.2000. godine, kojim su svoje nekretnine na području općine V. zamijenili za nekretnine T. F. koje se nalaze u Distriktu Brčko BiH, pravilno postupio kada je poreznu osnovicu utvrdio za svakog učesnika u zamjeni nekretnina prema njihovoj prometnoj vrijednosti i obzirom na te činjenice utvrdio da su tužioci porezni obveznici jer su dali u zamjenu nekretninu veće vrijednosti, te na tako utvrđenu poreznu osnovicu razrezao im porez na promet nekretnina po stopi od 8%. U obrazloženju svog rješenja prvostepeni organ je dao valjane razloge o svim odlučnim činjenicama, koje se ni tužbom ne osporavaju, a na koje je pravilno primijenio i odredbe člana 6. stav 2., 8. stav 2, 9. i 10. Zakona o porezu na promet nekretnina ("Službene novine ZE-DO kantona", broj 24/99). Tim odredbama nije propisano da se pri zamjeni nekretnina porez na promet plaća samo na razliku prometne vrijednosti nekretnina koje se zamjenjuju, koja je u predmetnom slučaju vrlo mala (vrijednost nekretnina u V. 67.441,00 KM minus vrijednost nekretnina u Brčko Distriktu BiH 66.383,00 KM, razlika 1.058,00 KM) i iznosi 1.058,00 KM. Iz navedenih razloga je tuženi pravilno ocijenio da su žalbeni navodi tužioca protiv prvostepenog rješenja neosnovani i osporenim rješenjem njihovu žalbu odbio.

Na tužbene navode da je poresku osnovicu trebalo utvrditi samo na razliku prometne vrijednosti zamijenjenih nekretnina tužioci se nisu pozvali na bilo kakve zakone, a tako nešto nije uopšte propisano važećim kantonalnim zakonom. Odredbama članova 2., 3. tačka 5. i 4. stav 2. Zakona o porezu na promet nepokretnosti ("Službeni list RBiH", broj 5/95), koji je ostao na snazi u Federaciji BiH u smislu člana IX.5.(1) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine dok nadležni organi ne odluče drugačije, bilo je propisano da se pod promet nepokretnosti smatra i zamjena jedne nepokretnosti za drugu, da se u takvom slučaju porez na promet nepokretnosti plaća samo na razliku prometne vrijednosti nepokretnosti koje se zamjenjuju i da je poreski obveznik prilikom zamjene učesnik u zamjeni koji daje u zamjenu nepokretnost veće vrijednosti. Navedene odredbe republičkog Zakona o porezu na promet nepokretnosti poslije donošenja i stupanja na snagu kantonalnog Zakona o porezu na promet nekretnina na koji se pozivaju organi uprave i koji su primijenili u predmetnoj upravnoj stvari, dakle, poslije 08.01.2000. godine više se ne mogu primjenjivati, pa se neosnovano tužbom ukazuje da je trebalo primijeniti njegove odredbe. Upravni organi su pravilno utvrdili odlučne činjenice i pravilno primijenili materijalno pravo u predmetnoj upravnoj stvari radi čega je ovaj sud

primjenom člana 38. stav 2. Zakona o upravnim sporovima tužbu tužilaca protiv osporenog rješenja tuženog odbio kao neosnovanu.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj U-309/01 od 10.05.2006. godine)

49.

Članovi 5. i 17. stav 1. Zakona o porezu na promet nepokretnosti

Član 2. Zakona o građevinskom zemljištu Federacije BiH

Član 3. Zakona o poljoprivrednom zemljištu

POLJOPRIVREDNO ZEMLJIŠTE KOJE JE URBANISTIČKIM PLANOM PREDVIĐENO ZA IZGRADNJU CENTRALNOG PARKA GUBI TO SVOJSTVO I POSTAJE GRAĐEVINSKO ZEMLJIŠTE, PA U SLUČAJU PRODAJE VLASNIK NIJE OSLOBOĐEN OBAVEZE PLAĆANJA POREZA NA PROMET NEPOKRETNOSTI.

Iz obrazloženja:

Sve činjenice oko prometa predmetnih nekretnina su među strankama nesporne. Nesporna je i činjenica da se predmetno zemljište koristi kao poljoprivredno, kako je upisano i u javnim knjigama, kao i to da se po Urbanističkom planu S., za područje I., predmetno zemljište nalazi u zoni Centralnog parka grada S., tj. da mu je pomenutim Urbanističkim planom određena ta namjena.

Među strankama sporna je primjena zakona tj. da li se predmetno zemljište ima smatrati poljoprivredno i da se na njega kao takvog ne treba plaćati porez na promet nepokretnosti u smislu čl. 17. stav 1. Zakona o porezu na promet nepokretnosti ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj: 10/99), kako to smatra tužilac, ili je tom zemljištu promjenjena namjena na osnovu Urbanističkog plana grada S. zbog čega da se ne može tretirati kao poljoprivredno zemljište i shodno tome da se na njegov promet ima platiti porez na promet nepokretnosti prema tržišnoj vrijednosti tog zemljišta, u smislu čl. 5. pomenutog zakona, kako to smatra tuženi.

Prema odredbi člana 17. stav 1. Zakona o porezu na promet nepokretnosti porez na promet nepokretnosti ne plaća se na prenos vlasništva na poljoprivrednom zemljištu koje služi u poljoprivredne svrhe.

Kako je Urbanističkim planom S. za područje I. namjena predmetnog zemljišta određena da služi Centralnom parku grada S., to po ocjeni ovog suda ta namjena nije određena u poljoprivredne svrhe, odnosno ne može se tretirati kao zemljište koje služi u poljoprivredne svrhe u smislu čl. 17. tač. 1. Zakona o porezu na promet nepokretnosti, već u smislu člana 2. Zakona o građevinskom zemljištu Federacije BiH ("Službene novine Federacije BiH", broj 25/03) postaje građevinskim zemljištem.

Naime, ukoliko je na tom zemljištu Urbanističkim planom grada S. predviđen Centralni gradski park, onda je logično i jedino opravdano uzeti da zemljište služi tom parku, a ne u poljoprivredne svrhe.

To što se predmetno zemljište trenutno koristi kao poljoprivredno do njegovog privođenja određenoj namjeni ne može da ima takav značaj da se njime derogira akt nadležnog organa kojim je određena namjena i svrha tog zemljišta i predstavlja samo jedno privremeno faktičko stanje koje stanje nalazi svoju svrhu i društveno opravdanje u tome da se zemljište nastavi privremeno koristiti dok se ne steknu uvjeti za privođenje tog zemljišta planski određenoj svrsi.

Ovo nije u suprotnosti sa čl. 3. federalnog Zakona o poljoprivrednom zemljištu ("Službene novine Federacije BiH", broj: 2/98).

Naime, prema čl. 3. navedenog Zakona poljoprivrednim zemljištem u smislu toga zakona smatraju se: oranice, vrtovi, voćnjaci, vonogradi, livade, pašnjaci, ribnjaci, trstici i druga zemljišta koja se po svojim prirodnim i ekonomskim uvjetima mogu najracionalnije da se koriste za poljoprivredu.

U konkretnom slučaju nadležan organ Kantona određujući namjenu predmetnom zemljištu u svrhu Centralnog parka grada S. odredio je i najracionalniju njegovu namjenu koja nije u svrhu poljoprivredne obrade, te se isto i ne može smatrati poljoprivrednim zemljištem u smislu navedenog propisa.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj U-137/01 od 16.03.2006. godine)

50.

Članovi 56. stav 3., 57. stav 2. i 59. stav 3. tačka 3. Pravilnika o postupku prodaje imovine i dionica ili udjela preduzeća

U POSTUPKU MALE PRIVATIZACIJE IZVRŠENE METODOM JAVNOG PRIKUPLJANJA PONUDA (TENDER), UZ PONUDU SE PORED OSTALIH ISPRAVA MORA PRILOŽITI I DOKAZ O UPLATI DEPOZITA. TAKAV DOKAZ NE MOŽE NADOMJESTITI PRILOŽENO PISMO NAMJERE BANKE DA ĆE PO OKONČANOM POSTUPKU PRIVATIZACIJE PRATITI FINANSIJSKI PONUĐAČA.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni sud je odbio tužbu tužioca kojom je osporio zakonitost rješenja tuženog organa prihvatajući u cijelosti činjenično stanje utvrđeno u upravnom postupku koji je predhodio donošenju tog rješenja kao i izraženi pravni stav tuženog organa. Bitne činjenice, te pravni razlozi koje su utvrdili i naveli upravni organi u svojim rješenjima, a prihvatio i prvostepeni sud su da je u postupku male privatizacije predmeta-samoposluga „P.R“ u B., Ul. B. B. bb, vlasništvo d.o.o. „B.T.“ B., koja je izvršena metodom javnog prikupljanja ponuda (tender) u skladu sa odredbama Pravilnika o postupku prodaje imovine i dionica ili udjela preduzeća ("Službene novine Federacije BiH", broj:19/98 do 7/00) kao najpovoljnija ponuda proglašena ponuda pod šifrom „2406952110008“ ponuđača M. H. i M. S. iz B., dok ponuda tužioca pod šifrom „A.“ nije vrednovana jer je, kako iz obrazloženja pobijane presude i podataka u spisu predmeta proizilazi, formalno neispravna, odnosno nema dokaza o uplati depozita, a što je u skladu sa članom 59. stav 3. u vezi sa članom 56. stav 3.

Pravilnika o postupku prodaje imovine i dionica ili udjela preduzeća. Tužilac je uz ponudu umjesto dokaza o uplati depozita priložio pismo namjere U. b. iz B. od 31.03.2000. godine, kojim se potvrđuje da će ova banka po uspješno okončanom postupku privatizacije objekta iz navedenog tendera pratiti financijsku realizaciju programa u skladu sa opštom kreditnom politikom banke. Polazeći od ovako utvrđenog činjeničnog stanja prvostepeni sud nalazi da je u upravnom postupku pravilno postupljeno kada je ponuda tužioca proglašena formalno neispravnom, kako je konstatovano i u zapisniku Komisije za vrednovanje ponuda Agencije za privatizaciju B. od 18.04.2000. godine.

Ovaj sud nalazi da organi uprave svojim aktima od 15.01.2002. godine i od 27.04.2000. godine nisu povrijedili zakon na štetu tužioca, jer su donesena na osnovu pravilno i potpuno utvrđenog činjeničnog stanja i pravilnom primjenom materijalnog prava, pa se i pobijana presuda temelji na pravilnoj primjeni materijalnog prava i pravilno utvrđenom činjeničnom stanju.

Odredbom člana 59. stav 3. tačka 3. Pravilnika o postupku prodaje imovine i dionica ili udjela preduzeća ("Službene novine Federacije BiH", broj: 19/98, 15/99, 32/99, 36/99,48/99, 3/00, 5/00 i 7/00) propisano je, da formalna ispravnost podrazumjeva da su uz ponudu priložene posebne koverta u skladu sa članom 56. stav 3. ovog pravilnika, a kojim je propisano da uz kovertu sa ponudom podnosilac je dužan priložiti posebne dvije zapečaćene koverta, od kojih jedna sadrži šifru i podatke o identitetu podnosioca ponude, a druga koverta sadrži dokaz o uplati depozita i naknade za učešće na tenderu, a depozit prema članu 57. stav 2. istog pravilnika iznosi 10% početne cijene predmeta tendera i uplaćuje se u novcu na poseban račun (u konkretnom slučaju depozit iznosi 47.539,00 KM). Kako iz podataka u spisima predmeta proizilazi, a to se ne osporava ni navodima žalbe, da tužilac uz kovertu sa ponudom nije priložio kovertu koja sadrži dokaz o uplati depozita, nego je priložio pismo namjere U. B. iz B. od 31.03.2000. godine, prema naprijed citiranoj odredbi člana 59. stav 3. tačka 3. navedenog pravilnika, nije ispunjena formalna ispravnost ponude, pa je prvostepeni sud pravilno tužbu odbio kao neosnovanu, kada je osporeno rješenje ocijenio kao zakonito, jer je doneseno na osnovu potpuno i pravilno utvrđenog činjeničnog stanja i pravilne primjene materijalnog prava. Iz naprijed navedenih razloga ukazuju se neosnovanim navodi žalbe da prvostepeni sud nije u dovoljnoj mjeri cijenio sve navode tužbe.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj UŽ-348/03 od 12.04.2006. godine)

51.

Član 11. stavovi 1. i 2. Zakona o preuzimanju Zakona o stambenim odnosima
Član 4. stav 1. Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima

PRAVO NA POVRAT STANA U POSJED NE MOŽE OSTVARITI OSOBA, KOJOJ JE AKTOM VLASNIKA STANA DODIJELJEN STAN ILI ZAKLJUČEN UGOVOR O KORIŠTENJU STANA, UKOLIKO NIKADA NIJE USELILA U TAJ STAN JER TAKAV STAN NE MOŽE SE SMATRATI NJEGOVIM DOMOM.

Iz obrazloženja:

Iz obrazloženja prvostepene presude proizilazi da je sud, odlučujući o tužbi protiv osporenog akta, poprimio utvrđenim da su organi uprave potpuno i pravilno utvrdili da je tužitelju rješenjem od 8.6.1988. godine dodjeljen predmetni stan, da u isti nije uselio, niti je zaključio ugovor o korištenju tog stana. Kako je odredbama člana 11. stavovi 1. i 2. Zakona o preuzimanju Zakona o stambenim odnosima ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", br. 11/98, 38/98, 12/99 i 19/99) kojim je kao federalni zakon preuzet Zakon o stambenim odnosima ("Službeni list SRBiH", br. 14/84, 12/87 i 36/89), propisano da se stanarsko pravo stiče danom zakonitog useljenja u stan, a što podrazumjeva useljenje izvršeno na osnovu ugovora o korištenju stana, to tužitelj na navedenom stanu nije stekao stanarsko pravo (nije uselio niti zaključio ugovor o korištenju stana), pa mu primjenom člana 4. stav 1. Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", br. 11/98, 38/98, 12/99, 18/99, 27/99 i 43/99), ne pripada pravo na vraćanje navedenog stana u posjed. Kako su organi uprave pravilno i u skladu sa citiranim zakonskim odredbama utvrdili da tužitelju ne pripada pravo na vraćanje predmetnog stana u posjed, to je sud pravilno zaključio da je tužba tužitelja neosnovana.

Donošenjem pobijane presude prvostepeni sud nije povrijedio federalni zakon niti pravila federalnog zakona o postupku koja su mogla biti od uticaja na rješenje stvari, zbog čega je, po ocjeni ovog suda, žalba neosnovana.

U konkretnom slučaju, u skladu sa navedenim zakonskim odredbama, pravilno je odbijen zahtjev tužitelja, pogotovo što se navedeni stan, ni prema međunarodnim standardima o ljudskim pravima i osnovnim slobodama predviđenim u Evropskoj konvenciji o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda i u njenim protokolima (direktno se primjenjuju u Bosni i Hercegovini i imaju prioritet nad svim drugim zakonima-član II stav 2. Ustava Bosne i Hercegovine), ne može smatrati njegovim domom, jer nikada nije bio u faktičkom posjedu navedenog stana (bez obzira na pravni osnov za useljenje, odnosno postojanje ugovora o korištenju stana), pa i nema pravo na vraćanje predmetnog stana u posjed.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj UŽ-295/01 od 06.04.2006. godine)

52.

Član 12. stav 1. tačka 10. i stav 2. Zakona o Komisiji za vrijednosne papire

Član 27. stav 3. tačka a. Zakona o sudovima u Federaciji BiH

KOMISIJA ZA VRIJEDNOSNE PAPIRE FEDERACIJE BIH JE OVLAŠTENA DA, U SLUČAJU NEPRAVILNE I NEZAKONITE TRANSAKCIJE VRIJEDNOSNIH PAPIRA, OBUSTAVI TAJ PROMET I SPRIJEČI DALJI POSTUPAK PRENOSA VRIJEDNOSNIH PAPIRA.

KOMISIJA NEMA TAKVA OVLAŠTENJA AKO JE PROMET VRIJEDNOSNIH PAPIRA IZVRŠEN NA OSNOVU PRAVNOG POSLA, JER TO SPADA U DOMEN SUDSKE NADLEŽNOSTI.

Iz obrazloženja:

U ovom predmetu nije sporno da je prilikom prometa dionica GP «P.» d.d. S. na S. berzi dana 14.11.2002. godine bilo postupanja protivno Zakonu i drugim propisima. To se, uostalom, navodi i u osporenom aktu u kome se konstatuje da je tužena « izvršila nadzor kod brokerskih kuća «K.» d.d. S. i «VGT» d.d. V., kao i u S. berzi, te kod privatizacijskih društava «B.» d.o.o. S., «A.» d.o.o. S. i «E.» d.o.o. T.. U nadzoru je utvrđeno da je u prometu predmetnim dionicama u periodu od 12.11. do 19.11.2002. godine bilo povrede propisa, zbog čega je Komisija preduzeća mjere, u skladu sa svojim nadležnostima, prema odgovornim osobama ... ».

Među strankama je sporno da li je tužena po zakonu ovlašćena da poništi izvršeni promet predmetnih dionica.

Prema odredbi člana 12. stav 1. tač. 10. Zakona o Komisiji za vrijednosne papire («Službene novine Federacije BiH», br. 39/98, 36/99 i 33/04) u vršenju ovlašćenja Komisija obustavlja emisiju i promet pojedinih vrijednosnih papira i druge aktivnosti u prometu vrijednosnih papira, u slučaju manipulacije ili špekulacije u prometu ili kada procjeni da su tim aktivnostima ugroženi interesi investitora i javnosti, ili one nisu u skladu sa zakonom i drugim propisima, dok prema tač. 11. istog stava, obustavlja promet svih vrijednosnih papira i aktivnosti svih institucija i učesnika u prometu vrijednosnih papira u slučajevima utvrđenim zakonom i propisima Komisije.

Na osnovu ovako formulisanih ovlašćenja, po ocjeni ovog suda, a na osnovu jezičkog i logičkog tumačenja navedenih odredaba, ispravno je tumačiti da je Komisija ovlašćena da obustavlja emisiju i promet pojedinih vrijednosnih papira i druge aktivnosti u prometu vrijednosnih papira, odnosno da obustavlja promet svih vrijednosnih papira i aktivnosti svih institucija i učesnika u prometu vrijednosnih papira, ali ne i poništenje pravnih poslova zaključenih u prometu vrijednosnih papira. Između pojma «obustaviti» i «poništiti» postoji ne samo terminološka nego i suštinska razlika, tako da ti izrazi sadrže sasvim određena značenja koja se ne mogu poistovjetiti, zbog čega je jedino ispravno te izraze tumačiti prema onome što oni u jezičkom pojmovnom smislu znače.

Tužilac u tužbi priznaje da između ovih izraza postoji terminološka razlika, ali smatra da se ratio legis donošenja ovih odredaba sastoji u poništenju prometa pojedinih vrijednosnih papira. Drugim riječima, tužilac smatra da se na osnovu ciljnog tumačenja navedenih normi može smatrati da je svrha, cilj normi bio da tužena može poništiti već izvršeni promet vrijednosnih papira.

Tako zaključivanje protivno je logici stvari jer da je zakonodavac želio to postići upotrebio bi i adekvatan izraz.

Naprotiv, po ocjeni ovog suda, upotrebljeni izraz «obustavlja» korišten je prema onome što on jezički, pojmovno znači i ne postoji logički prihvatljivo obrazloženje za suprotno stanovište.

Naime, pomenutim propisom tužena je ovlašćena da, u slučaju nepravilne i nezakonite transakcije vrijednosnih papira, obustavi taj promet i spriječi dalji proces prenosa vrijednosnih papira i na ta način onemogućiti nepravilan i nezakonit promet. Kada, međutim, taj promet bude izvršen, na osnovu određenog pravnog posla, onda se

ulazi u sferu vlasničko-pravnih odnosa, odnosno obligaciono-pravnih poslova za čije rješavanje je nadležan sud, zbog čega takva ovlašćenja nisu ni mogla biti data tuženoj. Na to upućuje i odredba člana 27. stav 3. tač. a. Zakona o sudovima u federaciji Bosne i Hercegovine («Službene novine Federacije BiH», br. 38/05) prema kojoj su općinski sudovi, koji imaju privredna odjeljenja, u prvom stepenu nadležni da sude, pored ostalog, sporove koji se odnose na prava i obaveze po osnovu pravnog prometa vrijednosnih papira.

Da je to tako proizilazi i iz posljednjih izmjena navedenog zakona, tj. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Komisiji za vrijednosne papire («Službene novine Federacije BiH», br. 33/04) koji u članu 5. dopunjuje član 12. tako da se iza stava 1. dodaje novi stav 2. prema kojem Komisija može pokrenuti građansko-pravne postupke radi poništenja pravnih poslova kojima se krše propisi iz oblasti tržišta kapitala i akata kojima se krše propisi o upravljanju dioničkim društvima.

Dakle, tom izmjenom dato je ovlašćenje tuženoj da u slučajevima, kao što je predmetni, pokrene građansko-pravne postupke radi poništenja pravnih poslova, jer ona za takvo poništenje nije ovlašćena.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj U-1149/03 od 20.10.2005. godine)

53.

Član 2. stav 1. i 15. Zakona o upravnim sporovima

Član 124. Zakona o privrednim društvima

Član 16. stav 2. Zakona o Komisiji za vrijednosne papire

Član 15. Pravilnika o načinu upisa i vođenja registra emitenata vrijednosnih papira kod Komisije za vrijednosne papire Federacije BiH

U POSTUPKU UPISA DIONIČKOG DRUŠTVA U REGISTAR EMITENATA VRIJEDNOSNIH PAPIRA, KOJI SE VODI KOD KOMISIJE ZA VRIJEDNOSNE PAPIRE FEDERACIJE BIH, MALI DIONIČARI NISU AKTIVNO LEGITIMISANI DA POKREĆU UPRAVNI SPOR PROTIV RJEŠENJA O UPISU DRUŠTVA U REGISTAR EMITENATA VRIJEDNOSNIH PAPIRA.

Iz obrazloženja:

Osporenim rješenjem, tuženi organ je (po zahtjevu uprave dioničkog društva "P." iz O.) rješavao o upisu tog društva (kao pravnog lica koje vrši emisiju vrijednosnih papira) u registar emitenata vrijednosnih papira kod Komisije. Naime, odredbom člana 124. Zakona o privrednim društvima ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", br. 23/99, 45/00, 2/02 i 6/02) propisano je da je uprava dioničkog društva dužna podnijeti zahtjev za upis u registar emitenata vrijednosnih papira kod Komisije za vrijednosne papire Federacije Bosne i Hercegovine najkasnije 15 dana od dana održavanja osnivačke skupštine, (sa propisanim ispravama koje se dostavljaju uz zahtjev), dok je odredbama člana 15. Pravilnika o načinu upisa i vođenja registra emitenata vrijednosnih papira kod Komisije za vrijednosne papire Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj 49/99) i člana 16. stav 2. Zakona o komisiji za vrijednosne papire ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", br. 39/98 i 36/99) propisano da Komisija

(ako su ispravno popunjene prijava i prilozi, te priložene odgovarajuće isprave) donosi rješenje (konačno) o upisu u registar, protiv kojeg stranka može pokrenuti upravni spor kod nadležnog suda.

Prema naprijed navednom proizilazi da u ovoj upravnoj stvari kao stranka učestvuje samo pravno lice, odnosno dioničko društvo "P." iz O. i da je protiv rješenja Komisije samo stranka, odnosno navedeno dioničko društvo moglo pokrenuti upravni spor kod nadležnog suda, dok ni jednom odredbom citiranih propisa takva mogućnost nije data dioničarima pravnog lica, odnosno tog društva.

Kako je i odredbom člana 2. stav 1. Zakona o upravnim sporovima ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", br. 2/98 i 8/00) propisano da pravo pokretanja upravnog spora ima građanin ili pravno lice ako smatra da joj je upravnim aktom povrijeđeno neko pravo ili neposredni lični interes zasnovan na zakonu, a odredbom člana 15. istog zakona da stranačku legitimaciju, odnosno svojstvo tužitelja u upravnom sporu imaju lica iz citiranog člana 2. pod uslovima utvrđenim u toj odredbi, to tužiteljima, kao malim dioničarima navedenog društva, nedostaje stranačka legitimacija za pokretanje upravnog spora, jer je očigledno da se osporenim aktom ne dira u njihova prava ili njihov neposredni lični interes zasnovan na zakonu. Ovo pogotovo što se odluke osnivačke skuštine (koje osporavaju u tužbi) mogu pobijati kod suda kod kojeg je dioničko društvo upisano u sudski registar.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj U-1787/03 od 23.02.2006. godine)

54.

Članovi 2., 15., 16. stav 2., 41., 42. stavovi 1., 3. i 4. i 60. Zakona o upravnim sporovima

Članovi 190. do 193. Zakona o parničnom postupku

ZA RAZLIKU OD PARNIČNOG POSTUPKA, U POSTUPKU UPRAVNIH SPOROVA ZAKONOM JE RESTRIKTIVNO PREDVIĐENA INSTITUCIJA SPOREDNOG UMJEŠAČA KAO TREĆEG LICA, KOJE PORED STRANAKA MOŽE UČESTVOVATI U SPORU PRIDRUŽIVANJEM JEDNOJ OD STRANAKA, AKO IMA PRAVNI INTERES DA STRANKA KOJOJ SE PRIDRUŽIO USPIJE U SPORU. TO MOGU BITI SAMO DRUŠTVENE ORGANIZACIJE ILI UDRUŽENJA GRAĐANA, AKO ISPUNJAVAJU I OSTALE ZAKONOM PROPISANE USLOVE.

SHODNOM PRIMJENOM ODGOVARAJUĆIH ODREDABA KOJE REGULIŠU PARNIČNI POSTUPAK NE MOŽE SE DOZVOLITI MIJEŠANJE U UPRAVNI SPOR BILO KOJEM DRUGOM PRAVNOM SUBJEKTU (POJEDINCU ILI PRAVNOM LICU) OSIM DRUŠTVENOJ ORGANIZACIJI ILI UDRUŽENJU GRAĐANA, PA NJIHOVE PODNESKE U SPORU TREBA ODBACITI KAO PODNESENE OD NEOVLAŠTENIH OSOBA.

Iz obrazloženja:

Prije meritornog odlučivanja o osnovanosti ili neosnovanosti žalbe umješača, ovaj sud je prethodno ispitao da li su ispunjeni procesno pravni uslovi za izjavljivanje žalbe žalioaca kao umješača na strani tužiteljice, te našao da ti uslovi nisu ispunjeni i odlučio kao u dispozitivu rješenja, iz sljedećih razloga:

Odredbom čl. 41. Zakona o upravnim sporovima („Sl. novine FBiH“, br. 2/98 i 8/00) propisano je da se protiv odluke najvišeg suda kantona donesene u upravnom sporu može izjaviti žalba Vrhovnom sudu Federacije pod uslovima propisanim u tom članu. Ovim zakonskim odredbama, kao ni drugim, nije propisano ko može izjaviti žalbu, ali je u odredbama čl. 42. st. 1. koji propisuje rok za izjavljivanje žalbe, navedeno da taj rok teče od dana dostavljanja sudske odluke stranci koja podnosi žalbu, što indirektno ukazuje da i pravo na žalbu pripada stranci iz upravnog spora. Da bi se došlo do tačnog odgovora na ovo pitanje mora se poći od odredaba člana 2. istog zakona, kojim je regulisano načelno pitanje legitimacije za pokretanje upravnog spora i propisano pod kojim uslovima razne kategorije pravnih subjekata mogu pokrenuti upravni spor, odnosno steći stranačku legitimaciju kako za podnošenje tužbe, tako i za izjavljivanje žalbe kao redovnog pravnog sredstva po Zakonu o upravnim sporovima. U članu 15. tog zakona predviđeno je da tužilac u upravnom sporu može biti građanin, pravno lice i drugi subjekti iz člana 2. ovog zakona pod uslovima utvrđenim u toj odredbi, a stavom prvim citiranog člana, da navedeni subjekti imaju pravo da pokrenu upravni spor (a zatim i da koriste pravna sredstva predviđena tim zakonom) ako smatraju da im je upravnim aktom povrijeđeno neko pravo ili neposredni lični interes zasnovan na zakonu, iz čega slijedi da se ona zakonska konstatacija „da rok teče od dana dostavljanja sudske odluke stranci koja podnosi žalbu“ odnosi na aktivno legitimisane subjekte za pokretanje upravnog spora (one o čijem je pravu ili pravnom interesu odlučivano upravnim aktom, te obavezi, ako se radi o višestranačkim upravnim stvarima).

Žalioci nisu učestvovali u upravnom postupku izvršene privatizacije državnog kapitala u preduzeću TDD „Centar“ Z., pa ni postupku upisa u sudski registar u kojem su donesena rješenja od 14.1.2002. godine i 23.4.2002. godine kojim je konačno odobren upis u Sudski registar izvršene privatizacije. Protiv osporenog rješenja tuženog od 23.4.2002. godine, tužbom od 10.6.2002. godine Opština Z. je pokrenula upravni spor pa je prvostepeni sud njenu tužbu odbio kao neosnovanu presudom broj U-93/02 od 5.9.2002. godine, protiv koje tužiteljica nije izjavila žalbu kao redovno pravno sredstvo, mada je bila aktivno legitimisana za izjavljivanje žalbe protiv presude kao tužiteljica u upravnom sporu u smislu odredaba člana 15. u vezi sa članom 2. st. 1. Zakona o upravnim sporovima. Zbog toga je presuda U-93/02 od 5.9.2002. godine postala pravosnažna dana 20.2.2003. godine u odnosu na stranke u upravnom sporu. Žalbom fizičkih lica kao umješaća na strani tužiteljice, koja je predata prvostepenom sudu dana 10.4.2003. godine, pobija se prvostepena presuda kao nezakonita, pa se postavlja pitanje da li su oni ovlašteni za izjavljivanje žalbe protiv presude donesene u upravnom sporu.

Sudjelovanje umješaća u parničnom postupku, kao osoba koje imaju pravni interes da u parnici koja teče među drugim osobama jedna od stranaka uspije, da se pridruže toj stranci, regulisano je odredbama čl. 190. do 193. Zakona o parničnom postupku („Sl. novine Federacije BiH“, broj 42/98 i 3/99). Žalioci u žalbi predlažu da se navedene zakonske odredbe shodno primijene u njihovom slučaju na osnovu čl. 60. Zakona o upravnim sporovima, kojim je propisano da će se, ukoliko taj zakon ne sadrži odredbe o postupku primjenjivati odgovarajuće odredbe zakona kojim je uređen parnični postupak. Međutim, Zakon o upravnim sporovima je regulisao pravni institut sporednih umješaća u upravnim sporovima odredbama čl. 16. st. 2. na drugačiji i restriktivniji način. Prema tim odredbama, kada pojedinac koji je učlanjen

u nekoj društvenoj organizaciji ili udruženju građana koja prema svojim pravilima (statut) ima zadatak da štiti određena prava i interes svojih članova, sam pokrene upravni spor protiv upravnog akta kojim se rješava o njegovom pravu, obavezi ili pravnom interesu, koje štite navedene organizacije odnosno udruženja, njima se priznaje pravo da stupe u već pokrenuti spor sa pravima sporednog umješaača na strani takvog pojedinca. Odredba čl. 16. st. 2. Zakona o upravnim sporovima regulisala je institut sporednog umješaača u upravnom sporu samo za slučaj koji je naprijed naveden, pa se shodnom primjenom pomenutih odredaba Zakona o parničnom postupku ne može dozvoliti miješanje u upravni spor bilo kojem drugom pravnom subjektu osim društvenoj organizaciji ili udruženju građana. Iz toga proizilazi da sporedni umješaač u upravnom sporu uopšte ne mogu biti fizička lica, pa pošto žalioeci nemaju status sporednih umješaača na strani tužiteljice nisu ovlašteni da u upravnom sporu preduzimaju bilo kakvu procesno pravnu radnju u njenu korist (ili na njenu štetu), pa ni da izjave žalbu protiv pobijane prvostepene presude. Stoga je prvostepeni sud bio dužan da žalbu umješaača odbaci primjenom čl. 42. st. 3. Zakona o upravnim sporovima, ali je propustio da to učini radi čega je ovaj sud primjenom stava 4. istog člana žalbu umješaača odbacio.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj UŽ-292/03 od 24.05.2006. godine i presuda istog suda broj UŽ-291/03 od 24.05.2006. godine)

55.

**Članovi 4., 9. stav 2., 11., 22., i 26. stav 1. tačka 2. Zakona o upravnim sporovima
Članovi 267. do 290. Zakona o upravnom postupku
Član 143. Zakona o radu**

ODLUKA FEDERALNE KOMISIJE ZA IMPLEMENTACIJU ČLANA 143. ZAKONA O RADU, NIJE DONESENA U UPRAVNOM POSTUPKU I NEMA KARAKTER UPRAVNOG AKTA, PA SE ZBOG NEDONOŠENJA ZAKLJUČKA O DOZVOLI NJENOG IZVRŠENJA OD STRANE OBA UPRAVNA ORGANA, PO ZAHTJEVU STRANKE KOJA JE TRAJILA DONOŠENJE TAKVOG ZAKLJUČKA, NE MOŽE IZ TOG RAZLOGA POKRENUTI I VODITI UPRAVNI SPOR, NEGO NJENU TUŽBU TREBA ODBACITI.

Iz obrazloženja:

Žalba tužioca nije osnovana.

Pravilno je prvostepeni sud u pobijanom rješenju pošao od činjenica da odluke komisija za implementaciju člana 143. Zakona o radu ("Službene novine Federacije BiH", broj 43/99, 32/00 i 29/03) nemaju karakter upravnog akta, jer se tim odlukama ne rješava o pravu ili obavezi tužioca u nekoj upravnoj stvari nego o njegovom pravu iz radnog odnosa o kojem se rješava u postupku propisanom Zakonom o radu, te na osnovu ovih činjenica pravilnom primjenom člana 26. st. 1. tač. 2. Zakona o upravnim sporovima tužbu odbacio.

Odluke komisija za implementaciju člana 143. Zakona o radu donose se u postupku propisanom po tom zakonu, a te komisije nisu organi koje ima u vidu čl. 4. Zakona o upravnim sporovima, niti je postupak koji provode po propisima o radnim odnosima upravni postupak. Administrativno izvršenje rješenja i zaključaka može se

zahtijevati i ostvariti samo ako su doneseni u upravnom postupku, što proizilazi iz odredaba čl. 267. st. 1, 269, 272. i drugih odredaba Zakona o upravnom postupku. Kako rješenja pomenutih komisija nisu donesena u upravnom postupku ne može se ni zahtijevati njihovo izvršenje u smislu odredaba čl. 267. do 290. Zakona o upravnom postupku, sve i kada bi imale snagu izvršne isprave.

Stoga i kada se radi o upravnom sporu zbog nedonošenja rješenja po zahtjevu ili žalbi, ili iz oba ova razloga, u smislu članova 11. i 22. Zakona o upravnim sporovima, takav spor se može pokrenuti i voditi samo ako se radi o nedonošenju upravnog akta kojim se rješava o upravnoj stvari i koji ispunjava i ostale uslove propisane čl. 9. st. 2. Zakona o upravnim sporovima, a ne i u slučaju nedonošenja akta u nekoj drugoj stvari, koja nije upravna i u kojoj se ne rješava u upravnom postupku, kao isto je to slučaj u ovom predmetu. Zato su neosnovani žalbeni navodi tužioca kojim ukazuje da nije pravilno obrazloženje pobijanog rješenja o preispitivanju odluka komisija za implementaciju člana 143. Zakona o radu i da on to tužbom nije tražio, nego izvršenje odluke drugostepene komisije i donošenje odluke od strane prvostepenog suda zbog nedonošenja rješenja po takvom zahtjevu od strane oba upravna organa – tzv. “ćutanje oba organa”. Nedostatak obrazloženja pobijanog rješenja u smislu ovakvih žalbenih navoda nema uticaja na zakonitost pobijanog rješenja, iz naprijed iznesenih razloga, iz kojih proizilazi da bi se samo u postupku administrativnog izvršenja radilo o “ćutanju administracije” ako se ne donese zaključak o dozvoli izvršenja po zahtjevu stranke, a u konkretnom slučaju se ne radi o takvom izvršenju zbog čega je žalba tužioca protiv pobijanog rješenja primjenom čl. 43. st. 3. Zakona o upravnim sporovima (“Službene novine FBiH”, broj: 2/98 i 8/00) u vezi sa članom 76. st. 1. istog zakona (“Službene novine FBiH”, broj: 9/05) odbijena kao neosnovana.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj Uđ-449/04 od 10.05.2006. godine)

56.

Ćlanovi 26. stav 1. tačka 6. i stav 2., 43. stav 2. i 60. Zakona o upravnim sporovima

Ćlanovi 179. i 269. stav 2. Zakona o parničnom postupku

PREMA ODREDBAMA PARNIĆNOG POSTUPKA, KADA SE UTVRDI DA O TUĐBENOM ZAHTJEVU VEĆ TEĆE PARNICA ILI DA JE STVAR PRAVOMOĆNO PRESUĐENA, NE MOĐE SE U POGLEDU ISTOG ZAHTJEVA POKRENUTI NOVA PARNICA MEĐU ISTIM STRANKAMA, A KADA SE TO DESI NOVA TUĐBA SE MORA ODBACITI. SHODNOM PRIMJENOM TAKVIH ODREDBA, KADA U UPRAVNOM SPORU POSTOJI IDENTITET PREDMETA SPORA I IDENTITET STRANAKA, SUD ĆE NOVU TUĐBU ODBACITI NE SAMO KADA SE RADI O PRAVOMOĆNO PRESUĐENOJ STVARI, KAKO JE TO PROPISANO ZAKONOM O UPRAVNIM SPOROVIMA, NEGO I KADA JE U TOKU UPRAVNI SPOR O ISTOJ STVARI (ISTOM UPRAVNOM AKTU) MEĐU ISTIM STRANKAMA.

Iz obrazloženja:

Žalbom tužiteljice presuda prvostepenog suda se osnovano pobija kao nezakonita, ali ne iz razloga koji su navedeni u žalbi nego iz razloga na koje je svaki nadležni sud, pa i prvostepeni sud, bio dužan da pazi po službenoj dužnosti u svakom stadiju postupka, a to su:

Tužiteljica je dana 10.6.2002. godine neposredno predala prvostepenom sudu tužbu protiv upravnog akta tuženog broj 04-19-175-2/02 od 23.4.2002. godine kojim je odbijena njena žalba izjavljena protiv rješenja o odobravanju upisa izvršene privatizacije Agencije za privatizaciju ZE-DO kantona broj 20-03-91/02 od 14.1.2002. godine. Prvostepeni sud je zaveo tužbu pod brojem U-93/02, i prema stanju u tom spisu, dostavio je tuženom organu na odgovor dana 9.8.2002. godine, a zatim pod istim brojem, dana 5.9.2002. godine, donio presudu kojom je tužbu tužiteljice odbio kao neosnovanu. Presuda je dana 20.2.2002. godine postala pravosnažna u odnosu na stranke u ovom upravnom sporu. Nakon toga umješači su protiv te presude blagovremeno izjavili žalbu.

Tužbu tužiteljice, iste sadržine kao i predhodna tužba, dostavila je prvostepenom sudu i Sindikalna podružnica TDD „CENTAR“ Z. preporučenom pošiljkom R-04840 od 15.7.2002. g. Pošte Z., koji je tužbu zaveo pod brojem U-123/02 i dostavio je tuženom na odgovor dana 13.11.2002. godine, a zatim pod istim brojem, dana 20.12.2002. godine, donio presudu kojom je tužbu tužiteljice odbio kao neosnovanu.

Protiv ove presude blagovremeno su izjavili žalbu tužiteljica i umješači na strani tužiteljice.

Odredbama čl. 26. st. 1. tač. 6. i st. 2. Zakona o upravnim sporovima propisano je da će nadležni sud rješenjem odbaciti tužbu u svakom stadiju postupka, ako utvrdi da već postoji pravomoćna presuda donesena u upravnom sporu. Na dan donošenja presude U-123/02 od 20.12.2002. godine u upravnom sporu o istoj stvari bila je već donesena presuda U-93/02 od 5.9.2002. godine, koja je dana 20.2.2002. godine postala i pravosnažna. To znači da u vrijeme donošenja presude U-123/02 nije bila pravomoćna presuda istog suda U-93/02, ali da je u ovom upravnom sporu već tekao postupak. U ovakvoj pravnoj situaciji prvostepeni sud nije mogao da ponovo odlučuje o tužbi kojom je pokrenut upravni spor pod brojem U-123/02, iako postoji identitet stranaka i identitet predmeta spora koji je u toku u predmetu U-93/02 i u kojem je već bila donesena presuda. Pošto ovakav slučaj nije predviđen odredbama čl. 26. Zakona o upravnim sporovima, na isti je trebalo na osnovu čl. 60. istog zakona shodno primjeniti odgovarajuće odredbe zakona kojim je uređen parnični postupak. Prema odredbama člana 179. i čl. 269. st. 2. Zakona o parničnom postupku („Sl. novine FBiH“, broj 42/98 i 3/99) parnica počinje teći dostavom tužbe tuženom i dok parnica teče ne može se u pogledu istog zahtjeva pokrenuti nova parnica među istim strankama, na što sud pazi u toku cijelog postupka po službenoj dužnosti i ako utvrdi da o tužbenom zahtjevu već teče parnica ili da je stvar pravomoćno presuđena tužbu će odbaciti. U vrijeme donošenja presude U-123/02 presuda u predmetu U-93/02 nije bila pravomoćna pa prvostepeni sud nije mogao tužbu u tom predmetu odbaciti primjenom čl. 26. st. 1. tač. 6. Zakona o upravnim sporovima, ali je tako morao postupiti shodnom prijenom odgovarajućih članova Zakona o parničnom postupku koji su naprijed navedeni, na koje okolosti je morao paziti po službenoj dužnosti prilikom donošenja pobijane prvostepene presude. Zbog takvih propusta žalbom

tužiteljice se presuda prvostepenog suda osnovano pobija kao nezakonita, radi čega je ovaj sud uvažavanjem njene žalbe primjenom člana 43. st. 2. Zakona o upravnim sporovima istu preinačio i odlučio kao u dispozitivu presude.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj UŽ-291/03 od 24.05.2006. godine)

57.

Članovi 49. stav 1. i 60. Zakona o upravnim sporovima

Članovi 371. stav 2. i 390. Zakona o parničnom postupku

POSTOJANJE PRAVNOG INTERESA ZA PODNOŠENJE ZAHTJEVA ZA ZAŠTITU ZAKONITOSTI KAO VANREDNOG PRAVNOG SREDSTVA ZAKONSKI JE USLOV NE SAMO ZA NJEGOVO PODNOŠENJE NEGO I ZA MERITORNO ODLUČIVANJE PO TOM VANREDNOM PRAVNOM SREDSTVU, TE KADA SU NAKON NJEGOVOG PODNOŠENJA, PO PRIJEDLOGU ZA OBNOVU POSTUPKA OSPORENO I PRVOSTEPENO RJEŠENJE, KOJI SU BILI PREDMET UPRAVNOG SPORA I PRESUDE KOJA SE POBIJA ZAHTJEVOM, PONIŠTENI, TAKAV ZAHTJEV PODNOSIOCA TREBA ODBACITI KAO NEDOZVOLJEN ZBOG NEDOSTATKA PRAVNOG INTERESA.

Iz obrazloženja:

Iz spisa predmeta proizilazi da je nakon donošenja pobijane presude, kao i nakon podnošenja zahtjeva za zaštitu zakonitosti (05.09.2003. godine) tuženi donio rješenje broj: 07-15-977/03 od 08.10.2003. godine kojim je uvažio prijedlog tužioca za obnovu postupka te poništio svoje osporeno rješenje broj: 07-15- 2516/02 od 03.01.2003. godine, kao i prvostepeno rješenje Jedinice za kontrolu velikih obveznika, broj: 10/06-3-15-770-1/02 od 13.08.2002. godine i predmet vratio prvostepenom organu na ponovno odlučivanje – (rješenje je priloženo u spisu).

S obzirom na ovako utvrđeno činjenično stanje ovaj sud je na osnovu člana 371. stav 2. i člana 390. Zakona o parničnom postupku ("Službene novine Federacije BiH", broj: 42/98), a u vezi sa članom 60. Zakona o upravnim sporovima našao da je podneseni zahtjev za zaštitu zakonitosti nedozvoljen. Stoga je primjenom člana 49. stav 1. Zakona o upravnim sporovima ("Službene novine FBiH", br. 2/98 i 8/00) u vezi sa članom 76. stav 1. istog zakona ("Službene novine FBiH", br. 9/05), zahtjev za zaštitu zakonitosti odbacio, budući da je, nakon poništenja navedenih rješenja, koja su bila predmet upravnog spora i presude ovog suda koja se pobija zahtjevom za zaštitu zakonitosti, otpao pravni interes podnosioca za rješavanje takvog zahtjeva.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj Uvl-91/03 od 24.05.2006. godine)

ABECEDNI STVARNI REGISTAR

KRIVIČNO PRAVO

Izmjena optužnice

- subjektivna ocjena tužitelja 10

Izuzete

- mogućnost učešća sudije u suđenju nakon sudjelovanja u donošenju rješenja o pritvoru 6

Kazneno djelo

- uzročno posljedična veza 1

Preinačenje presude

- imovinskopravni zahtjev 12

Prekoračenje optužbe

- drugo djelo 11

Razbojstvo

- upotreba plastičnog pištolja 2
- pravna kvalifikacija 3

Razlozi za pritvor

- ugroženost građana 8

Saslušanje svjedoka

- svjedoci po "čuvenju" 7

Teško djelo protiv sigurnosti javnog prometa

- obavezno navođenje činjenica i okolnosti 4
- izostanak navođenja činjenica i okolnosti 5

Žalba na rješenje o pritvoru

- izostanak izjašnjenja optuženog o prijedlozima tužitelja za određivanje i produženje pritvora 9

GRAĐANSKO PRAVO

Bračna stečevina

- donatorska sredstva ulaze u bračnu stečevinu 42

Delegacija

- nedovoljan broj sudija u sudu ne može se rješavati samo delegacijom drugog suda 14

Kamata

- na naknadu plaće, regresa, toplog obroka, troškova prevoza, teče od podnošenja tužbe 25

Kleveta

- za nju odgovara autor teksta, a ne lice koje je dalo izjavu 37
- je izražavanje činjeničnog tvrđenja čija se istinitost ili neistinitost može dokazivati 38

Nadležnost

- za ostvarivanje prava na mirovinu nije nadležan parnični sud 13

Naknada štete

- općina ne odgovara za štetu zbog srušenog objekta uslijed ratnih dejstava 20
- za štetu nastalu tjelesnom povredom uslijed akata nasilja ili terora odgovara Federacija BiH 21
- za štetu nastalu smrću prilikom javnih manifestacija odgovara kanton 22
- šteta zbog gubitka zarade se mora dokazati 23
- odgovornost za štetu cijeni se prema vremenu štetnog događaja 28
- odgovornost zdravstvene ustanove 29
- izazvane opasnom stvari ili djelatnošću 30
- od motornog vozila za vrijeme opravke 35

Poravnanje

- pobijanje zbog mane volje 18

Porez

- obavezu plaćanja poreza na promet nekretnina može preuzeti i kupac 31

Pravo na liječenje u inostranstvu

- cijeni se po odredbama posebnih propisa, a ne po odredbama Zakona o obligacionim odnosima 36

Radno pravo

- uslovi za prestanak radnog odnosa policajca po sili zakona 43
- primjena Općeg i granskog kolektivnog ugovora je obaveza poslodavca 44
- prestanak radnog odnosa po članu 143. stav 1. Zakona o radu 45

Revizija

- nije dozvoljena protiv rješenja o oduzimanju poslovne sposobnosti 16
- nije dozvoljena u bračnim sporovima i sporovima iz odnosa roditelja i djece ni u periodu između 05.11.2003. i 28.12.2005. godine 17

Rok

- početak roka za žalbu – od kada teče 15

Stambeni odnosi

- zakonitim uselenjem u stan u porodičnoj stambenoj zgradi prije 31.05.1974. godine stiče se stanarsko pravo 39
- nesmetanim korištenjem stana duže od 8 godina prije 06.12.1999. godine stiče se pravo na otkup stana 40
- uslovi za otkup tzv. „vojnog stana“ 41

Ugovori

- pitanje dobrovoljnosti u ratnim uslovima 32., 33., 34
- ništavi, ukoliko su suprotni Zakonu o privatizaciji preduzeća 19

Zastara

- neisplaćenih plaća u roku od 3 godine 24
- prekid zastarjevanja zbog krivičnog gonjenja 26., 27

UPRAVNO PRAVO

Penzijsko i invalidsko osiguranje

- ostvareno pravo na porodičnu penziju u jednom entitetu ne može se ponovo ostvarivati u drugom entitet 46
- pravo na isplatu penzije u inostranstvu ne pripada državljaninu Federacije od dana ostvarenja prava na penziju, nego od dana podnesenog zahtjeva za isplatu u inostranstvu odnosno šest mjeseci unazad 47

Porez na promet nekretnina

- donošenjem i stupanjem na snagu kantonalnih zakona o porezu na promet nekretnina prestala primjena republičkih zakona iz te oblasti, te u vezi s tim izmijenjen način plaćanja poreza u slučaju zamjene nekretnina 48
- vlasnik poljoprivrednog zemljišta nije oslobođen obaveze plaćanja poreza na promet nepokretnosti u slučaju prodaje zemljišta koje je izgubilo to svojstvo i postalo građevinsko 49

Privatizacija

- u postupku male privatizacije dokaz o uplati depozita ne može nadomjestiti pismo namjere banke da će poslije izvršene privatizacije finansijski pratiti ponuđača 50

Stambeni odnosi

- na osnovu akta o dodjeli stana ili zaključenog ugovora o korištenju stana ne može se ostvariti pravo na povrat napuštenog stana u posjed od strane osobe koja nikada nije uselila u stan 51

Vrijednosni papiri

- nadležnost federalne komisije za vrijednosne papire da obustavi njihov promet i postupak prenosa u slučaju nepravilne i nezakonite transakcije, i nedostatak takvog ovlaštenja ako je promet izvršen na osnovu pravnog posla 52
- mali dioničari nisu aktivno legitimisani da pokreću upravni spor protiv rješenja o upisu dioničkog društva u registar emitenata vrijednosnih papira 53

Upravni sporovi

- sporedni umješaci u upravnom sporu mogu biti samo društvene organizacije ili udruženja građana, pa se ni shodnom primjenom odredaba parničnog postupka taj krug subjekata ne može proširiti 54

- zbog nedonošenja zaključka o dozvoli izvršenja odluke Federalna komisije za implementaciju člana 143. Zakona o radu od strane oba upravna organa, ne može se pokrenuti i voditi upravni spor, pa tužbu stranke koja je tražila donošenje zaključka treba odbaciti 55
- shodnom primjenom odredaba parničnog postupka kada u upravnom sporu postoji identitet predmeta spora i stranaka, novu tužbu treba odbaciti ne samo u slučaju presuđene stvari nego i kada je u toku upravni spor o istoj stvari među istim strankama 56
- postojanje pravnog interesa za podnošenje vanrednog pravnog sredstva zakonski je uslov i za meritorno odlučivanje o njemu, pa kada nakon njegovog podnošenja otpadne pravni interes vanredni pravni lijek treba odbaciti kao nedozvoljen 57

REGISTAR PRIMIJENJENIH PROPISA

KRIVIČNO PRAVO

- Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine (“Službene novine Federacije BiH”, br. 36/03, 37/03, 21/04 i 69/04);
- Zakon o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine (“Službene novine Federacije BiH”, br.35/03, 37/03, 56/03, 78/04 i 28/05).

GRADANSKO PRAVO

- Evropska konvencija o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda („Sl. glasnik BiH“, broj 6/99)
- Ustav Federacije BiH („Sl. novine FBiH“, broj 1/94)
- Zakon o parničnom postupku – prethodni („Sl. novine FBiH“, broj 42/98 i 9/99)
- Zakon o parničnom postupku – važeći („Sl. novine FBiH“, broj 53/03, 73/05 i 19/06)
- Zakon o vanparničnom postupku („Sl. novine FBiH“, broj 2/98, 39/04 i 73/05)
- Zakon o obligacionim odnosima („Sl. list SFRJ“, broj 29/78, 39/85, 57/99, „Sl. list RBiH“, broj 2/92, 13/93, 13/94 i „Sl. novine FBiH“, broj 29/03)
- Zakon o pretvorbi društvene svojine („Sl. list RBiH“, broj 33/94)
- Zakon o prometu nepokretnosti („Sl. list SRBiH“, broj 38/78, 29/80, 4/89, 22/91, „Sl. list RBiH“, broj 21/92, 3/93 i 18/94)
- Zakon o privatizaciji preduzeća („Sl. novine FBiH“, broj 27/97, 8/99, 32/00, 45/00, 54/00, 61/01, 27/02, 33/02, 28/04 i 44/04)
- Zakon o osnovnim svojinsko-pravnim odnosima („Sl. list SFRJ“, broj 6/80 i 36/90, „Sl. list RBiH“, broj 2/92 i 18/94)
- Zakon o preduzećima („Sl. novine FBiH“, broj 2/95 i 8/96)
- Zakon o organizaciji uprave u Federaciji Bosne i Hercegovine („Sl. novine FBiH“, broj 35/05)
- Zakon o unutrašnjim poslovima Federacije Bosne i Hercegovine („Sl. novine FBiH“, broj 1/96 i 19/98)
- Zakon o porezu na promet nepokretnosti i prava („Sl. list SRBiH“, broj 6/78, 13/82, 30/85, 45/86 i 14/91)
- Zakon o osiguranju imovine i lica („Sl. novine FBiH“, broj 2/95, 7/95, 6/98 i 41/98)
- Zakon o prestanku primjene Zakona o napuštenim nekretninama u svojini građana („Sl. novine FBiH“, broj 11/98, 29/98, 27/99, 43/99, 37/01, 56/01 i 15/02)
- Zakon o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima („Sl. novine FBiH“, broj 11/98, 38/98, 12/99, 18/99, 27/99, 43/99, 31/01, 56/01, 24/03 i 29/03)
- Zakon o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo („Sl. novine FBiH“, broj 27/97, 11/98, 22/99, 27/99, 7/00, 32/01 i 54/04)
- Zakon o zdravstvenom osiguranju („Sl. novine FBiH“, broj 30/97 i 7/02)
- Zakon o zdravstvenoj zaštiti („Sl. list SRBiH“, broj 18/86, 17/89, 38/90, „Sl. list RBiH“, broj 8/93 i 13/94)
- Zakon o zdravstvenoj zaštiti („Sl. novine FBiH“, broj 29/97)
- Zakon o zaštiti od klevete Federacije Bosne i Hercegovine („Sl. novine FBiH“, broj 59/02 i 73/05)
- Zakon o stambenim odnosima – prečišćeni tekst („Sl. list SFRJ“, broj 11/66)
- Zakon o stambenim odnosima („Sl. list SRBiH“, broj 13/74)
- Zakon o stambenim odnosima („Sl. list RBiH“, broj 14/84, 12/87, 36/89, „Sl. novine FBiH“, broj 11/98, 38/98 i 19/99)

- Porodični zakon („Sl. list SRBiH“, broj 21/79 i 44/89)
- Porodični zakon („Sl. novine FBiH“, broj 35/05 i 41/05)
- Zakon o radu („Sl. novine FBiH“, broj 43/99, 32/00 i 29/03)
- Zakon o radnim odnosima i plaćama službenika organa uprave u Federaciji Bosne i Hercegovine („Sl. novine FBiH“, broj 13/98)
- Opći kolektivni ugovor („Sl. novine FBiH“, broj 54/05)
- Pravilnik o uslovima i načinu upućivanja osiguranog lica na liječenje u inostranstvu („Sl. list SRBiH“, broj 40/87)

UPRAVNO PRAVO

FEDERALNI PROPISI

- Zakon o upravnim sporovima ("Službene novine Federacije BiH", broj 2/98, 8/00 i 9/05)
- Zakon o upravnom postupku ("Službene novine Federacije BiH", broj 2/98 i 48/99)
- Zakon o parničnom postupku ("Službene novine Federacije BiH", broj 42/98, 3/99 i 53/03)
- Zakon o porezu na promet nepokretnosti („Službeni list RBiH“, broj 5/95)
- Zakon o radu („Službene novine Federacije BiH“, broj 43/99, 32/00 i 29/03)
- Zakon o privrednim društvima ("Službene novine Federacije BiH", broj 23/99 do 6/02)
- Zakon o Komisiji za vrijednosne papire ("Službene novine Federacije BiH", broj 39/98 i 36/99)
- Zakon o građevinskom zemljištu Federacije BiH ("Službene novine Federacije BiH", broj 25/03)
- Zakon o poljoprivrednom zemljištu ("Službene novine Federacije BiH", broj 2/98)
- Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službene novine Federacije BiH", broj 29/98, 49/00 i 32/01)
- Zakon o preuzimanju Zakona o stambenim odnosima ("Službene novine Federacije BiH", broj 11/98, 38/98, 12/99 i 19/99)
- Zakon o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima ("Službene novine Federacije BiH", broj 11/98 do 43/99)
- Zakon o sudovima u Federaciji BiH ("Službene novine Federacije BiH", broj 38/05)
- Pravilnik o postupku prodaje imovine i dionica ili udjela preduzeća ("Službene novine Federacije BiH", broj 19/98 do 7/00)
- Pravilnik o načinu upisa i vođenja registra emitenata vrijednosnih papira kod Komisije za vrijednosne papire Federacije BiH ("Službene novine Federacije BiH", broj 36/99).

KANTONALNI PROPISI

- Zakon o porezu na promet nekretnina ("Službene novine ZE–DO Kantona", broj 24/99)
- Zakon o porezu na promet nepokretnosti („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj 10/99)